

TOMIS

REVISTĂ SOCIAL-CULTURALĂ A COMITETULUI JUDEȚEAN PENTRU CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ CONSTANȚA, EDITATĂ DE ZIARUL

Dobrogea nouă

Anul IX, nr. 2 (112)
februarie 1974
16 pagini, 1,50 leiVIZITA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN UNELE ȚĂRI ARABE
prestigioasă solie

Poporul român, ca de altfel întreaga opinie mondială, a urmărit cu viu interes desfășurarea recent încheiatei vizite a tovarășului Nicolae Ceaușescu în cele patru țări arabe: Libia, Liban, Siria și Irak, ca urmare a invitației conducătorilor acestor state.

Evenimentul se înscrie în seria bogatelor inițiative și acțiuni întreprinse personal de conducătorul României pentru promovarea unor relații sincere de înțelegere și multilaterală colaborare cu toate popoarele. În ceea ce privește relațiile cu statele arabe, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat semnificația și valoarea lor în interviul acordat la 31 ianuarie ziarului tunisian „Al Amal”: „Relațiile României cu statele arabe sînt în general bune. Schimburile economice și colaborarea în producție cu multe dintre aceste state s-au dezvoltat intens în ultimii ani, ajungînd la aproape 300 milioane dolari. Avem cu aceste țări o serie de înțelegeri, acorduri de colaborare și de cooperare în producție, ceea ce creează condiții pentru o dezvoltare și mai intensă a schimburilor în următorii ani. Apreciez că există deci toate condițiile pentru o extindere a cooperării economice și tehnico-științifice, precum și pentru extinderea colaborării pe calea dezvoltării economico-sociale independente, în afirmarea în lume a unei politici noi, bazate pe egalitatea în drepturi, respectul independenței, suveranității, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc.”

Căldura cu care a fost întâmpinat pretutindeni conducătorul statului nostru, atenția cu care i-au fost urmărite cuvîntările, distincțiile acordate de șefii statelor respective, acordarea de către Universitatea din Beirut a înaltului titlu de **doctor honoris causa**, caracterul prietenesc al convorbirilor, toate acestea sînt tot atâtea dovezi ale cinstirii de care este înconjurat pretutindeni în lume conducătorul partidului și statului nostru, sînt semne incontestabile ale prestigiului mereu ascendent al țării noastre în rîndul popoarelor arabe, în rîndul popoarelor din întreaga lume care luptă pentru colaborare, înțelegere și pace. Aceasta este reflectarea firească a politicii înțelepte, realiste pe care o desfășoară partidul și statul nostru pe plan intern și internațional. De altfel, această idee a fost pregnant subliniată chiar de tovarășul Nicolae Ceaușescu în adunarea solemnă în care centrul Universității libaneze i-a înmînat diploma de

doctor honoris causa: „Văd în aceasta și o apreciere a felului în care personal am acționat și acționez pentru bunăstarea și fericirea poporului meu, împotriva exploatații și asupririi, pentru dreptate socială și națională, pentru prietenie și colaborare între popoare, fără deosebire de credințe religioase și concepții filozofice, pornind de la necesitatea unei colaborări care să asigure prosperitatea și bunăstarea fiecărei națiuni, a întregii omeniri.”

Ceea ce a caracterizat această vizită a fost — așa cum se arată în Hotărîrea Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., multilateralitatea aspectelor pe care le-a cuprins. S-au purtat discuții și s-au afirmat poziții pe plan politic, stabilindu-se puncte comune de vedere în problema spinoasă dar perfect rezolvabilă a păcii în această zonă a lumii, s-au dezbătut probleme și s-au încheiat acorduri de colaborare și cooperare pe plan economic, tehnico-științific, agricol, cultural, al informațiilor, sănătății și în alte domenii. Vizita a prilejuit contacte cu numeroase personalități ale vieții politice, economice, culturale și științifice, cu muncitori și ingineri specialiști din mari uzine și întreprinderi, întâlniri directe cu mase de oameni ai muncii, prilej de mai bună cunoaștere reciprocă și de trainică împrietenire.

Vizita s-a încheiat. Dar ecourile ei vor continua să răzbată opinia publică a țării noastre, a țărilor vizitate ca și a tuturor țărilor care au aceleași nobile țeluri de înțelegere și concurență pe baza principiilor suveranității, egalității, ale respectului și avantajului reciproc.

Vizita s-a încheiat. Dar a început acum activitatea de valorificare a tuturor înțelegerilor și convențiilor. Și aceasta, fără nici o aminare. Cu maximum de operativitate. Pentru că operativitatea este o componentă importantă a stilului de muncă al conducătorului nostru, al conducerii partidului. O dovadă grăitoare o constituie măsurile adoptate de Comitetul Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român în ședința sa din 22 februarie.

Toate acestea sînt fapte care ne stau model și îndemn în munca pentru partea noastră de contribuție la efortul partidului, al poporului nostru, pentru făurirea unei lumi mai drepte, o lume a păcii și prosperității.

TOMIS

AGRICULTURA
UNUI SFERT DE VEAC

Anul acesta se împlinește un sfert de veac de la istorica Plenară a C.C. al P.C.R. din 3—5 martie 1949, eveniment care a deschis drumul socializării agriculturii în România.

25 de ani reprezintă, istoricește, o perioadă scurtă, dar raportată la marile înfăptuiri realizate de poporul nostru sub conducerea înțeleaptă a partidului, în toate domeniile, ei se prezintă cu un bilanț deosebit de bogat, fără egal în trecut.

Justețea liniei politice a partidului a fost confirmată prin încheierea procesului de cooperativizare, încă din 1957, a Dobrogei, și 1962 a întregii agriculturi, înainte de termenul stabilit de Congresul al VIII-lea al P.C.R.

Încheierea cooperativizării a ridicat pe o treaptă superioară alianța muncitorească-țăranescă, a făurit și consolidat caracterul unitar al economiei naționale. Trecerea de la mica producție individuală la marea producție socialistă a asigurat ridicarea continuă a producției agricole, îmbunătățirea condițiilor de viață ale țăranimii, participarea într-o mai mare măsură a acestei ramuri la progresul general al economiei țării.

La adunarea solemnă care a avut loc cu prilejul aniversării a 50 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, arăta: „Crearea marii proprietăți agricole socialiste, înzestrarea tehnică a agriculturii, sprijinul multilateral acordat de stat țăranimii, au deschis drumul transformării radicale a satului, creșterii producției agricole, schimbării condițiilor de lucru și ridicării bunăstării tuturor oamenilor muncii de la sate. Agricultură — ramură de bază a economiei noastre — a adus o însemnată contribuție la sporirea venitului național”.

Ca urmare a sprijinului permanent acordat agriculturii a fost asigurată

baza tehnică materială necesară fiecărei etape de dezvoltare, de care a beneficiat și județul nostru. Astfel, la sfîrșitul anului 1973, agricultura județului Constanța dispunea de un parc de 6200 tractoare, revenind în medie pe tractor 80 ha suprafață arabilă, comparativ cu 104 ha în 1965 și 171 ha în 1955. De asemenea, la sfîrșitul anului 1973 numărul de combine cerealiere a ajuns la 3280, suprafața de cereale păioase ce a revenit pe o combină fiind de 63 ha față de 96 ha în 1965 și 284 ha în 1955. În ce privește chimizarea agriculturii, pașii făcuți de județul nostru sînt însemnați. În cei trei ani ai actualului cincinal, agricultura a primit 128.500 tone îngrășăminte chimice (substanță activă) adică de 1,6 ori volumul primit în cincinalul 1961—1965 și de 36,1 ori față de cel primit în 1950—1955. Progrese mari s-au realizat și în lucrările de îmbunătățiri funciare. La sfîrșitul anului 1973 suprafața amenajată pentru irigații din județul Constanța era de circa 191.000 hectare, în cea mai mare parte în sisteme mari, realizată pe baza unor soluții tehnice moderne, cu un grad ridicat de mecanizare și randament superior de utilizare a apei, față de 9.150 ha în 1965 și abia 1.600 ha în 1950.

Un sprijin important l-au primit cooperativele agricole de producție prin intermediul întreprinderilor de mecanizare a agriculturii. Organizarea secțiilor de mecanizare, pe lângă fiecare cooperativă, extinderea și diversificarea gamei de lucrări agricole și neagricole, îmbunătățirea calității lucrărilor executate au contribuit la creșterea producției agricole, la mări-

Ing. CONSTANTIN POPA
vicepreședinte al Consiliului
popular județean Constanța

(Continuare în pag. 12)

laudă
cărții

Cînd cronicarul nostru îndemna, acum trei sute de ani, într-o expresie lapidară: „Nu iaste lucru mai de preț decît cetilul cărților”, pune în acest îndemn și dragoste de cultură și iubire de patrie, de popor. Gîndul fierbinte la înălțarea patriei, la eliberarea poporului de asuprire și ignoranță, îi unește prin veacuri pe toți marii noștri cărturari, de la Miron Costin la Gheorghe Lazăr, de la Dimitrie Cantemir la Nicolae Bălcescu, de la Ion Heliade Rădulescu și Simion Bărnuțiu, la Bogdan Petriceicu Hașdeu și mai departe. „Creșterea limbii românești / Și-a patriei cînstire” era testamentul pe care-l lăsa Văcăroscu. „Să ne luminăm poporul, dacă vrem să fim liberi”, rostise tribunul revoluției pașoptiste. Acea pleiadă de cărturari-patrioți, numită „Școala ardeleană”, ne-a dat atîtea pilde de dăruire. Ion Budai-Deleanu s-a străduit 35 de ani să întocmească un lexicon românesc, cu scopul mărturisit: „să deștept pe patrioții mei”. Gheorghe Șincai a umblat o viață de om cu „Hronicul” său în desăgă, militînd cu vorba și scrisul pentru unitatea noastră națională, în pofida rînduieilor strîmbe ale vremii.

Gheorghe Lazăr, ctitor de școală, convins de menirea slovei tipărite, afirma fără tăgadă: „numai prin slova românească se va ajunge la conștiință românească”. Cărturari înțelepți — au dat glas aspirațiilor seculare ale poporului către o viață mai bună, materială și spirituală, către o existență liberă și demnă, către

ION LUNGU

(Continuare în pag. 4)

● În cele zece zile ale vizitei sale în Republica Arabă Libia, Republica Liban, Republica Arabă Siriană și Republica Irak conducătorul partidului și statului nostru a parcurs un bogat program de convorbiri oficiale cu șefii statelor respective, întâlniri cu numeroase personalități ale vieții politice, economice și cultural-științifice, cu studenți, cadre didactice, oameni ai muncii de diferite categorii. A vizitat șantiere de construcții ale unor mari întreprinderi, unități și ateliere industriale, universități, muzee.

● Primit pretutindeni cu caldă prie-

tenie și prețuire a fost distins cu înalte ordine, i s-a decernat înaltul titlu de **doctor honoris causa** al Universității din Beirut, i s-a înmînat cheia de aur a orașului Bagdad.

● Din rodnicul bilanț al acestei prestigioase vizite reținem următoarele importante rezultate:

● Cu Republica Arabă Libia s-au semnat următoarele acorduri: — acordul general de colaborare între Republica Socialistă România și Republica Arabă Libia;

— de cooperare economică și tehnică în domeniul agriculturii;

— de colaborare și cooperare economică și tehnică în domeniul petrolului, precum și în alte domenii;

— s-a convenit înființarea unor companii mixte.

Cu Republica Liban au fost semnate: acordul de cooperare turistică; convenția sanitar-veterinară; programul de schimburi culturale și științifice; înțelegerea privind acordarea vizelor.

Cu Republica Arabă Siriană au fost semnate:

— nouă acorduri de cooperare economică în domeniile petrolului și mineritului, agrozootehnic și industrial;

— convenția de colaborare în domeniul sănătății publice;

— programul de aplicare a Acordului de cooperare culturală etc.

În Comunicatul cu privire la vizita în Republica Irak a secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se arată că părțile au făcut un schimb de vederi în legătură cu dezvoltarea relațiilor bilaterale dintre România și Irak și au analizat posibilitățile de extindere în continuare a acestor relații.

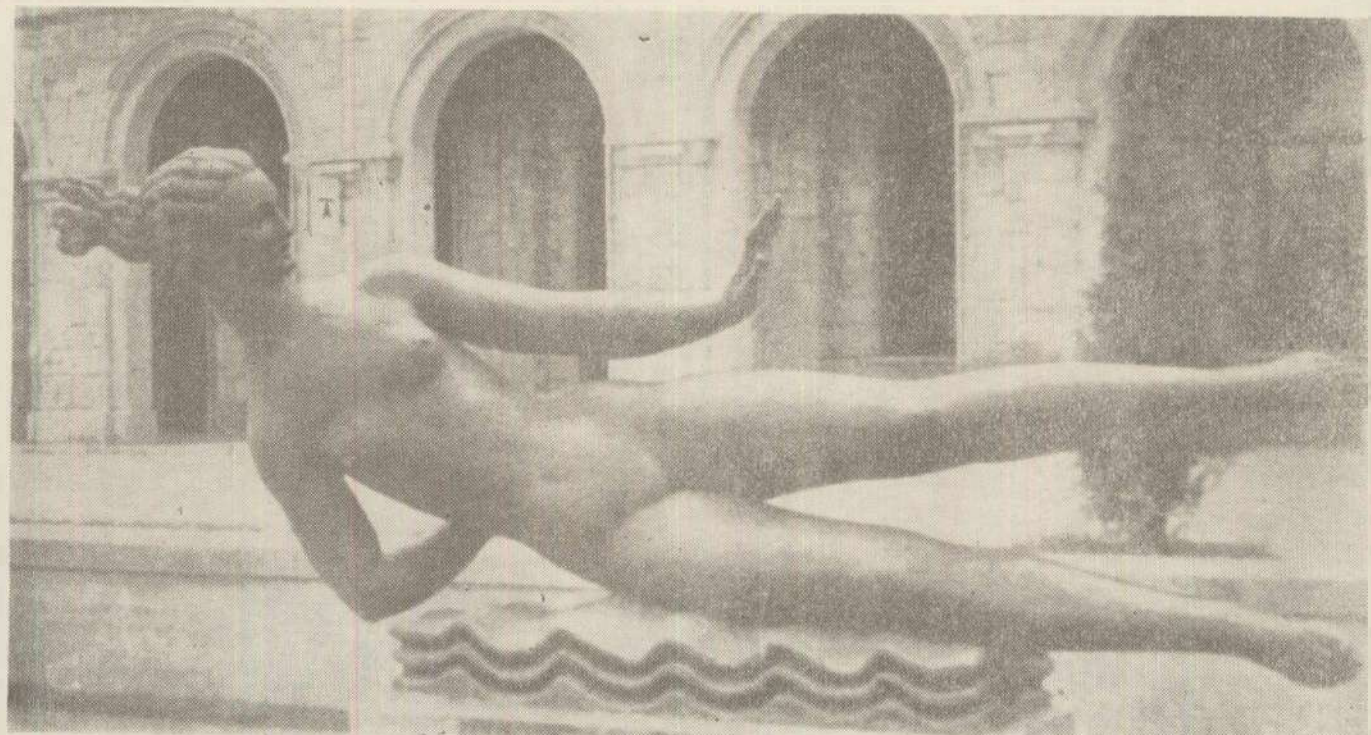
CICERONE THEODORESCU

La 18 februarie s-a stins din viață Cicerone Theodorescu, poetul care, înainte de a fi poet, a fost un om simplu și demn, sensibil la bucuriile și necazurile semenilor săi. El a găsit întotdeauna cuvântul potrivit: împotriva politicianilor imorali care au reprimat brutal mișcările muncitorești și au aservit țara Germaniei hitleriste, a scris articole energice și severe; cucceririle revoluționare și emanciparea României în anii de după război le-a cîntat în versuri ample, de epopee; evocînd lumea mirifică a copilăriei, a creat un limbaj tandru, pe care micii cititori l-au adoptat cu încintare și l-au păstrat în minte, ca pe o melodie, chiar și după ce au crescut mari și, unii dintre ei, au devenit la rîndul lor poeți.

Cicerone Theodorescu s-a născut la 9 februarie 1908 în București. Opera sa, care poate fi considerată adevărata lui biografie, cuprinde nu numai volumele *Cleștar*, 1936, *C.F.R.*, 1938, *Cîntece de gală*, 1946, *Focul din amnar*, 1946, *Calea Griviței*, 1949, *Un cîntec din ulița noastră*, 1953 (Premiul de Stat), *Făurari de frumusețe*, 1955, *Oameni și dragoste*, 1958, *Copiii cartierului*, 1961, *Poveștea Ioanei*, 1963, *Zburătorul de larg*, 1963, *Hronic*, 1965, *Țărnuț singuratic*, 1968, *Serieri*, 1969, *Platoșa duratei*, 1973, nu numai reputatele traduceri din Maiakovski, ci și activitatea de zi cu zi, dăruită oamenilor, transformată într-un bun comun și, de aceea, imposibil de evaluat.

Cu cîteva luni în urmă, într-o toamnă care „niciodată nu fu mai frumoasă sufletului nostru”, Cicerone Theodorescu se afla printre noi, la Constanța, înnoibilul, cu silueta sa de hidalgo visător, manifestările Ponticilor. Versurile pe care le-a citit, alese dintr-un volum pe atunci în curs de pregătire — *Tropaeum Traiani* —, au răsunat înalt în sala Teatrului din Constanța, în fața unui public ce redescoperea semnificațiile glorioasei istorii a pămîntului dobrogean. Nici o ezitare a vocii, nici un frison nu anunțau sfîrșitul celui care, cu sobrietate și distincție, își făcea încă o dată datoria de artist-cetățean.

După Dimitrie Stelaru, Nicolae Tăutu, George Dan, Miron Radu Paraschivescu, Victor Eftimiu, Ovidiu Hotinceanu, încă un poet ne părăsește pentru totdeauna. Opera sa însă rămîne, și cel mai mare omagiu pe care îl putem aduce lui este să ne apropiem cu înțelegere și răspundere de această operă.

C. BARASCHI

Pe valuri

TINEREȚE — MUNCĂ — DEMNITATE

Discuțăm, „la masa rotundă”, despre tineri și munca lor, cu: **Alexandru Calenciuc** (19 ani, muncitor turnător), **Mihai Bălăceanu** (20 de ani, lăcătuș), **Ioan Bădică** (26 de ani, economist), **Alexandru Diana** (26 de ani, inginer), **Nicu Cojocaru** (24 de ani, strungar), **Gheorghe Coșoreanu** (27 de ani, inginer), **Ion Ciurea** (26 de ani, sudor) și **Ion Dumitrache**, secretarul Comitetului U.T.C. (27 de ani, inginer). Sînt, ne îngăduim să credem, cei mai autorizați reprezentanți ai unui eșalon echivalent cu 60% din întregul colectiv de muncă al foarte tinerei uzine constănțene mecanico-navale.

☆

Să fi început, într-o notă ușor teoretică, prin a aborda tema muncii ca proces istoric, ca activitate care angajează deopotrivă individul și colectivitatea în ansamblul ei, despre relația indisolubilă dintre muncă și demnitate, despre muncă — etalon al valorii insului și criteriu al progresului social? N-a fost nevoie!

Tinerii — și foarte tinerii — noștri interlocutori ne-au oferit puțința de a intra direct în miezul unei dezbateri angajate, sincere, responsabile asupra unui subiect care se confundă cu înseși rosturile existenței lor. Ce este munca? Ce reprezintă, pentru ei înșiși, participarea la făurirea de valori materiale? În ce chip, în ce măsură, valorile pe care le construiesc determină, la rîndul lor, crearea de valori spirituale? Nimic mai simplu, mai concret, mai firesc decît să aflăm răspuns la aceste întrebări prin rememoraarea unor fapte de muncă, intrate, în ce-i privește pe interlocutori, într-o ordine obișnuită a lucrurilor.

Inginerul Alexandru Diana își amintește: un compresor s-a defectat, „a căzut”, cum se spune, chiar în ajunul Revelionului. Un accident, cu puțință oricînd. Neobișnuit era că faptul se întimplase într-un moment neobișnuit cînd, admitem, fiecare s-ar fi putut gîndi la bucuriile nopții aceleia, la luminile sălilor de petrecere, la zilele de odihnă lingă cei dragi. Reparaarea putea fi aminată după Anul Nou. Nu! Tinerii de la întreținere nu s-au împăcat cu gîndul acesta. Ar fi însemnat ca în primele zile ale acestui an, la turnătorie, la vopsitorie, practic peste tot unde nu există activitate productivă fără aer comprimat, să nu se poată lucra. E de prisos să mai spunem că acest lucru nu era posibil? Și, fără un apel anume, fără o prealabilă înțelegere, întregul colectiv de la întreținere, tineri în majoritate, a lucrat fără întrerupere, fără să se uite la ceas, pe tăcute, cu dirzenie, ceasuri după ceasuri. Pînă la ora 23, în ultima zi a anului. Nicolae Sava, Ion Dinu, Ștefan Hristu, Andrei Andreev, Teodor Pușcașu — ca să amintim doar cîțiva dintre ei — ajunși poate în ultima clipă la petrecere, unii fără să se fi schimbat, avînd doar timp să se rădă pe apucate, au satisfacția că agregatul a lucrat din nou, că secțiile au produs obișnuit, că niște repere n-au

întîrziat să plece spre halele de asamblare a mineralierelor de mare tonaj. Nu s-au întrebat dacă tovarășii lor de muncă vor afla, cum nu s-au așteptat la o recompensă anume. Au făcut-o simplu, firesc, ca pe un lucru de la sine înțeles.

Un fapt eroic, sintem noi tentați să subliniem. Interlocutorii noștri ne contrazic. E doar un fapt de muncă obișnuit, cum obișnuită li se pare și întimplarea relatată de Nicu Cojocaru, cîndva funcționar, absolvent de liceu, acum unul dintre strungarii de nădejde ai uzinei: deunăzi, instalarea unui strung carusel impunea aducerea unor utilaje speciale. Cheltuială de timp și de bani. Oamenii, tinerii, au fost de altă părere. Dumitru Astănoaie, Sandu Constantin, ceilalți tovarăși ai lor de muncă au găsit mijloace simple, economice, lucrînd neîntrerupt timp de 24 de ore pînă cînd colosu de 20 de tone a fost instalat acolo unde procesul de producție îl reclama prezența.

Simplu, modest, Cojocaru nu vorbește despre sine. Aflăm de la inginerul Gheorghe Coșoreanu că tînarul strungar a lucrat odată, cînd era urgentă trebuința de hublouri, necesare montării unei nave, 28 de ore în hală, muncind la două strunguri. Cum a fost posibil? Maistrul nu i-a spus decît că „trebuie!”. N-a fost nevoie de mai mult! Alteori n-a mai fost nevoie nici de acest „trebuie”. Este, într-un fel, situația despre care ne vorbea Alexandru Calenciuc de la turnătorie: „S-a întimplat pe vremea cînd eram elev la profesională. Era nevoie de jibouri, niște piese turnate; veneam dimineața la lucru, rămîneam în continuare, îmi spuseseră un coleg mai vîrstnic — hai s-o facem și pe-asta, hai s-o terminăm și pe cealaltă! La un moment dat, tirziu, am obosit și-am ațipit pe o grămadă de nisip... M-am trezit, am terminat ce-aveam de făcut, dimineața eram iar la lucru”. Simplu. A pus mîna și-a făcut. Dar mai întîi a trebuit să vadă și să învețe ca să poată face. Constatarea ne-a înlesnit formularea unei alte întrebări și anume dacă acești tineri și-au ales, la începutul drumului în viață, modelul căruia să-i semene, un muncitor destoinic, un maestru sau un inginer, oameni care să-și fi pus adînc pecetea personalității pe plămada din care tinerii și-au făurit propria și distincta lor personalitate. Transcriem răspunsul inginerului Ion Dumitrache: „Îmi place să fiu conștiincios ca Ștefan Simion, Petru Niță, Dumitru Condrea, colegi cu care lucrez. Aș vrea să ajung la nivelul inginerilor Mihai Gora și Vasile Gurîță, și să-i depășesc”, și al strungarului Nicu Cojocaru: „Vreau să rămîn în această întreprindere și să ajung la măiestria unui muncitor de înaltă calificare, cum e Ion Tatomir, un meseriaș excepțional, care lucrează în fabrică de prin 1935, om foarte apropiat de tineri, pe care-i introduc ca un adevărat părinte în tainele strungăriei, așa cum face și Matei Gheorghe, alt „veteran” al întreprinderii”. Există tineri tentați să părăsească fabrica? „S-a mai întimplat, ne răspunde Gheorghe Coșoreanu, au

mai plecat cîte unii, mînați de gîndul că vor cîștiga mai bine în altă întreprindere. D. M. de la turnătorie s-a transferat la Șantierul naval; n-a stat prea mult, s-a întors. De altfel, aproape toți cei plecați au revenit!... „Au fost cazuri cînd unii și-au lăsat meseria învățată cu trudă ca să se angajeze pe litoral ca ospătari sau barmani, completează Ion Dumitrache. Cîțiva au plătit școlarizarea și-au rămas pe unde s-au dus. Dar cei mai mulți au cerut să fie reprimiți în fabrică și s-au întors bucuroși aici. Și-au dat seama că industria e industrie, ștatornicia e de mare preț în viață, că nu te poți despărți de oamenii fabricii cu una, cu două! De altfel, în adunările U.T.C. noi am reușit să-i convingem pe unii care nutreau gînduri de plecare că „logica” lor e greșită. Ne-au înțeles. Practic, azi nimeni dintre tineri nu s-ar mai gîndi să se despartă de fabrică”. Faptul este de două ori grăitor: în primul rînd, pentru că probează forța de înrîurire a opiniei membrilor organizației revoluționare de tineret, puterea educațională a acesteia; în al doilea rînd, fiindcă dovedește că fluctuația, existentă încă în unele întreprinderi, fenomen în care sînt implicați îndeosebi cei aflați la începutul carierei, nu este nicîdecum o „fatalitate”, un „dat”; dimpotrivă, atunci cînd există un front larg de opinie, o muncă politică perseverentă și profundă, fenomenul „migrații” poate fi preîntîmpinat. Pe de altă parte, nu „păsările călătoare” sînt caracteristice categoriei tineretului industrial, ci acei oameni care, din anii uceniceiei, învață cu temei și dragoste meseria pe care o vor practica o viață, tinerii pasionați de munca și de fabrica lor; în acest sens, în colectivul cu reprezentanții căruia stăm de vorbă, peste 80% dintre tineri manifestă încă de la începutul profesiei interes maxim pentru „secretele” specialității alese, vor să știe cît se poate de mult. Fenomenul fiind prezentat într-o asemenea proporție, remarcă ing. Al. Diana, nu este deloc de mirare că foști mecanici ajung, perseverînd, la calificări superioare. Căzul inginerului Călinescu: fost muncitor necalificat, fost electrician, pe funcție de maestru, intrat la 26 de ani în facultate, absolvent cu 10, azi „energetic” întreprinderii. Un caz

OMUL SI PROBLEMELE LUI

Organizația Națiunilor Unite a declarat anul în curs drept „An mondial al populației”, subliniind și în acest chip atenția pe care o acordă lumea de azi situației sale demografice. Manifestarea cea mai importantă în cadrul acțiunilor „Anului...” va fi, fără îndoială, Conferința mondială a populației pe care o va găzdui România, urmare directă a prestigiului pe care țara noastră și l-a câștigat și datorită politicii demografice a partidului și statului român. Este locul să reamintim că județul Constanța este primul între județele patriei, care și-a alcătuit o Comisie de demografie, organism cu multiple și fructuoasă activitate, ale cărei rezultate sînt demne de laudă. Desigur, problemele demografice sînt, ca și direcțiile de lucru, numeroase și complexe. În ancheta noastră, am abordat o arie restrînsă de chestiuni privind natalitatea și situația femeilor salariale, cu copii de vîrstă foarte mică sau preșcolară. Au răspuns întrebărilor noastre membri ai Comisiei județene de demografie, ca și specialiști din județ: **ing. Ion Tudor**, prim-vicepreședinte al Consiliului popular județean, președintele comisiei, **dr. Ion Alupoie**, directorul Direcției sanitare județene, **dr. Vi. Pețeanu**, șef de secție la Spitalul unificat Constanța, șef de problemă-obstetrică-ginecologie, **dr. Fulvius Herzovi**, pediatru, șef de problemă-pediatric, **dr. Arnold Simca**, șeful Serviciului de combatere a sterilității și infertilității, **Paraschiv Banciu**, directorul Direcției comerciale județene, **prof. Leonida Florea**, inspector școlar general, **lt. col. Mircea Lăzărescu**, adjunctul șefului miliției județului, și **Ion Guju**, directorul Direcției județene de statistică.

Rep.: Vă rugăm să vă referiți la rolul și activitatea Comisiei de demografie a județului.

I. Tudor : Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate constituie un proces foarte complex printr-un ansamblu de componente care cuprind creșterea sporului natural al populației, urmărirea și aplicarea politicilor demografice la nivelul statului nostru, deosebit de important. Îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale colectivității, grija acordată sănătății fizice și spirituale a oamenilor, creșterea nivelului general de educație și cultură, atenția deosebită acordată mamei și copilului, crearea condițiilor necesare întinderii familiei, creșterea sporului natural al populației — iată câteva obiective ale politicii noastre demografice urmărite în permanență. În județul Constanța, dezvoltarea economiei a dus, mai ales în ultimul deceniu, la schimbări accentuate în structura profesională a populației. Au fost necesare noi construcții de locuințe; s-au dat în folosință peste 22.000 de apartamente, au fost electrificate toate localitățile, s-au dezvoltat rețelele de apă potabilă și canalizare, s-a extins și diversificat echiparea edilitară. În 1973, în județul nostru a fost alcătuită o comisie de demografie — prima din țară de nivel județean. Cu sprijinul conducerilor întreprinderilor și instituțiilor, al organizațiilor de sindicat, tineret și femei, al cooperativelor agricole și deputaților, pe baza unui plan unitar, comisia a urmărit evoluția fenomenelor și proceselor demografice (natalitate, fertilitate, mortalitate, școlarizare, urbanizare, sistematizare, probleme de familie, de tineret ș.a.m.d.) și a făcut propunerile pentru remedierea stărilor de lucruri negative. Primele rezultate sînt îmbucurătoare. A scăzut considerabil indicele mortalității infantile. A fost extins învățămîntul preșcolar, atît în mediul rural cit și în orașe, iar în anul curent au fost prevăzute în acest sens fonduri de 24.000.000 de lei. A fost dezvoltată baza tehnico-materială a comerțului, numai anul trecut construindu-se încă 12.000 mp de spații comerciale în orașe și aproape 5.000 la sat. În anul acesta, comisia județeană de demografie și-a propus o serie de acțiuni dintre care a și avut loc organizarea unor mese rotunde cu participarea unor medici pediatri și a unor specialiști din industria alimentară, pe tema : „Diversificarea produselor cu noi sortimente alimentare și dietetice pentru copii.” Sînt prevăzute discuții cu femeile, în orașe și sate, organizarea unui simpozion cu tema : „Mediul înconjurător, factor important de influențare asupra fenomenelor demografice”, organizarea de cursuri cu tema „ABC-ul sănătății tinerelor mame”, deschiderea la Constanța a unei expoziții privind „Îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață în județul nostru”, precum și editarea unor lucrări de interes deosebit de informare demografică. Toate acestea, firește, în paralel cu obiectivele noastre permanente vizînd dezvoltarea rețelei comerciale, de grădinițe, cămine și creșe, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale femeii — într-un cuvînt, cu tot ceea ce poate contribui la creșterea sporului natural al populației județului

Rep.: Cum apreciați starea natalității în județ, în momentul actual?

Dr. Ion Alupoaje: Anul 1973 a însemnat pentru noi intensificarea e-

forțurilor de difuzare a cunoștințelor sanitare în masa populației. Ne-am ocupat în mod deosebit de femei, de starea sănătății lor, de înarmarea lor cu noțiunile strict trebuitoare privind sarcina și maternitatea. Printre alte măsuri, au fost alcătuite la nivelul județului opt echipe de medici și procurori care au organizat în marile colective de femei simpozioane pe tema avorturilor, dezbătând problema în impiecițiile sale medicale și juridice. Un lucru similar fac și medicii din circumscripțiile rurale, la dispensare și la căminele culturale. Vă amintiți, desigur, de articolele scrise de medici în presa locală; în localitățile județului au rulat filme de educație sanitară venite de la Ministerul Sănătății. Rezultate? Fapt este că în noiembrie și decembrie 1973 numărul avorturilor „spontane” a scăzut cu 30%.

Cit privește mortalitatea infantilă

citeodată, pentru o singură femeie, și nu o dată fără succes, să le vorbească despre imensul, inestimabilul rol pe care-l are copilul în viața familiei... Acest lucru se făcea cu regularitate în cadrul căsătoriilor celebrate sub egida U.T.C. pe care le apreciez în mod deosebit.

Rep.: Cu ce probleme este confruntat medicul pediatru?

Dr. Fulvius Herzovi: Sigur, dorința noastră, „punctul nostru de onoare”, obiectivul nostru esențial, al medicilor pediatri, este asigurarea unei asistențe de specialitate corecte, a unei dezvoltări somatice și neuropsihomotorii corespunzătoare, influențarea în bine a unor fenomene care țin de pediatria socială. Ne ocupăm stăruitor de recuperarea unor bolnavi prezentând maladii cu evoluție prelungită, de sechelari de pe urma

zile pentru îmbunătățirea alimentației copilului, reafirm necesitatea asigurării continue de lapte praf pentru sugari cit și a respectării indicației date de către Comitetul județean de partid în sensul rezervării unor vaci pentru laptele destinat copiilor locului respectiv. De asemenea, în creșele sezoniere alimentația nu este peste tot la nivelul posibilităților.

„Toate acestea sînt, însă, numai un aspect al lucrurilor. Cred eu zărie că problemele de familie, de educație sanitară, de ducere la bun sfîrșit a sarcinii implică deslășurarea unei susținute munci politice. Medici, pedagogi, directori de întreprindere, ziaristi, juriști — cu toții trebuie să alăturiace un front unic al propagandei în favoarea îmbunătățirii indicilor demografici, al dezbaterei tuturor aspectelor și implicațiilor problemei. Educația sanitară nu poate fi considerată drept o „sarcină exclusivă” a medicilor. Este o sarcină comună a tuturor.”

● „Dezvoltarea economică a dus, mai ales în ultimul deceniu, la schimbări accentuate în structura profesională a populației“.

● „Cred cu tărie că problemele de familie, de educație sanitară, de ducere la bun sfârșit a sarcinilor implică desfășurarea unei sustinute munci politice“.

● „Cred că medicii au datoria de a veni în fața tinerelor cupluri, în ziua căsătoriei, ca să le vorbească despre igiena sexuală și despre pericolele avortului provocat.”

● „O operă de pionierat la Constanța : serviciul pentru combaterea sterilității.

● „Nu putem trece peste nevoia de a se îmbunătăți asistența medicală a muncitorilor sezonieri“.

● „În 1974 vom deschide două magazine specializate în produse pentru copii și vom organiza la magazinele din județ raioane speciale“.

— al cărui indice reprezintă un criteriu de bază pentru aprecierea stării demografice a unui teritoriu — în 1973 județul Constanța a înregistrat o medie foarte scăzută, altfel spus cea mai scăzută mortalitate infantilă cunoscută vreodată în această parte a țării. Faptul este grăitor, prin sine înșiși, despre grija acordată de organele de partid și de stat problemelor ocrotirii mamei și copilului, despre condițiile asigurate pentru naștere, despre activitatea personalului sanitar. S-au obținut, așadar, succese de netăgăduit, îmbucurătoare. Rămâne totuși deschisă problema numărului avorturilor „spontane”, număr mare, chiar dacă în comparație cu 1972 a scăzut considerabil în 1973. Mă folosesc de prilejul pe care mi-l dă ancheta revistei „Tomis” pentru a atrage încă odată atenția asupra imensului risc pe care-l implică manoperele abortive ilegale.

Acționind cu hotărâre împotriva acestor fenomene, noi am înființat 20 de brigăzi alcătuite din medici și procurori care se deplasează în localitățile județului pentru a preveni femeile asupra tuturor consecințelor avortului criminal. Acțiunea de examinare medicală a colectivelor de femei din întreprinderi va continua și în 1974.

Rep.: Care este situația natalității în mediul categoriei lucrătorilor veniți din alte zone, angajați temporar în Dobrogea? Ce rol îi revine medicului în educarea sanitară a tinerețului?

Dr. Vi. Dăneanu: În județ — și, mai ales, în orașe — există un mare număr de oameni veniți la lucru din alte părți — sezonieri, flotanți, dintre care mulți locuiesc în construcții provizorii. O cotă din avorturile „spontane” este produsă de această categorie, care nu figurează în evidența organelor sanitare sau scapă controlului acestora. Am întâlnit cazuri de femei însărcinate în luna a treia și a patra care făceau munci contraindicate, cu influență negativă asupra evoluției normale a sarcinii. Cred că trebuie întreprinse acțiuni eficiente de control sanitar al acestei categorii, în scopul protecției, cu totul în spiritul legii, a mamei și copilului, cit și pentru liniștea la zi a evidenței femeilor însărcinate. În altă ordine de idei: există, cred, niște **forme de abortide** — și noi, medicii, am atras atenția asupra lor: în zona Mangaliei, la Năvodaru, la Valul lui Traian. Aceste zone sînt furnizoare de cazuri de avorturi septice, cu grave complicații de insuficiență hepato-renală. Recent ni s-au prezentat trei cazuri de această natură. Aș zice că este vorba de anumite persoane care se dedau la practici ilegale, la avorturi criminale; în acest sens pledează un anumit modus operandi pe care experiența noastră îl depistează ca atare. De aici, necesitatea ca organele de stat să intervină cit mai repede...

M-ați întrebat ce cred despre rolul medicului în acțiunea de educare sanitară a tineretului. Uite ce cred: că medicii au datoria de a veni, prin rotație, în fața tinerelor cupluri, în ziua căsătoriei, atunci când sînt strîns mîi multe perechi, ca să le vorbească despre igiena sexuală și despre pericolele avortului provocat, să le spună la ce riscuri cuplurile se expune o femeie care recurge la manopere abortive, cit de ușor se poate întîmpla să moră sau să devină, pentru tot restul vieții, un infirm, să le spună cît de eforturi depune colectivitatea pentru recuperarea bolnavelor, cît poate costa tratamentul unor asemenea cazuri — zeci și zeci de mii de lei!

nașterii dificile, de copii cu deficiențe respiratorii; stă în atenția noastră permanent și contracararea diferitelor alte neajunsuri frecvente la unii copii — tulburări de nutriție, anemii, lipsă de fier. Un alt obiectiv permanent al pediatriilor este lupta pentru scăderea indicelui mortalității infantile, între altele prin activitatea de control și îndrumare a circumscripțiilor sanitare, activate desăvârșit în 1973, mai cu seamă în mediul rural. De altfel, în anul trecut, mortalitatea infantilă a fost mai redusă la sat decât la oraș, indicele general pe județ fiind oricum mai scăzut decât în 1972. Ne-am propus, de asemenea, să perfecționăm asistența medicală în secția de pediatrie a spitalului uni-

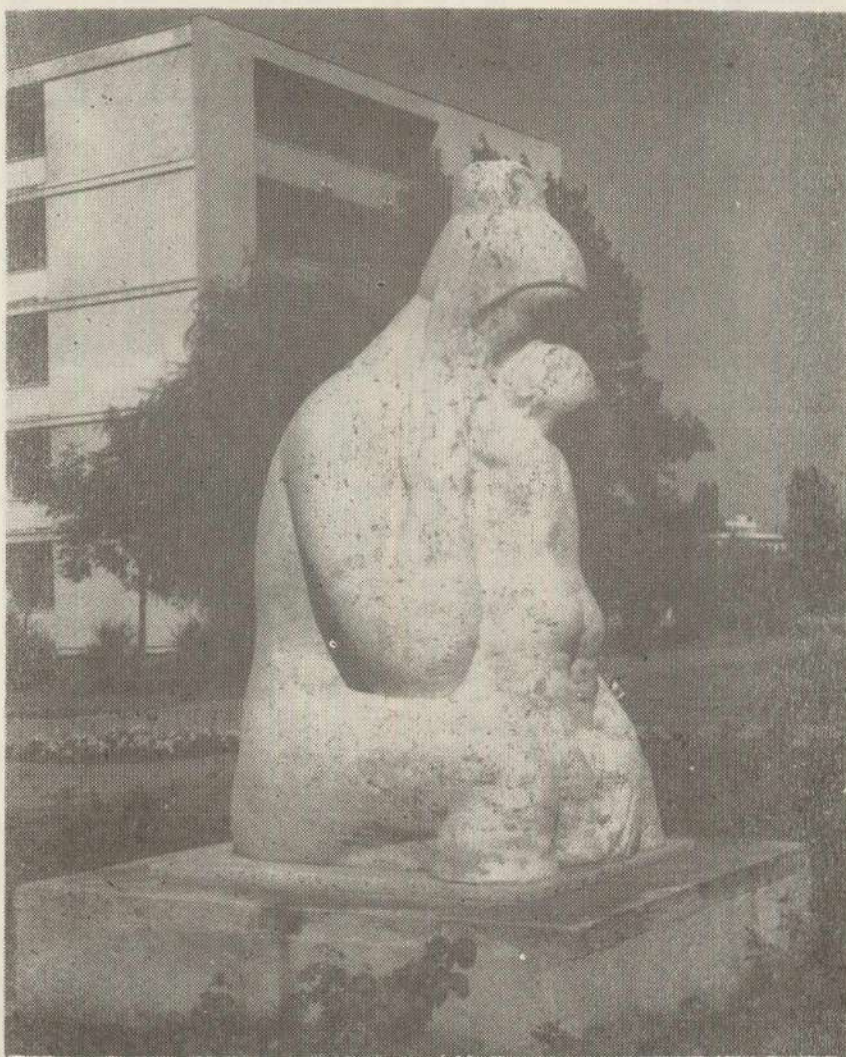
anul mondial al populației

fiat, punând accentul pe întărirea asistenței la naștere — obiectiv central în anul 1974, ca și pe îmbunătățirea și extinderea asistenței medicale a preșcolarilor. Este o față a problemei; nu putem însă trece peste nevoia de a îmbunătăți asistența muncitorilor sezonieri, veniți cu familia din alte județe, categoriile de ordinul zecilor de mii de oameni ale căror condiții de cazare sînt adesea precare. Aici, aș spune că e nevoie de o accentuată preocupare a primăriilor pentru condițiile de viață ale acestei categorii, ca și din partea circumscripțiilor sanitare. Este neapărată nevoie ca în mediul rural să la finlă, cu ajutorul primăriilor, creșe săptămînale. Apoi: ca specialist care pledează de ani de

vă" a rețelei specializate: ea este oricum o chestiune care privește societatea în ansamblul său.

Rep.: Unele femei nu vor să auză de copii. Noi vă rugăm să vorbiți despre acele femei, din ce în ce mai multe, a căror dorință fierbinte este să aducă pe lume copii!

Dr. Arnold Simca: Problema căreia m-am dedicat este foarte importantă: după date furnizate de autoritățile sanitare din S.U.A. și Elveția, circa 15% din cuplurile familiale sînt sterile. Implicațiile demografice și moral-afective în aceste cazuri sînt enorme. S-o luăm metodic: în 40% din cazuri, de vîină sînt procesele inflamatorii ale organelor anexe — anexitele, survenite foarte des după avortul criminal. Altă cauză: lipsa elementului biologic, fie din partea femeii, fie — în cea mai mare proporție — din pricina bărbatului, ca și incompatibilitatea partenerilor. Să ne explicăm: s-a constatat că există în unele cazuri sterilitatea imunologică, fie tipul reacției vaccinale. Folosind un termen la modă — o reacție de respingere. Urmarea? De multe ori neînțelegeri, divorț, destrămarea căsniciei. Adică mari primejdii, în plan social și moral-afectiv. Desigur, multe cazuri de sterilitate provin din lipsa elementului biologic al femeii, din anovulație. (Aici nu luăm în discuție sterilitatea — consecință a avortului criminal repetat; vorbim numai despre femeile al căror vîs este să aibă copii...) Ei bine, pentru a veni în ajutorul femeilor care vor să aibă copii, și pentru a rezolva una dintre problemele care se ivesc în plan demografic, Direcția sanitară a județului a înființat, cu mari eforturi, Serviciul de combatere a sterilității și infertilității.

● CORNEL MEDREA

Maternitate

- lității. Ordinul Ministerului Sănătății prevede astfel de servicii doar în centrele universitare, într-o primă etapă... **Constanța este primul județ din țară care are un asemenea serviciu medical!** Aplicăm tratamente complexe, intervenții, medicație cu produse românești, de import și am rezolvat deja o suneședie de cazuri.
- De pildă: lui A. E. (căsnică, 39 de ani) i s-a întâmplat, cu ani în urmă, o nenorocire cumplită, i-a murit copilul. Timp de 7-8 ani n-a mai rămas însărcinată. S-a internat la noi, avind și nevroză depresivă. După explorările funcționale de rigoare, după tratament, a născut un băiețel, perfect sănătos. care a redat familiei echilibrul. T. A. a născut după opt ani de căsnicie, R. L. care pierduse orice speranță, după trei ani, G. F. (33 de ani, infirmieră), după 10 ani de căsnicie. Ca și în cazul celor pe care le-am tratat de infertilitate (imposibilitatea de a păstra sarcina), de pildă, S. A. (37 de ani) 7 sarcini pierdute consecutiv sau S. Z. (35 de ani), este vorba de femei care vor din tot sufletul să aibă copii, care nu concep viața fără copii, care dau, astfel, o replică zdrobitoare practicantelor avortului criminal. **Populația trebuie să știe că accesul la serviciul nostru este absolut liber, fără trimitere, și că ne străduim să facem tot posibil pentru a veni în ajutorul celor ce vor să aibă copii.** Dacă vom fi dotați și cu un aparat de perfuzii utero-tubare și un celioscop, posibilitățile de investigație ni se vor măări și mai mult...

Rep.: Cum răspunde comerțul la solicitările femeilor?

Paraschiv Banciu: Am arătat în mai multe rânduri, inclusiv la plenara județeană a Frontului Unității Socialiste, câteva adevăruri incontestabile. Știu că s-au iscat, și se icesc mereu, opinii critice la adresa comerțului. Dar: organele comerciale au făcut mari eforturi pentru procurarea mijloacelor frigorifice pentru toate magazinele alimentare cu autoservire, așa că există toate condițiile pentru desfacerea produselor de tip „Gospodina” și am și pus în vânzare o serie din acestea. Numai că, spre deosebire de alte centre (București, Cluj, Brașov, Timișoara), la Constanța femeile preferă, în general, să-și pregătească singure tot ce le trebuie. De unde și cererea minimă de astfel de articole. Sînt mărfuri cu termen de garanție extrem de mic — vă dați seama că mamelezele, preparatele de carne cu făină, sarmalele se pot altera foarte repede și, dacă nu se vînd repede, nu-ți rămîne decît să le arunci. De aici și tendința șefilor de unități de a evita produsele acestea. Am făcut odată o aprovizionare mai mult decît abundentă a magazinelor, cu o gamă sortimentală foarte largă — practic, ce vrei și ce nu vrei. Știu că ce ne-am ales din acest experiment? A trebuit să aruncăm produsele nevândute și alterate... Altecea: de unde să vindă comerțul produse speciale pentru copii cînd, de pildă, din tot ce producea industria, pe bază de fructe, mai anii trecuți, au mai rămas doar... pasta de mere și pasta de coarne? În schimb, produse zaharoase (calcium-gris, „Zeamil”, fosfarin) sînt, și le avem din plin în rețea. Uneori publicul evită în chip ciudat, fără justificare, cite un produs, cum ar fi fulgii de porumb, „cornflakes”! De ce, cînd sînt un aliment excelent pentru copii? Sîntem gata să punem la dispoziția industriei din județ materie primă pentru concentrate critice. Dar știți ce anevoioasă e calea omologării produselor, a stabilirii prețurilor, etc.? Știu că bătaie de cap poate să dea chestiunea ambalajului, numai a ambalajului? După lege, nu poate depăși o anumită cotă din valoarea conținutului. La produsele prezentate în recipiente mici, costul ambalajului poate ajunge la 60-70% din valoare — și automat produsul este respins...

Cit privește celelalte mărfuri pentru copii, afirm că fondul de textile-încălțăminte contractat pentru aceștia este absolut satisfăcător.

...Organele comerciale sînt hotărîte să facă tot ce este posibil pentru rezolvarea problemelor de alimentație a copiilor. În anul acesta, vom deschide la Constanța două magazine specializate în produse pentru copii, cu personal anume instruit, și vom organiza în fiecare magazin cu autoservire din județ ca și în unitățile cooperatice de consum raționale speciale, Pentru largă informare a publicului, vom deschide și o expoziție cu produsele noi pentru copii. Sînt acțiuni promițătoare, pe care le vom completa cu altele călă, așa cum spuneam, comerțul face tot ce-l stă în putință pentru a veni în sprijinul populației.

Rep.: Ce acțiuni întreprinde Inspectoratul pentru extinderea rețelei unităților de învățământ preșcolar?

Leonida Florea: Pînă în 1980, toți copiii de cinci ani trebuie să fie cuprinși în unități preșcolare — este o hotărîre de partid pe care trebuie s-o aducem la îndeplinire. De altfel, rolul treptei de învățămînt preșcolar a dobîndit o importanță sporită, subliniată și de către tovarășul Nicolae Ceaușescu care spunea: „Trebuie să considerăm grădinițele ca o parte a

(Continuare in pag. 4)

(Urmare din pag. 1)

un viitor luminos. Viitor pe care îl trăim ca prezent. Este binecunoscută dezvoltarea impetuoasă a învățământului în țara noastră, a tipăriturilor, a tuturor formelor și mijloacelor de difuziune a culturii. Înainte de trecerea noastră la fărâșirea unei noi societăți, eram printre primele țări din Europa ca număr de analfabeți. Astăzi nu numai că analfabetismul este doar o amintire, dar sintem printre primele țări în ce privește dezvoltarea formelor de învățământ și cultură. Dacă numitele „partide istorice” ne lăăsaseră drept „moștenire” 4 milioane de analfabeți, astăzi fiecare al cincilea locuitor al țării este elev sau student, numeroase sint formele care concure la realizarea unei educații și instrucții permanente, la care sint chemați toți cetățenii patriei. Ne numărăm în primele rânduri în ce privește proporția cadrelor cu pregătire superioară. Ridicarea nivelului de cunoaștere și conștiință, al pregătirii multilaterale, politico-ideologice, profesionale, culturale, constituie parte integrantă a programului partidului nostru de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate.

În acest climat de emulație spirituală, de efervescență creatoare, rolul cărții este, fără îndoială, deosebit. Cartea este prietenul, sfătuitoarea, îndrumarul, piinea noastră spirituală. Amploarea fără precedent a cunoașterii, tezaurul uriaș de cunoștințe acumulate de omenire, imperatiile autoperfecționării noastre, a fiecăruia, toate acestea sint imbolduri către vitrinele și rafturile librăriilor și bibliotecilor, în care cărțile așteaptă să le descifrăm sensurile, să le sorbim frumusețea, să ne sporim avuția cunoașterii din paginile lor. Între carte și viață nu mai sint, astăzi, și la noi, bariere, opreliști, cărțile sint la îndemina tuturor, bibliotecile sint deschise oricui, cărțile caută și răspund intereselor și preferințelor tuturor categoriilor de cititori. Sint din abundență cărți pentru orice categorie, profesională, de vîrstă, de sex, e ajuns să selectăm din multitudinea lor ceea ce ne atrage și ne folosește mai cu deosebire. Și nu trebuie să fim avari, să ne ferim după scuze, ci deschizi universul generos al cărții, căruia să-i acordăm măcar o parte din timpul nostru disponibil, căci timpul nu va fi irosit și cărțile ne vor răsplăti strădania cu peste măsură. A vorbi e bine, a scrie e și mai bine, a tipări e cel mai bine, zice un autor de spirit. Săritre adaugă: „O carte nu este decît o grămadă de frunze uscate sau o mare formă de mișcare: lectura”. Într-adevăr, fără lectură, cărțile rămîn literă moartă, și dacă astăzi la noi se citește mai mult într-un an decît într-un deceniu altădată și mai cu folos și cu mai judicioasă alegere, dorința noastră este de a continua pe această curbă ascendentă a lecturii. Desigur că o contribuție la cultivarea interesului pentru cunoaștere, pentru lectură, trebuie să avem cu toții: cadrele didactice din învățămîntul de toate gradele, slujitorii cărții din librării și biblioteci, activiștii culturali și entuziaștii noștri publiciști, lucrători ai presei, radio-ului și televiziunii, condeierii și editorii, deopotrivă. Gîndesc, însă, că numai inițierea în orizontul plin de taine și lumină al cărții, dar și cristalizarea celui „gust” pentru citit, fundamentarea chiar a acestei pasiuni nobile, trebuie să se facă, în familie și în școală, încă de la primele trepte ale educației și instrucției, de

la vîrsta foarte fragedă, dar extrem de receptivă și plastică, a primelor contacte cu universul cunoașterii. Părinți fiind, să alegem și să le dăruim copiilor cărți, să-i luăm cu noi la librărie, la bibliotecă, să discutăm cu ei despre cărți, ca și cum ar fi de o vîrstă cu noi, fără false temeri că i-am supraincarca, fără jena (nemărturisită, dar reală uneori) că vor ajunge să citească mai mult decît noi. Va fi o îmbogățire și o înobilare a celor ce mîine vor fi cetățenii de nădejde ai patriei. Nici un dar nu e mai frumos și mai de preț decît acela de a dăruii copilului sau adolescentului o carte. Educatori fiind, învățători și profesori, să ne amintim că noi înșine am găsit, cîndva, un spirit generos, un dascăl cumsecade, care ne-a sădit în inimi floarea minunată a plăcerii de a citi, de a descifra minunile cunoașterii, care ne-a oferit propriile sale cărți, adunate cu mîgălă, cu trudă, spre a le cunoaște. În ceea ce privește slujitorii propriu-ziși ai cărții, acei oameni ai galaxiei Gutenberg, legați unii de alții prin mii de fire, autori, editori, tipografi, librari, bibliotecari etc., ar fi încă de spus. Lope de Vega a scris 1.800 de comedii (din care 470 au supraviețuit uitării), Voltaire 210.000 scrisori (cu caracter literar și filosofic cele mai multe), operele lui Balzac sint în jur de 150, marel nostru savant Nicolae Iorga ne-a lăsat o operă care cuprinde circa 2.000 de lucrări și 15.000 articole și conferințe, Mihail Sadoveanu a dat peste 100 de proze (romane și povestiri). Iată doar cîteva exemple de oameni care s-au dedicat în chip prodigios profesiunii scrisului creator. Bibliotecile mari ale lumii cuprind astăzi fonduri de milioane de cărți. Dacă biblioteca din Alexandria, incendiată în anul 640 e.n., avea 700.000 de manuscrise (a căror pierdere este de proporții incalculabile), Biblioteca Lenin din Moscova numără peste 25 milioane de volume și tipărituri. Rețeaua bibliotecilor publice, școlare etc., din țara noastră s-a dezvoltat an de an. Putem spune că nu există localitate, întreprindere sau instituție unde să nu fie măcar o bibliotecă. De asemenea, fondurile de carte ale bibliotecilor au crescut vertiginos. Sint bunuri de preț, de care trebuie să avem grijă. O bibliotecă închisă, fără activitate, sau lăsată în voia întâmplării, cu lacăt pe ușă sau cu un anunț spălat de ploaie „vin imediat” este o dovadă nu numai de indolență, dar și de ignoranță. Este un deserviciu adus nu numai publicului, dar și prestigiului cultural. Un bibliotecar neglijent cu cărțile lasă loc neglijenței altora. De ce să ne plîngem că mai sint cititori (din păcate) care mizgălesc cărțile, rup pagini sau ilustrații din ele, cînd de asemenea vandalism mai suferă, pe alocuri, și cite un așa-zis bibliotecar? Se mai întîmplă ca un bibliotecar sau o vinzătoare de librărie să nu știe sau să nu vrea (ceea ce e mai grav) să ofere o carte solicitată. Răspunsul „nu avem” cînd avem, în materie de cărți, de cultură, trebuie criticat sever. Dincolo de aceste aspecte, însă, ce trebuie să reținem? Fără îndoială, cultura, ridicarea nivelului de cunoaștere și conștiință se efectuează în timp; aceasta nu înseamnă, însă, că lucrurile se rezolvă de la sine, că ar trebui să lăsăm timpul să treacă. Depinde de noi toți și de fiecare, de eforturile noastre înmănunchiate pentru a ridica stacheta răspunderilor și a exigenței. Această laudă a cărții și acest îndemn de a prețui într-o mai largă accepție cartea merg în întîmpinarea unui înalt dezerat.

Pentru ca să ajungă om potrivit la locul potrivit, Iuliana Bucur, femeie tină, cu grai domol care te duce cu gîndul la moldoveni — deși domnia sa este timișoreană de obîrșie —, cu vorbă cumpănită, egală, impunînd respect, un sentiment care nu este decît replica firească la respectul pe care Iuliana Bucur îl poartă interlocutorului, sau oricărui din colectivul fabricii, adică omului, într-un cuvînt, pentru a fi chemată așadar să conducă o mare întreprindere, Iuliana Bucur a urmat un drum greu, cu destule povirnișuri, o cale ale cărei dominante sint munca și seriozitatea. S-a născut în familia unui lăcătuș mecanic; în 1955 a terminat, cu diplomă de merit, liceul, la Timișoara. Ce poate fi mai firesc decît să se fi dus la facultate? Absolvisc într-o vreme cînd diploma de merit însemna intrare fără examen, oriunde, la filologie, la matematică, chiar și la arhitectură, chiar și la politehnică, pînă și la medicină. Fetei de 17 ani i se oferea o șansă de care putea să profite, cu inima curată și cîntită, așa cum au făcut mulți, cu respectul deplin al celor legale, chit că nu puțin au descoperit, cu mîhnită uimire, peste ani și ani, uneori la o vîrstă cînd revenirea la start implica fantastice resurse de curaj, în majoritatea cazurilor imposibil de găsit, că alegînd cutare sau cutare carieră au săvîrșit o eroare fundamentală...

Bacalaureata cu diplomă de merit face un gest care trebuie să fi părut multora paradoxal, dar care este de fapt cheia evoluției sale ulterioare: se angajează ca muncitoare textile la „1 Iunie”. Întîi la mașină, după absolvirea cursului de calificare. Apoi la secția de tricotate pentru copii, mai tîrziu la confecții. Cu totul, cinci ani. Exact cît ar fi durat facultatea. Ceea ce unora le poate părea pierdere, se dovedește, în cazul de față, un ciștig esențial: absolvirea unei școli a muncii, adică a vieții. „Anii cît am fost simplă muncitoare îi regret și acum. De cîte ori mă duc în orașul natal, trec pe la fabrică, mă întîlnesc cu colegile, cu directoarea, care e tot cea veche, de pe cînd eram lucrătoare, tovarășa Iulia Pașca (printr-o emoționantă coincidență, membră supleantă a Comitetului Central al partidului, ca și Iuliana Bucur). Am muncit cu trageră de inimă, de cîteva ori fotografiea mi-a fost pusă pe panoul frunțașilor în industria orașului. Fabrica mi-a oferit o bursă de studii. N-am spus nimănui nimic, m-am apucat să învăț pe rupe, mi-era cam frică de examen, m-am prezentat la admitere în 1960, la facultatea de industrie ușoară din politehnica ieșeană. Acolo, la Iași, l-am cunoscut pe cel care avea să-mi fie soț, student la construcții, azi inginer, dobrogean de origine. După o perioadă de lucru ca inginer tehnolog, în schimb, la „Bega”, m-am transferat la Integrată — tehnolog la țesătorie; după opt luni, șef de secție, după doi ani, șef de serviciu, la producție, de aici la creație, două luni de zile director comercial; din iulie 1971 — director coordonator”. După un an, plănara din iulie '72 avea s-o aleagă printre membrii supleanți ai Comitetului Central, cîntă și înaltă obligație, totodată. „Cînd am fost chemată la partid și întrebăată dacă sint de acord să preiau funcția de director, am rămas uimită. În fabrică, nimeni n-a privit instalarea mea cu încredere.

oameni de azi

SĂ CONDUCI SLUJIND OAMENII

Întreprinderea nu-și făcea planul, se produceau imobilizări, fluctuația anuală atîngea o treime din numărul salariaților. Erau probleme grave, salariile se micșoraseră fiindcă planul nu era îndeplinit. Și, în conjunctura asta, vine director o femeie! Mulți au crezut c-o să mergem din rău în mai rău. N-a fost așa. Practic, n-am făcut nimic altceva decît **ca am redat oamenilor încrederea în capacitatea lor și în munca lor.** Am acordat fiecăruia respect, lui și locului pe care-l

deține în fabrică, am restabilit încrederea în maștri, fără de care nimic nu se face. Am luptat, nu numai eu ci toată conducerea, pentru rezolvarea unor probleme sociale ale salariaților. Au fost obținute 140 de apartamente, ceea ce nu se înt

EUGEN BARBU LA 50 DE ANI

un poet al prozei

Născut în București, la 20 februarie 1924, Eugen Barbu este, astăzi, unul dintre cei mai importanți scriitori contemporani. Opera sa, binecunoscută de marea public și tradusă în numeroase limbi, cuprinde nuvele, romane, jurnale ale unor romane, jurnale intime, jurnale de călătorie, versuri, eseuri, piese de teatru, scenarii cinematografice. Totodată, prin publicistică, scriitorul s-a afirmat ca unul dintre cei mai entuziaști participanți la dezbaterile care animă viața noastră culturală, stilul său energic, direct, deopotrivă liric și polemic, individualizându-l, de fiecare dată, intervențiile în presă. Cu ocazia împlinirii vârstei de cincizeci de ani, revista TOMIS îi urează scriitorului Eugen Barbu la mulți ani și noi succese în creația sa literară!

Critica insistă, de obicei, asupra diversității romanelor lui Eugen Barbu. Ca argument, sînt enumerate cel puțin trei direcții distincte: recuperarea literară a unei umanități periferice (*Unsprezece*, 1956, *Groapa*, 1957), reconstituirea unor episoade din transformările sociale și politice care au marcat războiul și anii de după război (*Șoseaua Nordului*, 1959, *Facerea lumii*, 1964), sintetizarea atemporală, parabolică a fanariotismului (*Princepele*, 1969). Clasificarea, de natură tematică, este discutabilă. *Princepele* poate fi foarte bine socotit un roman politic, după cum *Groapa* are toate atributele romanului social. Și apoi, chiar dacă ar fi perfecționată, o asemenea clasificare ar releva cel mult afinitățile scriitorului. Viziunea sa asupra lumii, fundamentală pentru înțelegerea operelor, ar rămâne nedefinită.

Deși pare un profesionist care scrie bine despre orice, Eugen Barbu este, în fond, personajul propriei sale literaturi. Versurile publicate în volumul *Osinda soarelui* (1968) dovedesc, dacă nu literar, măcar biografic, existența poetului care, dorind să uimească și să convingă, să anime și să extazieze, a schimbat, de-a lungul timpului, diferite măști. Adresându-se cititorilor, pe rînd sau concomitent, ca romanțier, novelist, pamfletar, dramaturg, scenarist, eseist, reporter, cronicar sportiv, critic și istoric literar, el și-a regizat acea omniprezență prin care temperamentele lirice impetuoase tind să acapareze conștiința publică.

Atitudinea aceasta de Heliade într-o epocă a retrospectivelor și nuanțării presupune inevitabil o anumită candoare. Ca și cum ar vrea să întemeieze cultura, Eugen Barbu atacă frontal genuri de mult constituite, inițiază vaste campanii urmate de o suită întreagă de discipoli, promite cicluri romanești și lucrări enciclopedice de amploarea celor pe care le visau Hasdeu sau Mircea Eliade. Luate în parte și evaluate cu criterii specifice, rezultatele acestei activități multiple nu sînt întotdeauna la înălțimea exigențelor domeniilor respective; în ansamblu, însă, ele exprimă, ca aglomerările de elemente eteroclitice dintr-un poem de Whitman, o stare de spirit, o necesitate irepresibilă de a fi, de a participa, de a emite opinii despre tot ceea ce se întâmplă în lume.

Din această perspectivă trebuie înțelese romanele. La prima vedere, ele sînt opera unui moralist care, indiferent dacă scrie despre culisele vieții sportive sau despre domniile fanariote, despre mișcarea antifascistă sau despre „florile de mucigai” ale mahalalei bucureștene, încearcă permanent să descifreze și să judece relațiile dintre oameni. Moralistii însă, înainte de-a ajunge să discearnă și să colecționeze exemple, se rătăcesc în labirintul contradicțiilor teoretice. În opera lui Dostoevski, de exemplu, dramatică este nu disputa dintre bine și rău, ci imposibilitatea de a demarca precis cele două atitudini umane. Pentru scriitorii cu asemenea preocupări, gesturile personajelor reprezintă doar pretextul repunerii în discuție a unor probleme insolubile. Chiar și atunci cînd dețin o concepție morală apriorică (în literatura noastră, Marin Preda, care își asumă morala „clasicizată” a comunității rurale), ei descoperă fapte care o dezminț sau care nu pot fi deloc clasificate, astfel încît sursa tensiunii, dincolo de epic, este tot o situație dilematică. Avînd o cu totul altă structură spirituală, Eugen Barbu nu problematizează gesturile personajelor. Spre deosebire de Marin Preda, la care oamenii par desenați cu culori străvezii pe o fereastră dincolo de care se deschide un orizont larg, la autorul *Princepelui* figurile sînt zăgăvite cu o pastă groasă, opacă. Aceste figuri interesează nu prin ceea ce reprezintă, ci prin ceea ce sînt. E adevărat, romancierul ia atitudine, disprețuiește și admiră, dar sentințele sale se confundă cu reacțiile spontane ale unui poet. Chiar și în situațiile în care, animat de un spirit polemic specific muntenesc, reabilitează răul și demitizează binele, cauzistica, fie și una implicată, lipsește. De altfel, în literatura romantică sînt frecvente aceste răsturnări spectaculoase, care au drept scop impunerea adevărului sentimental împotriva prejudecăților mic-burgheze. Prin cocoșății de la Notre Dame cu suflute angelice și demagogi care vorbesc „de patrie, de virtute” își manifestă și Eugen Barbu idiosincra-

sia față de normele onorabilității, față de tot ceea ce e convenționalism confortabil. Mai mult decît așit, în opera lui se poate chiar remarca un exces de zel arghezian în profesarea esteticii uritului. Cu voluptatea de a călca interdicții și de a contraria, romanțierul insistă asupra acelor aspecte ale existenței de care se îngrozește puritanii (de aici și confuzia care l-a situat un timp printre naturaliști). Dacă există totuși un comentariu al faptelor, el este, prin urmare, de ordin temperamental, nu filozofic. De aceea, scriitorul nici nu poate fi socotit un moralist. Mai mult decît problema răului și a binelui (pe care o rezolvă înainte de-a și-o pune), pe el îl interesează infinitele moduri în care trăiesc oamenii. Mai mult decît morala, mobilul investigațiilor sale îl constituie pur și simplu moravurile.

Jurnalul (1966) și *Calea Princepelui* (vol. I, 1972, vol. II, 1973) sînt mărturia directă a acestei curiozități. Cu o febrilitate de gazetar modern, scriitorul consemnează obiceiurile exotice pe care le observă în cursul călătoriilor, înregistrează întâmplări insolite povestite de prieteni sau aflate din rubricile de fapte diverse ale ziarelor, schițează portrete și atitudini, copiază citate picante. Din incursiunile în mitologie sau în istoria practicilor magice, atât de favorabile reveriilor metafizice, el aduce, drept trofee, aceleași știri indiscrete despre viața intimă a personajelor divine sau despre voluptățile disimulate ale oficiarilor de ritualuri. Contemplînd un tablou, Eugen Barbu studiază vestimentația de epocă și mobila stil; citind despre Inchiziție, el inventariază instrumentele de tortură și subliniază ingeniozitatea lor diabolică. Pretutindeni, dincolo de valoarea istorică a documentelor și dincolo de valoarea estetică a literaturii, scriitorul descoperă oameni animați de pasiuni și vicii, creatori ai unor forme de civilizație de o varietate ineputabilă.

Nu trebuie înțeles că Eugen Barbu este un simplu colecționar de curiozități. Deși nu sînt compartimentate pe categorii tipologice (ca observațiile lui La Bruyère), „fișele” sale au totuși o coerență: ele traduc o atitudine lirică. Așa cum poetul contemplă metamorfozele materiei, încîntat să

descopere noi și noi confirmări ale fanteziei naturii, Eugen Barbu jubilează în fața spectacolului, de o diversitate caleidoscopică, al moravurilor. Pentru el, acest *theatrum mundi* este imaginea freneziei și inventivității cu care se afirmă pretutindeni existența umană.

În romane, Eugen Barbu a încercat să organizeze riguros documentația fabuloasă de care dispunea și pe care n-a încetat s-o completeze pe parcurs (romanul *Groapa* a fost rescris de treisprezece ori; faptul explică modul în care scriitorul, exasperat de un material luxuriant, refractar sistematizărilor, a ajuns cu timpul să se preocupe excesiv de tehnică). Pentru aceasta, în conformitate cu natura sa lirică, a recurs de cele mai multe ori la procedee poetice. În *Groapa* și *Princepele*, de exemplu, se poate sesiza o structură ciclică, de glossă eminesciană, care sugerează repetabilitatea infinită a întâmplărilor povestite.

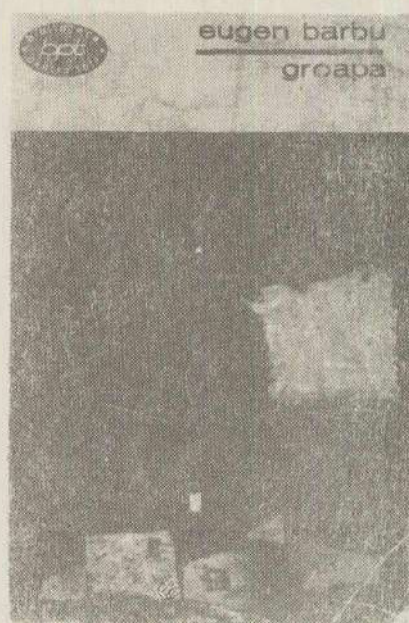
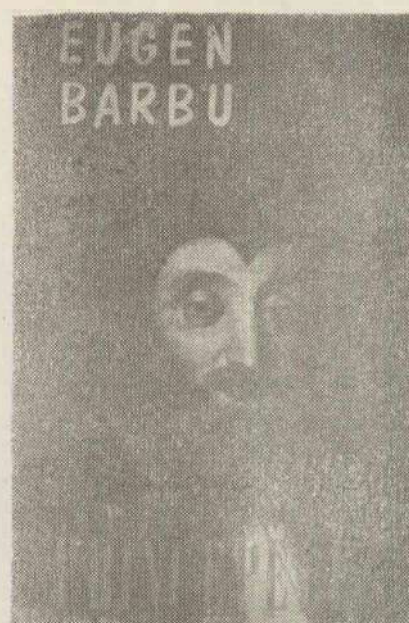
Deși au comună o poezie a moravurilor (pe care, în literatura noastră, doar Caragiale a mai realizat-o, însă dintr-o perspectivă comică), romanele lui Eugen Barbu diferă tranșant unele de altele. În *Groapa* (și, parțial, în *Unsprezece*), accentul cade pe etnografie, pe descrierea ceremonialurilor care însoțesc nașterea, iubirea și moartea. Este o etnografie hibridă, un amestec de ruralitate și urbanism în care cîntecul din scripcă al țiganilor și ospețele haiducești, gunoarele și primăverile coexistă. Un sentiment general de pierzanie, de timp al nimănui, favorizează înflorirea umilă, dar cu miresme de o intensitate sălbatică, a tuturor pasiunilor.

Cu personajele din *Șoseaua Nordului*, angajate lucid, asemeni eroilor lui Malraux, într-o luptă dirză de apărare a demnității umane, timpul este, dimpotrivă, deosebit de sever. Un minut de introspecție sau de erotism echivalează, pentru ele, cu moartea. Dar oamenii continuă să rămînă ei înșiși chiar și în aceste condiții, iubindu-se în camere în care oricînd pot fi surprinși și impușcați, deplinându-și, în timpul torturilor, prietenii care n-au putut rezista pînă la capăt, rememorîndu-și trecutul în camioanele care-i transportă spre locul de execuție.

• MIRCEA ȘTEFĂNESCU

Poezia

Același ritm dramatic caracterizează *Facerea lumii*. De data aceasta însă scriitorul studiază nu sublimarea, ci transformarea moravurilor. O societate răvășită de război se restructurează rapid, eliminîndu-i, ca pe niște reziduuri, pe cei care (asemeni lui Manicadide) țin la vechile lor tabieturi.

Dacă în *Șoseaua Nordului* și în *Facerea lumii* moravurile sînt surprinse în mișcare (și, de multe ori, se exprimă chiar prin acțiune), în *Princepele*, capodopera lui Eugen Barbu, ele au concretețea imobilă a unor exponate de muzeu. Împotmolit într-o lume patriarhală, timpul se adună în falduri groase și lenese. Domnitorul fanariot și curtenii, privilegiați și, totodată, prizonieri al acestui timp, își traduc setea de viață prin acumulări sufocante de obiecte. Ei sînt copleșiți de un sentiment care anticipă greața modernă: „melanholia”.

Despre *Princepele* s-ar putea spune că este un roman substantival. Pentru a defini gîndirea demonică a Mesesurului, scriitorul enumeră prețioasele și straniele lucruri de care e înconjurat personajul: „cilindri chinezești de metal, bastoane cu clopotei, și diadema thorah, arce metalice, pietra di pavone cu încrustații, amulete cu cei 28 de ochi divini, un japs reprezentînd sexul zeiței Isis, lemne ciudate, rupte la colțuri, agate și porfir, amulete hinduse kavac, plante presate culese de la India în noaptea Amabasya, talismanele celor 72 de stele malefice și cele ale stelelor benefice în număr de 36, sigilium din lemn de pieric, discuri circulare de jad, semnul demnității hieratice imperiale, canalul influențelor celeste lung din jad galben, un yang phalic, tablete de jad roșu ce simbolizau focul divin, evantai malefice, trigrame, bucăți de corn, ierburii solstițiale, meteoriți și pietre”. Pentru a comunica neliștea doamnei Neacșa Prișcoveanca, el trece în revistă rochiile pe care ea le încarcă și le abandonează rînd pe rînd în fața oglinzii: „sarvanele de canavă, ghiulghiuli, cu blană de samur și guler de ciaprazuri, felegelele de canavă, turungii cu pîntece de ris, conțeșle de postav, cu lime de samur, pacealele și iile cu lese de mîrgăritar, cu șireturi de fir, mătăsăriile, dulamele de lastră”. În extremis, însă, cînd evocarea vieții de curte este înlocuită cu o listă de nume și ranguri: „Vel ban: dumnealui Radu Golescu, Vel logofăt de Tara de sus, dumnealui Manolache Crețulescu; Vel logofăt de Tara de jos, dumnealui Manolache Grădișteanu; Vel vornic de Tara de sus, dumnealui Ștefan Pirșcoveanu; Vel vornic de Tara de jos, dumnealui Costache Ghica; Vel hatman, dumnealui Costache Caragea; Vel postelnic, dumnealui Ianachi Moruzi” etc.

În asemenea momente, cuvintele și moravurile se confundă, poezia coincide cu proza. Printr-o disciplină artistică proprie doar marilor creatori, Eugen Barbu realizează această sinteză miraculoasă.

CLASICIZAREA
LIRICI FEMININE

Este cunoscută observația marelui critic francez Sainte-Beuve conform căreia femeile n-ar fi făcute decît pentru a inspira poezia. Ele pot s-o și creeze. Subsumată în general confesiunii și freneziei senzoriale, lirica feminină a fost mai puțin cercetată în baza criteriului eronat că n-ar avea idei. Într-adevăr, condiția liricii feminine e conținută în chiar vocația confesării, dar aceasta nu înseamnă altceva decît că vom afla aici un timbru afectiv specific. Transcriind emoții și pasiuni adînc omenești și dezvăluind cîte ceva din ce a fost numit eternul feminin, lirica poeteselor este mai gravă adesea decît multe silogisme abstracte ale unor poeți inventați de critică. Înfiorată de un profund umanism, poezia feminină revelă un fond suflutesc nesofisticat, de o înfinită bogăție de nuanțe.

În ultimul timp, lirica feminină manifestă o permanentă voință de auto-depășire. Dulcele subterfugii erotice sînt abandonate treptat în favoarea unor zvonuri mai pure; sensibilitatea nudă se modifică printr-un transfer de substanță. Luciditatea se instituie la baza lirismului feminin: acesta nu-și mai alege cu preponderență numai anumite teme și motive, ci încearcă întregul diapazon liric. Contemplația poetică cea mai largă începe să caracterizeze volumele de versuri aparținînd autoarelor. Față de confesiunea pletorică dezlănțuită cu care eram obișnuți, poezia se disciplinăază subit, impunîndu-și niște rigori formale elaborate. Într-un cuvînt, lirica feminină se clasicizează în mod memorabil.

Două apariții recente — „Răsăd de spini” (Ed. Cartea Românească) de Constanța Buzea și „Dezordine de umbre” (Ed. Dacia) de Eta Boeriu sînt ilustrative pentru afirmațiile noastre privind evoluția liricii feminine actuale. Prin „Răsăd de spini”, Constanța Buzea continuă lirismul autentic al celei care debuta în 1963 cu placheta de bucurii familiale și fruste melancolii erotice, intitulată „De pe pămînt”. Totul era acolo spusere sinceră, euforică dăruire a simțurilor, defanatițiile naturii concurend în conturarea suavă a unui eden domestic. Abia cu „Norii” (1968) și mai ales „Sala nervilor” (1971), Constanța Buzea se relevă uimitor ca o poetă mult mai complexă, restructurînd și confesiunea feminină prin abstractizarea lentă a emoțiilor prea directe. Materia concret afectivă a poeziei este sublimată, poeta deschizîndu-și perspective noi: meditația intervine în actul liric și poetica nu mai e una elementară. La tema iubirii se adaugă gravitatea maternității responsabile. Vibrația profundă, încă latentă în volumele anterioare, capătă acum o pondere specială. Poeta se înfioară adînc, cutremurîndu-se în fața marilor întrebări ale vieții. Geometria clasicizată a sonetului nu poate ascunde neliștea suflutescă a celor mai autentice ipostaze umane. Gravitatea marilor teme ale vieții se regăsește tratată mai liber și mai puțin crispat în „Răsăd de spini”. În „Clipa de cumpănă” a poeziei cînd „frica de necunoscut” undulește interior, poeta descoperă poemele sale ca pe niște „măști de sfială” ale suflutului cuprins de emoția trează. Interiorizîndu-se definitiv, lirismul devine o efigie a eului, sugerînd marile combustii lăuntrice. Poemele, concentrate la maximum, se configurează în notații sobre, îngreunate de încercătură simbolică: „De-ar fi să vezi că vîntul n-are răni / Și apele se-nchid nepăsătoare / Asupra lucrurilor înecate / Privește ce dezastre se întîmplă / Cînd mica lume-n care ne trădăm / O-mpart și alții înaintea noastră! / Și nu-nțeleg ce vină am. / Că sînt, / Că s-a-nîmplat să fim aceleași păsări / Cu-aceleași pene lungi pînă-n pămînt?”

Lirismul acesta încordat de cele mai ascunse sensuri ale umanului depășește spațiul așa zisei „poezii feminine”, ajungînd la temerare volute de zbor poetic. Erotica se impersonalizează deliberat, sugerînd acum misterul iubirii umane și muzicalitatea vine să puncteze corsetul abstract al emoției: „Nu rid pentru că nu știu să mă joc. / Deruta noastră o înghină u-nii, / De propriul glas sînt umiliți pînii; / Mai bine tac decît să-i mai provoc / ... / Aș vrea să-i fac iubirii noastre loc / Pe-o stea sub care au vorbit străbunii; / Cer păstrător al vocilor, adu-ni-i, / — Să ne inghețe și să ne dea foc! / Aș vrea să nu ne temem de mijloc, / Iluzia să țină loc minunii, / Să fii uimit că totuși nu mă rog / Lumii lumii în lumina lunii.”

Un lirism cerebralizat aflăm în volumul „Dezordine de umbre” al Etei Boeriu. Traducătoare a lui Dante în limba română este o poetă modernă, altoind o sensibilitate aparte pe trunchiul unei solide culturi poetice. Întîind poezia aflată în zona de „penumbră” a lucrurilor, Eta Boeriu le amestecă într-o „dezordine” reve-

MARIN MINCU

(Continuare în pag. 6)

ALEX. ȘTEFĂNESCU

în cinstea celei de-a XXX-a aniversări a Insurecției naționale antifasciste armate și a Congresului al XI-lea al P.C.R.

ZIARUL „DOBROGEA NOUĂ”, REVISTA „TOMIS” ȘI FILIALA CONSTANȚA A UNIUNII ZIARIȘTILOR ORGANIZEAZĂ UN CONCURS DE

REPORTAJE, PORTETE ȘI ÎNSEMNĂRI

În cinstea marilor evenimente politice din viața poporului nostru — a XXX-a aniversare a Insurecției naționale antifasciste armate și al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român, din dorința de a stimula activitatea publicistică a corespondenților voluntari din fabrici și uzine, de pe șantierele de construcții, din transporturi, turism, din unitățile agricole, din instituții, a celor ce muncesc în orașele și satele județului, în prezentarea muncii și vieții noi a oamenilor muncii, a acestui înfloritor și splendid colț de țară, Dobrogea —, redacția ziarului „Dobrogea nouă” și revista „Tomis”, în colaborare cu Filiala Constanța a Uniunii Ziariștilor, organizează un concurs de „REPORTAJE, PORTETE ȘI ÎNSEMNĂRI” pe tema: „OAMENII MUNCII, COMUNISTII, FAURARI AI NOULUI DESTIN AL PATRIEI”, prin care să fie ilustrate marile transformări petrecute în județul nostru în cele trei decenii de viață nouă, chipul omului nou angajat plenar în marea întrecere socialistă pentru îndeplinirea cincinalului înainte de termen, pentru construirea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

Cele mai bune lucrări (reportaje, portrete, însemnări) vor fi publicate în ziarul „Dobrogea nouă” și revista „Tomis” și li se vor atribui premii, diplome și mențiuni (se vor acorda trei premii și trei mențiuni).

Menționarea premiilor va fi făcută de către un juriu alcătuit din reprezentanți ai Uniunii Ziariștilor și ai redacției.

Concursul are, în același timp, scopul de a face o preselecție a celor dorici să candideze la concursul de admitere la Facultatea de Ziaristică din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu” — București.

Lucrările vor fi trimise redacției până la 30 martie a.c., pe adresa: „Dobrogea nouă”, șoseaua Filimon Sirbu nr. 5 Constanța, cu mențiunea PENTRU CONCURS.

ȘERBAN NEDELUCU

insurecție în cetate

Romanul *Insurecție în cetate* (Editura Eminescu, 1973) reconstituie un episod dramatic din activitatea comunistilor dobrogeni în timpul celui de-al doilea război mondial. Este vorba de un proces intentat în 1943, de către Siguranță și Gestapo, în complicitate cu susținătorii locali ai regimului antonescian, grupului de patrioți care, sub conducerea și cu participarea directă a Comitetului regional de partid, a organizat, printre diferite alte forme de sabotaj, aruncarea în aer a unui important depozit de muniții german. După cum arată Virgil Teodorescu într-un *Cuvînt înainte*, „Șerban Nedelcu a folosit în munca de elaborare a cărții sale, în primul rînd, faptele cunoscute de el în timpul activității ilegale din perioada războiului împletindu-le cu cele aflate ulterior, din lectura documentelor ori din gura celor care au îndurat torturile poliției și justiției fasciste”. Construit astfel, pe datele unei experiențe directe, ca și pe cele consemnate de istorie, romanul depășește, prin autenticitate, cărțile de pînă acum ale lui Șerban Nedelcu. Scriitorul a înțeles că faptele evocate au o atît de mare expresivitate proprie, încît misiunea sa, mai dificilă decît s-ar crede, este să le lase să vorbească de la sine.

În cazul literaturii-document, această este, de altfel, principala exigență artistică. Cel care o scrie trebuie să se anonimizeze pentru a situa în prim plan, în toată complexitatea ei, însăși viața. Nu înregistrarea pasivă a informațiilor reprezintă însă procedeul prin care se ajunge la un asemenea rezultat. Scriitorul prelucurează creator materialul documentar, dar această colaborare a sa cu realitatea reușește doar în măsura în care se realizează discret, ca o regie valorificatoare, sobră și ingenioasă în același timp.

În romanul *Insurecție în cetate*, intervenția autorului ține, în primul rînd, de selecție și de montaj. Însuși faptul că în centrul romanului se află procesul intentat grupului de comunisti, de la arestarea și anchetarea lor, pînă la pronunțarea sentinței, duce la o organizare semnificativă a faptelor. În raport cu procesul, se definesc nu numai cei implicați direct, ca acuzați sau acuzaatori, ci și cei care, din afara zidurilor închisorii și tribunalei, determină evoluția evenimentelor. Totodată, succesiunea rapidă a secvențelor scurte, alerte, din care se compune romanul, sugerează atît intensificarea energică a acțiunilor antifasciste cit și panica ce se extinde dezastru în rîndul armatei germane și a colaboraționiștilor. Ritmul acțiunii se accelerează treptat pînă la a atinge precipitarea paroxistică din final. La început, în orașul D domnește o liniște aparentă, încărcată de prevestiri sumbre. Comisarul-șef al Siguranței, Ion Popescu Tinca, ajutat de agenții săi lipsiți de scrupule, face totul ca prefectul județului, generalul în retragere Rădoi și maiorul Otto von Willy, șeful Gestapoului din oraș, să aibă impresia că activitatea sa este eficientă, că le asigură liniștea. Nu întîmplător, romanul începe cu scena participării protipendadei la o slujbă religioasă ținută la catedrala episcopiei. Aici însă, în atmosfera falsă de reculegere și pietate, pătrunde primul zvôn al noii acțiuni de sabotaj întreprinse de comunisti: trezit din reveriile sale de parvenit, Ion Popescu Tinca este înștiințat de către unul din agenții că Otto Willy „e supărat foc” fiindcă depozitul de armament al nemților a fost aruncat în aer. Din acest moment, agitația cuprinde autoritățile locale care, ca urmare a presiunilor exercitate de maiorul nazist, încearcă prin orice mij-

loace să-i dea acestuia satisfacție. În mod special, Ion Popescu Tinca își pune în mișcare brutalul aparat represiv. În disprețul oricărei legi, el îl arestează pe sublocotenentul Vasile Guțu, cunoscut militant antifascist, chiar în timpul în care acesta își execută rondul și se afla, prin urmare, în exercițiul funcțiunii. Adăugată la comportarea dintotdeauna disprețuitoare a „aliaților”, faptul atrage dezaprobarea multora dintre superiorii lui Vasile Guțu, care se simt lezați în demnitatea și patriotismul lor de comandanți în armata română.

Lucrurile nu se opresc aici. Indirjit de propria sa neputință, comisarul-șef arestează zeci de persoane, printre care și cîțiva membri ai Comitetului regional al Partidului Comunist Român, și, concomitent, inscensează probe și mărturii. Comunistii sînt bătuți cu sălbăticie pentru a-și recunoaște vina sau, măcar, pentru a-și denunța tovarășii, dar foarte puțini dintre ei cedează. În oraș, soțiile și tovarășii lor de muncă organizează acțiuni de solidaritate.

Apărat de bariera tăcerii pe care Marin Topor, Dan Stelian, Nicolae Bunea sau Alexandru Median o opun anchetatorilor, Vasile Guțu își continuă și în închisoare, cu calm și stăpînire de sine, activitatea. Un soldat din corpul de gardă ține legătura cu organizația de partid, astfel încît indicațiile și dispozițiile ajung la destinație cu promptitudine. Romancierul subliniază faptul că eroismul comunistilor, departe de a fi însemnat bravadă sau fanatism, era o formă de rezistență organizată, o capacitate, cu totul neobișnuită, de a acționa precis, conform unui plan comun, chiar și în împrejurările cele mai disperate.

Treptat procesul își lărgeste aria pînă la a deveni o dispută ce animă întregul oraș; pe de o parte, miile de muncitori, intelectuali și militari care, stringînd ajutoare materiale, răspîndind manifeste și afișe, falsificînd, cu mari riscuri, acte ce vor servi ca alibiuri în favoarea comunistilor, oferindu-și serviciile ca avocați, uzînd de prestigiul lor personal pentru a influența cursul dezbaterilor ș.a.m.d., constituie o forță mai puternică și mai dreaptă decît orice instanță; pe de altă parte, sprijinitorii corupți ai fascismului cu acțiunile lor dictate de un instinct de conservare intrat în alarmă.

„Insurecția” aceasta pe care comunistii au declanșat-o „în cetate” își atinge scopul cu inevitabilitatea și măreția unui fenomen natural. Nici trimisul special al lui Antonescu nu mai poate schimba decizia pe care cetățenii orașului, prin intermediul magistratului Georgescu, o pronunță; din zecile de patrioți asupra cărora planează amenințarea capitală, doar patru sînt condamnați la moarte, dar și pedeapsa lor va fi comutată în închisoare pe viață. Iar într-o perioadă în care nemții sufereau mari eșecuri pe pămîntul sovietic, „închisoarea pe viață” pentru comunisti nu putea să însemne mai mult de cîteva luni de detenție.

Respectînd realitatea istorică, Șerban Nedelcu reduce la minimum artificialele stilistice, trucurile de construcție. Portretele personajelor sînt schițate sumar, iar situațiile se definesc prin cîteva elemente caracteristice. În roman, sînt inserate telegrame și scrisori, fragmente din articole de ziar și texte ale unor afișe. Aceasta mărește autenticitatea cărții, a cărei valoare, în primul rînd de ordin moral, constă în reconstituirea, cu un patetism reținut, a unei epoci eroice.

I. MATEI

POP SIMION

Așa cum, lapidar, o sugerează și titlul, noul volum de publicistică al lui Pop Simion poartă amprenta unui puternic sentiment al apartenenței la pămîntul patriei, al solidarității cu destinul celor care, cu o civică dăruire, citoresc înăuntrul acestui spațiu național, tot mai intens străbătut astăzi de tumultul unor înnoiri și prefaceri creatoare. Ochiul scriitorului se concentrează așadar asupra unei realități extrem de dinamice care, prin accelerata ei devenire, handicapează nu numai cifrele statistice cele mai recente, manualele de geografie și ghidurile turistice cele mai detaliate, ci face să cadă adeseori în desuetudine imaginile fotografice cele mai „la zi”, surprinse într-o fază pe care fapta constructivă a omului o face să devină deîndată trecut. Martor al acestor impetuozități metamorfoze pe care le-a înregistrat în ultimotrei decenii fizionomia țării, scriitorul simte el însuși nevoia de a-și sincroniza, la răstimpuri, viziunea cu ritmul transformărilor din viața materială și spirituală a României, oferind prin acest volum nu doar o simplă carte despre Paralela 45, ci o nouă imagine corespunzătoare actualilor parametri de civilizație ai patriei. După acel „îmni ti-neresc și nostalgic” pe care în prima sa carte a Paralelei 45 îl consacrase perioadei de romantic și tineresc elan constructiv, anilor de început ai edificării noii noastre societăți, după cea care i-a urmat, dedicată „marilor construcții”, „șantierismului de anvergură”, volumul prezent reflectă în chip sugestiv — așa cum de altfel și-a propus autorul — actualul stadiu de dezvoltare multilaterală a societății noastre, fiind astfel o carte „a structurilor încheiate, sinteza unei evoluții”, o carte a noii vîrste revoluționare „politică, economică, socială și moral psihologică, la care a ajuns națiunea”.

Articolele reunite în volum, structurate în patru secțiuni intitulată: „Cetate”, „Om”, „Opinie”, „Vis” exprimă atitudinea civică a scriitorului față de cîteva semnificative ipostaze ale acestei efervescente realități, văzută cu precădere sub speța primordialului său factor transformator — omul — a cărui manifestare e observată la locul de muncă, în marile sale bătălii cu natura, în acțiunea sa, epoeică de modelare, la scară grandioasă, a peisajului, a reliefului, în scopul propagării civilizației noastre. Acel vis dintotdeauna al omului de a se recunoaște în univers și de a recunoaște universul în sine pe care îl intruchinaseră odinioară mari artiști ai

Al. Protopopescu. În stilul unei tale de materii care vă aparține, cam așa s-ar putea lega discuția noastră de apariția romanului **Apa**: „critici au strigat — Al. Ivasiuc s-a predat...”. Dacă această prelucrare de titlu dă posibilitatea să vă recunoașteți (și să fiți recunoscuți), pentru mine nu e decât o soluție de a numi paguba cită se cuprinde în ciștigul de cauză al parafrazelor. Înaintea primenirii, văd în scrierea de față bună parte din roadele pasiunii pe care critica a exercitat-o ani în șir asupra prozei lui Al. Ivasiuc, drept pentru care cazul merită cit de cit examinat, cu atât mai mult cu cât sintezi unul din mai vechii implicați. În ceea ce mă privește, sosesec la dialog cu întreaga nostalgie a acelor „nesuferite” romane — v-am citat ultimul cuvânt despre prozator, de acum cinci ani, prin care vă socotesc a fi devenit „părtăș” la metamorfozele ce-au urmat. Pornesc de la opinia că aproape tot ce e nou în recentul roman al lui Al. Ivasiuc îi este și străin, și că, de fapt, marea surpriză a cărții stă în gestul de abdicare al autorului de la multe din propriile-i unelte, și în primul rând de la analiza de tip eseistic, marea făgăduință tot mai cenzurată a celui **Vestibul** de debut.

E adevărat că încă de atunci reacțiile au fost contradictorii. Unii l-au elogiât fără rezerve, alții au reacționat la aerul de laborator în care se plămădea acest gen de roman; unii, cei saturați de factologie și schematism, l-au premiat, alții, fanaticii bătăliilor, l-au acuzat de incapacitate narativă. Că și unii și alții își aveau partea lor de dreptate, că nici în prima etapă (**Vestibul** și **Interval**), nici în a doua (**Cunoaștere de noapte** și **Păsărele**), Al. Ivasiuc nu a ajuns la o formulă epică ideală nu era lucrul cel mai alarmant. Inviorător era faptul că prozatorul, aproape pragmatic, se înfățișa ca un virtuos al unui anumit tip de roman (cu prestigioasă tradiție interbelică), că toate corecțiile promiteau să se petreacă în interiorul acestui sistem romanesc, iar inițiativele tundeau să se desăvârșească în cadrele dificilei poetici a introspecției.

Dar iată că treptat virtuozitatea analitică s-a stins, verva scormonitoare s-a potolit și ea, incit rezultatele au ajuns să contrazică premisele, și dacă între **Păsărele** și **Interval** nu e încă sesizabilă substituția de formulă, între **Vestibul** și **Apa** e o distanță pe care nici cel mai inchișitorial tratament critic n-ar putea-o explica pînă la capăt. Nu susțin că **Apa** este un eșec, nici că autorul este peste tot i-recognoscibil, ci doar că în structura cărții se disting tendințe artistice atât de diferite, încât s-ar putea stabili unde autorul este el însuși, unde a-nume pagina sporovăiește îndatoritoare cu dorința lumii de a vedea un Ivasiuc sfătos, unde personajele fac simplă gimnastică epică, în sfârșit, poate fi intuit pînă și... directorul casei de filme, din memoria cărui nu se pot șterge secvențe ale scenariilor lui... Titus Popovici.

Această solicitare diversă a cimpurilor epice duce la ceea ce, cu un cuvînt-teză al cărții, s-ar putea numi un roman **anomal**, adică la un corp literar cu cel puțin tot atâtea iregularități precum epoca frământată pe care o sondează. În virtutea unei curioase simetrii, pe măsură ce energiile istorico-sociale se polarizează în jurul unei acute stări conflictuale, în același ritm în planurile artistice se separă ceea ce este autentic „ivasiucian” de ceea ce este deprindere și exercițiu impropriu. Și, cel mai „ivasiucian” element al cărții este chiar eroul principal, avocatul Paul Dunca, versiune adaptată a lui Ion Marina și Ilie Chindriș, care tocmai datorită naturii sale specioase se transformă într-o forță de opoziție a propriului său roman. Fără detenta analitică din cărțile anterioare și chiar fără „vocația de scafandru” a predecesorilor, Paul Dunca este distribuit în rolul (nu atât de nou) de „participant ca victimă”. Urmare directă a situației sale între cei incapabili „să dea o formă istoriei”, autorul îi ia alesului său și dreptul de a mai da o formă („ivasiuciană”) romanului. Curioasă (sau studiată) decizie, fiindcă și protagoniștii celorlalte romane pornesc de la a ceeași soartă de „victimă”, în plan erotic sau social, care însă îi promovează în ambițioase funcții estetice.

Rămîne de văzut pînă unde se dovedește fertilitatea acestei imobilizări a celui mai propriu personaj, operație totuși decisivă pentru cinetica și fizionomia romanului.

Cornel Regman: Nu susțin că **Apa** este un eșec, iar eu zic că **Apa** este un foarte interesant roman și un semn bun pentru evoluția de viitor a lui Alexandru Ivasiuc. Cu al cincilea roman al său, Ivasiuc a realizat ceea ce nu speram să se mai întâmple, pentru că **Păsărele**, dacă adevăreau printr-o direcție a lor intenția și posibilitățile unei primeniri, impingeau prin tendința opusă — excesul de inginerie mentală — spre apele reziduale, suprauzate din **Interval**. Să fie, cum sugerezi, și efectul sau cel puțin răsfîrțarea asupra meseriei sale de scriitor, a noii sale indeletniciri și ambiției de cineast?

Al. Protopopescu: Nu „cel puțin”, ci foarte evident consecința aceleiași ispite a celuloizului imprimat cu isprăvi, de partea cărui au trecut mai toți prozatorii noștri, începînd cu Francisc Munteanu și sfîrșind cu Eugen Barbu, despre care am auzit că

intenționează să-și minuiască singur aparatul de filmat în **Prințepiele**...

Cornel Regman: N-ar fi exclus, mă refer la Ivasiuc, mai ales că **Apa** oferă cu generozitate ocaziile unui film. Ceea ce, cu toată bunăvoința, nu s-ar putea aștepta de la romanele anterioare, stoarse de eveniment, cu enclavă epice risipite aici-colo care par mai degrabă răsplata pentru răbdarea cititorului, și totodată un fel de momeală pentru a răzbi mai departe prin deșert.

Cit privește rolul criticii în reorientarea scrisului lui Ivasiuc, n-am impresia că a fost în așa măsură hotărîtor. Mi-o spune nu mai departe decât nostalgia cu care privești despărțirea prozatorului de uneltele sale lăsate în **Vestibul**. Mergi pînă acolo chiar că identici în noul roman un Al. Ivasiuc „el însuși”, opus unuia „sfătos”, la care personajele „fac simplă gimnastică epică”, manifestîndu-și deschis regretul că „virtuosul” nostru a abandonat ideea de a-și desăvîrși formula „în cadrele dificilei poetici a introspecției”. Dar „dificila poetică” — dă-mi voie să mă îndoiesc — nu se poate ilustra cu niște cursuri, din care cel mai grav e tot o gimnastică, sterila gimnastică cerebrală, și cred, dimpotrivă, că fără asigurarea unei surse specifice de „proteine” (iar în

sine, adresată celor deprinși să vadă în roman un ghem care se deșiră.

Dar pentru că referințele mele istorice să nu pară cituși de puțin malițioase, sint gata să recunosc că postulatele pe care le profesai cu privire la roman nu sînt simple inerii estetice ale veacului trecut, ci ele formează însăși temelia teoretică a **călinescianismului**, din perioada cea mai experimentală a romanului românesc. Mi-a fost deajuns însă minia lui Adrian Marino, pe care am stîrnit-o acum vreo șase ani discutînd o atare temă, ca să nu mai îndrăznesc a vă spune și dumneavoastră că, în privința „sterilei gimnastici cerebrale” răscumpărată cu „plăcere epică”, sinteți cel mai inflexibil... „călinescian”. Pentru epoca de întemeiere a romanului românesc această teorie a vitalității epice este fundamentală; progresul și inovațiile însă, la noi ca și aiurea, s-au înfăptuit mai ales prin derogarea, uneori sfidătoare, de la legile clasice ale mecanicii narative.

Revenind la Al. Ivasiuc, voi susține că genul de roman care l-a consacrat avea tocmai această calitate de a refuza (chiar cu prețul unor excese de altă natură), condiția de coletărie rapidă a realității, în care epicul însuși nu era decât o elementară forță de tracțiune. Cunoaștem la fel de bine

deloc „raționalizată” de a gîndi în situații epice și în personaje, în numeroase personaje, o identificăm totuși la romancierul care nu mai departe decît în **Păsărele** se găsea foarte strîmtoat cînd trebuia să monteze un moment epic mai trepidant, pînă într-atît că-l vedeam reeditînd convenționalul pretext al unei excursii spre a-și putea pune personajul (Liviu Dunca) în situația de memorialist al propriei experiențe dramatice. Cu ce necesitate pentru contextul nou în care avea loc confesiunea? Greu de răspuns, de vreme ce nici adresantul monologului, o Margaretă, ea însăși îndeajuns de fantomală, n-a apucat să-i intuiască pricinile.

În **Apa** întîlnim nu mai puțin de trei medii excelent observate, trei ambianțe ce se impun prin densitatea uniform și natural distribuită a componentelor, în măsură să întrețină viața. E mai întîi — descoperire mai veche a autorului — mediul miciei aristocrații locale de doctori în drept, în frunte cu Tiberiu Șuluțiu, omul politic al trecutului în conturarea căruia Ivasiuc a dovedit un sigur instinct necaricîndu-l (Titus Popovici n-ar fi pierdut ocazia!), lăsîndu-l în seama scepticismului mult mai dizolvant, de filozof dezabuzat al istoriei, sădît în chiar inima personajului;

lanți și ucigași, în frunte cu Lumei zis Piticu. Un gangster foarte local, și prin aceasta credibil, o intruchipare pe jumătate țărănească, pe jumătate fantastică, pentru că pe structura inițială a insului mai degrabă primitiv s-a greșat individualitatea ieșită din comun a unui aspirant la glorie, dominînd nu numai prin brutalitate, dar și prin forța seducției, și nu în ultimă instanță prin calități de tarician sul generis. (De altfel, în treburi de tactică nu se face economie de resurse în acest roman.)

Al. Protopopescu: Nu întîmplător, mai toate observațiile dumneavoastră din urmă converg spre același domeniu al romanului: tipologia. Aceasta a fost și prima grijă a autorului, de a crea forțată și costumație sistematizată. Tot din ambiția de a învinge superstițiile. E adevărat, primele sale romane nu aveau distribuție. Dar puținele suflute cîte le locuiau dădeau dovadă de altă rodnicie în investigație, încît nu numai că nu păreau inerte și insuficiente, dar aproape că ameteau cu mobilitatea fețelor lor interioare. Deși nici această neistovită oscilație a eului nu e o condiție canonică a romanului de analiză. În treacăt fie spus, fascinantul personaj masculin al lui Ibrăileanu din **Adela** nu este un prestidigitator al lăuntru-lui; din contră, e un greoi și un hipnotizat, după cum instabilitatea interioară a ființei proustiene nu împiedică deloc invazia personajelor în scenă. În fine, înregistrăm și această dezmințire a autorului care își demonstrează îndemînarea în a crea roluri. Am spus roluri și nu tipuri, nici caractere. Fiindcă atunci cînd îi cu tot dinadinsul ca o siluetă să se distingă de la orice distanță, în mod necesar trebuie să-i îngroși contururile. La selecția de ordin uman destul de categorică pe care o dictează istoria momentului postinsurrecțional, se adaugă uneori prisositor rețușul autorului, încît **Apa** ni se înfățișează ca o operă de caracterologie manifestă. Aș numi această un fel de „mal du classicisme”, boală de care nu mai credeam să se contamineze și Al. Ivasiuc, după ce atîția alții s-au predispus la ea din dorința de a zugrăvi „chipuri”. Într-adevăr, **Păsărele** nu lăsa să se întrezărească această răbdare de a finisa exteriorul personajelor. Mai volată și de aceea mai persistentă e

Cind am primit repartitia pentru şantierul de construcţii-montaj din oraşul P., am fost atât de entuziasmat încât la plecare mi-am uitat acasă trusa de unghii; cel mai util şi „important” obiect din cele ce-mi făceau trebuinţă. La vremea plecării — fără să-i las să mă conducă — i-am sărutat pe ai mei, cu patimă, şi-am pornit spre gară cu un ceas mai devreme, de teama de a nu ajunge prea târziu. În pragul porţii, m-a cuprins deodată un fel de gîtuială, un fel de nu-ştiu-ce urcat în gît, şi nu mai auzeam decît vocea mamei, sfătoasă şi caldă: „Ai grijă de tine, să nu răceşti!... Să nu maninci îngheţată, că ştii tu, gîtu!... Să fii cuminte...” Pe urmă n-am mai auzit nimic. Nodul din gît se sparse în ochi. Călcăm hotărîtă şi, absolut nimic nu m-ar mai fi putut întoarce din această plecare.

În gară, trenul tras la linie. M-am aşezat într-un compartiment, lângă geam. O senzaţie stranie mă cuprinsese, de parcă pieptul nu mai era destul de încăpător pentru bătăile inimii. Plecam de-acasă, singură, pentru prima dată. Abia după pornirea trenului, privindu-mi minile, mi-am adus aminte că am uitat trusa în sertarul etajerei din baie... şi tot entuziasmul meu se topi, stricîndu-mi plăcerea călătoriei. O cheltuială în plus — mi-am zis —, cu gîndul să cumpăr o altă trusă. Aveam o mină cu degetele lungi, nu prea subţiri, în virful cărora străluceau nişte unghii roz-sideli, „natural”, mai ceva decît unghiile frumoasei „Carmen de la Ronda”. Unghiile astea erau mindria mea. De cînd, capul mi se golise de gînduri, de siguranţa cu care pornisem, şi priveam cu nepăsare, fără să văd peisajul ce se perinda, fulgerător, prin dreptul geamului.

În biroul mic, unde intrasem, spaţiul părea şi mai redus din cauza celor două mese puse cap la cap. Un fişet metalic şi un dulap plin cu dosare umpleau pînă la refuz mica încăpcre. Omul de la masa acoperită cu sticlă părea că n-are vîrstă. Era tînăr şi totuşi încăruntat, aproape pînă la alb. Ochi-i mici şi vioi mă priveau, în acelaşi timp, cu şiretenie şi indoială. Mi-am scos actele şi reparatiţia, prezentîndu-mă. Le-a cercetat atent, îndelung, contrariat pe undeva, apoi mi-a vorbit:

— Mă bucur că ai ales, singură, această localitate. Din referinţă reiese că puteai rămîne în T., datorită mediei cu care ai absolvit şcoala. Mă bucur sincer, încă o dată! Să vă definiţi formele de angajare. Luaţi loc... O să dureze puţin... Deci, aveţi meseria de electriciană...

După ce confruntă, încă o dată, hîrtiile din faţa sa cu cele înscrise de el însuşi pe două fişe cartonate, mă rugă să semnez, înapoiindu-mi actele personale. „O clipă”, zise şi bătu de trei ori în perete. Un bătrînel slab, desirat, cu ochelarii în virful nasului, băgă capul pe uşă, fără a spune ceva, şi numai sprîncenele formară două semne de întrebare deasupra ochilor vii, negri, prea vii pentru vîrsta lui înaintată.

— Nea Popescule, te rog condu pe tovarăşa la căminul de fete. E angajată şantierului. Vezi dumneata să primească tot ce trebuie. Eu sînt singur şi nu pot pleca din birou... Mai vin oameni... Te rog... Şi-ţi mulţumesc înainte. Mie îmi întinse mîna şi adăugă un „Spor la treabă!”, cu glas indoielnic.

Desigur, zilele acelea de început se arătasă în ochii mei aşa cum trebuiau să fie, cum cred că au fost întotdeauna pe un şantier. Ploaia făcea o pastă gălbuie, murdară, din tot ce

nu era pus pe „câpriori” sau pe „campe”, pastă în care contururile se estompa, îşi pierdeau liniile precise. Şeful echipei complexe de montaj, în care lucram, privea cu milă la pantofii mei, ce, în asemenea zile ploioase, deveneau una cu mocirla.

— Iar ți-ai betonat picioarele? — îmi zicea. De ce nu vrei să iei cizme de cauciuc? Oricum, astea, cînd se „îngreunează”, le poţi spăla cu apă, fără să se strice!...

— Las-o, frate, în pace! Şi le „căleşte” şi ea cum poate! Doar vine iarna, acu’...! — riposta, în locul meu, nea Pintilie, micalitul brigăzii.

— Ei, asta-i!... Nu vrea să-şi „dezveţe” picioarele de asfalt... Legătura cu terenul... — zicea şi Marin, „picu!” brigăzii. Vorba lui nea Pintilie, vinea iarna! — şi dădea glasului o intonaţie încărcată de ironie.

Timpul trecut pe nesimţite, şi numai crengile copacilor, de pe care

roii. Negurile ceoase pluteau pe întinderea suprafeţei denivelate, coborînd pînă adînc, în văi, reducînd vizibilitatea. Cablul de pe tambur se desfăşura într-un păienjeniş enorm, pe care, gerul, în fiecare dimineaţă, depunea fire de argint, sticloase, diamantine. Pînă şi scheletele sure ale stîlpilor, sîdefate, se confundau cu suprafaţa albă, brăzdată de văi şi dealuri, unele împădurite, altele golaşe şi pietroase. Şi totuşi nimeni nu se plîngea, deşi gerul ascuţit tăia în piele, scrijelind-o, înroşind-o, incit minile păreau, ele inşele, mînuşi.

Într-o asemenea dimineaţă geroasă, lucrul devenise imposibil. Cum scoateam minile din mîile mînuşilor, articulaţiile înţepeneau într-o clipă. Efortul de a le dezmoşii prin mişcare era zadarnic. Mai aveam două zile şi termenul lucrării se încheia. După asta urma cuplajul la reţeaua

de ARIADNA MICU

toamna secuturase tot aurul, inscriau pe cerul mohorit linii negre, întretăiate ciudat, ca o schemă electrică complicată. În tot acest timp, lucrasem în interioare, punînd la punct instalaţiile de pornire a unei linii tehnologice, precum şi iluminatul. Fiecare îşi ştia lucrul, racordul la reţea fiind deja executat de altă echipă. Urmăream şi verificam corectitudinea schemelor, branşările, remediînd, pe ici-colo, mai descurcînd cîte-o legătură la tablou încurcat de cine ştie cine. Cînd, în sfîrşit, oafiteaua albă a zăpezii acoperi solul, venînd din virful muntelui, ca un tăvălug, peste coline, pînă aproape de baracă în care erau „birourile”, m-am hotărît să trec la cizmele de cauciuc. Erau mari şi largi, şi cu toate că-mi puneam două perechi de ciorapi de lînă, îmi părea că păşesc pe catalige. Dar, motivele care m-au hotărît nu ţineau numai de frig (căci într-adevăr venise iarna) ci şi de nişte norme.

Şeful de echipă preluase o lucrare nouă. Întinderea cablurilor pe nişte stîlpi de înaltă tensiune nu era muncă mai uşoară, nici în timpul verii, cu efit mai puţin iarna. Toată echipa mă privea cu ochii grei de indoială, de incertitudine. Tăceam. Eu, însă, simţeam în tăcerea lor un soi de provocare, un fel de a mă da „la o parte”, pînă cînd şeful echipei îşi aruncă neîncrederea: „N-ai vrea să treci la întreţinere? E munca mai uşoară, mai pentru femei!” Am refuzat categoric. I-am spus că-mi place meseria, indiferent de greutăţile ei. „Nu fi proastă! Pe munţi şi prin cocolauri — pe unde vom umbla noi — nu e ca în hală, fetiço! — a continuat el. Am răspuns de data aceasta numai cu privirea. M-a înţeles. Şi, n-a fost, într-adevăr, ca-n hală...

Pilonii metalici, semănaţi peste tot muntele, se ridicau pînă în nori, pe mai multe nivele, pîzînd maiestuoşi treptele dealurilor. Practic, în fiecare zi, timpul afectat lucrului se reducea la patru-cinci ore, din cauza întunericului şi a drumurilor greu accesibile. Pînă şi tractorul tira tamburul greoi, şuierînd şi pocnînd, parcă inclinat pe sania de lemn, udă şi murdăra de no-

furnizoare. Ne rămăsese matisarea şi manşonarea capătului de cablu la ultimul pilon, şi ridicarea unui „cap” de stîlp, de greutatea tonelor. Dar cum? Aducerea unei macarale de tonaj, în condiţiile vitrege ale drumurilor de munte, pe lîngă o cheltuială enormă, însemna şi „scoaterea” ei din lucru. Stăteam toţi pe lîngă flăcările focului, cu chipurile posace, gînditoare, încordate. De nici unde, nici o idee. Să te „împotmoleşti” tocmai la mal, acum cînd mai aveam doar timpul de zece ore, al celor două zile? Nu! Nici unul din echipă n-ar fi admis aşa ceva! Şi totuşi tăceam încordaţi. Norma de securitate a muncii ne interzicea lucrul la temperatura scăzută, indicată de termometru. Şeful de echipă era mai încordat decît toţi. Lucrarea avea un termen... De acest termen erau legate — poate — alte şi alte termene...

După o oră de tăceri şi aşteptări, un vînticel umed începu să împrăştie ceaţa, alungînd-o spre depărtările ascunse de liziera neagră a unei păduri cocoţată pe virful muntelui. Şi gerul parcă se sparse în mii de cloburi, risipite pe covorul zăpezii. Un soare roşietic începea să muşte din pinza cerului.

— Ei, ce facem?! — sări nea Pintilie, de parcă l-ar fi înţepat o viespe. Hai!, că acuşi apune!

Şeful echipei stătea rezemat de aripa tractorului, la scutul căruia ne adăpostisem în aşteptarea luminii.

— Îmi umblă mie prin cap o idee, dar încă n-am limpezit-o... Mă fierbe, de parcă n-aş fi în virful muntelui!...

— Păi, nu vezi, că ceaţa s-a dus? Limpeşte-o! — zise nea Pintilie, făcînd praf cu mînuşile mari, înfăţate în doc, pe care le trozneau una-n-alta.

— Am şi eu o propunere! — scăpai, fără să vreau, gîndul ce-mi stătea pe buze.

— Propunereeee?!... Ia s-auzim?... îngîmă Marin.

— Să facem din scripeţii aştia, montaţi pe role, o macara... — şi n-am mai

RESCU

oi i-am găsit un semn
în alfabet
un copil care-i va fi părinte.
instalează frigul lentilele
în carne
se dilată somnul în zonele
pustii, —
Lanțeta răzvrătitei chirurgii
Alungă monștrii palți în lucrare.

AIMU

intre umbre
spre a fi mai înalt decît ele.
La vatra pînii mele, memoria
celor ce sînt
și a celor încă neîmplăte
care se vor naște din mine
și din trupul meu
spre a deschide porțile milenare.

nenire

la poalele muntelui.
Pumn de fărîmă
sau clopot
cu vorbe pentru cei ce vor păși
înspre noi
născîndu-se Fil
și Tăp
și otitori într-un pomendre.

SANDA GHINEA

ga la bradul

pe marginea

rii

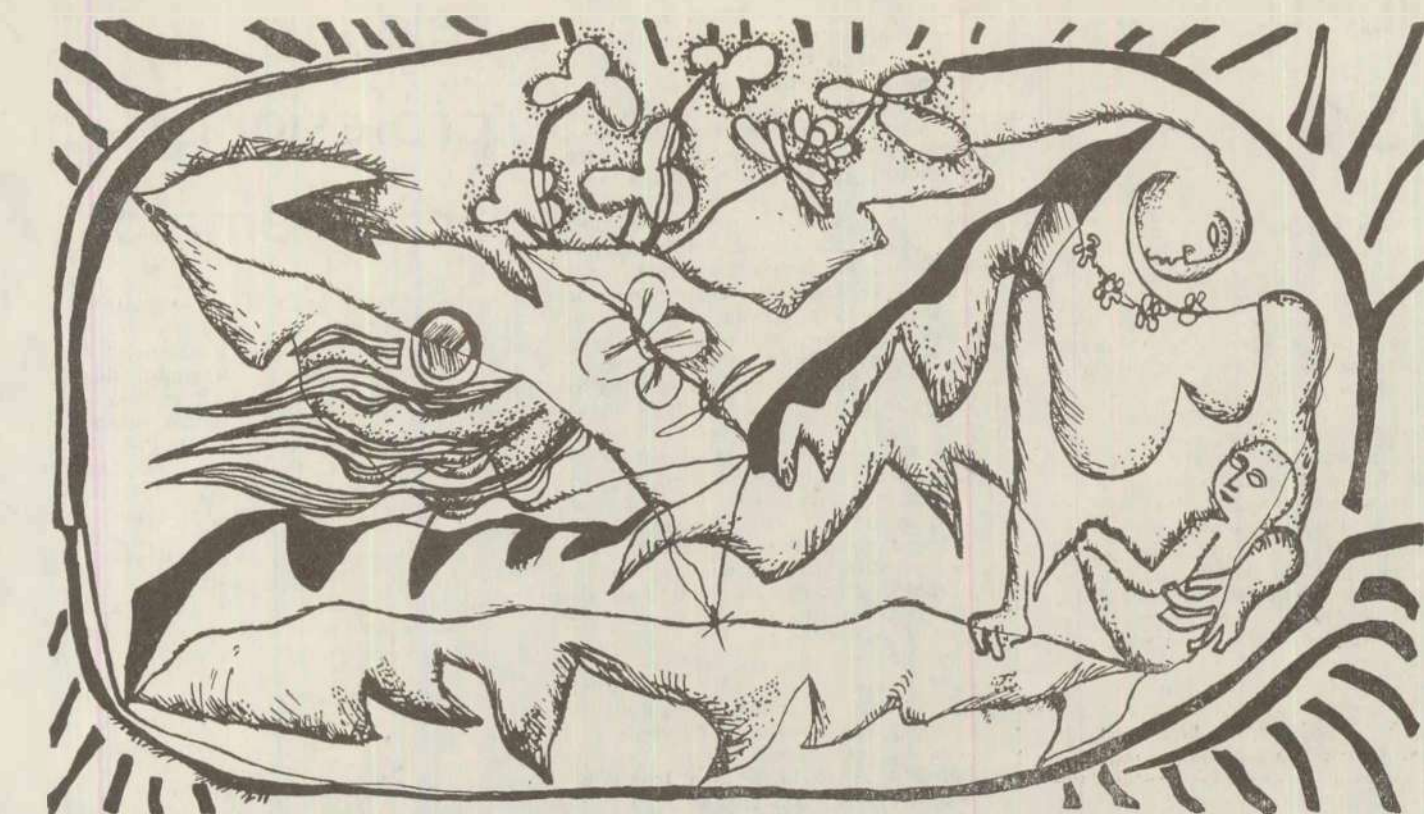
og pentru tine
doborit
ul să-ți desfrunzești
carte,
og să te mintuiesc de urit,
ritul de dor,
ritul de moarte.
ăreț soarelui tău cenușiu
rotirea delfinilor
Marea-Neagră,
rușii te cred încă viu.
neputința ta te dezleagă.
g pentru tine
fără glezne
ă mi-ai dat singole tăusă-l veghez.
nzește-te-n cartea mea de iubire,
tă carte de crez.

Mutațiile din existența fizică și din
sufletul acestor foști săraci sînt esen-
țiale, în domeniul revoluției, se-
pară două lumi ireconciliabile, așe-
zate pe talpa unor structuri ireconcili-
abile. În ce altă lume și în ce altă
viață ar fi putut Costică Pirlășeanu,
îngrijitor de vaci la sectorul zootehnic
de la Zorile, să primească, în afară
de suma minimă garantată de 1200 lei
pe lună, 20.000 la sfîrșitul anului?
Sau Neagu Stan — 15.000? În copilă-
ria mea, mi-aduc bine aminte, țărănul

REPORTAJ

mea un ban în mînă, îl vedea cu
mîii și-l număra cu sfîcicune doar
înd vîndea pe te mîri ce, la bilciu-
de de toamnă, cite-un sac de bucate
cu cînd se ducea nevasta ori copilul
cu cîteva ouă legate într-un colț de
masa pe la cite un negustor. Iar
Costică Pirlășeanu primește, în afară
de retribuția lunară, la sfîrșitul anu-
lui, 20.000 de lei!

Sînt la Adamclisi țărani bătrîni
care n-au lipsit nicînd de la
lucru și care merg și acum în
fiecare zi la colectivă: Petre
Radu, Tudor Fleșcan, Chirică Bucur
— oameni trecuți de 70 de ani, dar

Desen de VICTOR PAVEL

LENUȚA TĂUNE
PĂTRĂȘCANU

țara

M-am născut spre a fi mamă.
am crescut în noaple și ger
către cer.
În clipi de săbii și candelă de stele
v-ați împlinit ca un roi.
Ați supt din laptele stîncilor
și ați semănat lor,
învelindu-vă-n albastru
cu palmele aspre, bălute de vînt și de ploaie.
V-a fost sete și foame de mine —
Ați găsit miere și rouă.

M-ați înălțat și-mpodobit
cu nestemate
Luminîndu-mi tîmpla cărunță.
Fieciorul de plai... gura de rai.

Sînt mînturii
CĂ ÎMI SÎNTEȚI FIL

VERGINICA IOSUP

noaptea,
de veghe

... Un arbore cîntă
... o pasăre îi răspunde:
Este o noapte caldă, senină și pură,
Pură ca însăși fidelitatea întinericului
Pe cer au apărut constelații
Inefabile labirinte sonore.
Este noapte, ciocanele bai și ferăstraiele
tăle materie
Este ora cînd omul din hală concepe
fibra și natura lucrurilor,
Cînd lucrătorul din mină lovește
tăind timpul,
Cînd izvoare ascunse încearcă să
doboare zidul
Înălțat de Manole;
E noapte,
Dar în țara cu muferi galbeni
sînt mulți cei care stau de veghe și-i
olădese numele.

ȘARJA

de IRIMIE STRĂUȚ

În urmă urlau înolăcirile șerpești
de lavă clocotindă ale oțelului ars
în cuptoare; se zbăteau să se facă
auzite semnalele locomotivei de ser-
vici, purtînd spre laminare blumuri-
le, acele calupuri de oțel încă fier-
binji în cupele lor prismatice; podul
rulant uruia nefiresc de înalt sub hala
în care șarja apropiată strînsese emo-
ția topitorilor într-o răsufletare arzîndă,
înăbușită, ca aerul din jur.

De obicei urcam în fugă scara melc.
Săream și cite trei trepte pentru a
ajunge sus cu proba cît mai proaspă-
tă, cît mai apropiată de temperatura
din cuptor. Știam că laboranții o aș-
teaptă la fel de emoționați ca și cei
rămăși la gurile învîpăiate ale uria-
șului.

De data aceasta mă împingea spre
laborator și o altă chemare, ori poate
un răspuns la o altă chemare, pre-
simțită doar. Și eram tras în același
timp înapoi de indoli, de sfîieli pe
care nu mi le bănuiam; mă prinsese
un fel de teamă de mine însumi, în
vreme ce-mi continuam împiedicat
suișul, privindu-mi palmele. Am pal-
me pe care întotdeauna mi le-am cre-
zut prea mari, croite anapoda. De
cîte ori făceam cunoștință cu o fată
mi le ascundeam, parcă le aveam de
împrumut. Iar cînd îmbrăcam hainele
cele mai bune, de sub manșetele ina-
culate, cu butoni aurii, ale cămășii,
această nepotrivire îmi sărea mai
mult în ochi. Abia cînd risetele mă
învăluiau și privirile limpezi ale fete-
lor mă așteptau curioase și amuzate
în același timp, fără să-mi caute mi-
nile, uitam de toate și deveneam
iarăși cel din totdeauna.

Așa am cunoscut-o pe I. într-o sea-
ră la clubul tineretului. Cînd i-am
fost prezentat m-a îmbrăcat în strai
nepăsător de zimbet. Ea m-a și uitat
după primul dans și poate la fel aș
fi uitat-o și eu dacă ar fi fost alta.
I-aș fi mînturisit atunci, dar am uitat
sau mai repede cred că n-am îndrăz-
nit.

... Ajuns în fața ușii de tablă, am

ciocănit de două ori și am întîrziat
o clipă, înainte de a pași pragul, aș-
teptînd poate un răspuns. Înainte de
a fi ea aici niciodată n-am mai bătut
în ușa laboratorului, fiindcă nimeni
nu obișnuia să bată la această ușă.
Pocnetul degetului lovit de tablă
groasă, oricum nu s-ar fi auzit în
vacarmul asurzitor din jur. Și apoi
laboranta nici n-ar fi stat să răspun-
dă, deși era singură, severă și prea
tristă. Am dat să mai ciocănesc odată
în ușă, dar m-am oprit surprins de
o neștiută sfilă. Jos, la masa de co-
mandă, am zărit deodată aprinzîndu-se
și stingîndu-se două becuri colorate,
parcă ar fi fost semnalul gîndurilor
mele. Să cutez. Și totuși am ezitat
înainte de a intra. Am stat destul de
mult în fața tablei blindate, cu bare
subțiri puse cruciș, cu nituri dese.
cu floare creafă. N-am apăsă pe clan-
tă decît după ce am auzit, undeva în
mine, răsundînd ecoul: „Întră!”

Am făcut toate acestea reținut poa-
te și de amintirea zilei cînd am re-
văzută-o. Urcasem aici cu inima la
gură. Aduceam doar prima probă de
oțel din viața mea. Ea însă nu știa...
Credea că sînt un nepotit, și mi-a
arătat dintr-o mișcare autoritară a
umărului, dintre aparatele de măsu-
rat, eprubete și retorte, așful pe care
scria strîmb: „Întrearea persoanelor
străine de laborator interzisă!”.

Atunci i-am văzut și numele, scris
caligrafic pe o plăcuță glefuită de sti-
clă.
Nu era frumoasă în înțelesul cu-
noscut al cuvîntului. Avea pe chip
întipărită severitatea omului cuprins
de răspunderea muncii sale. Era și
nu era ea, cea de la club. Părea pu-
tîn obosită, ochiul drept, ochiul drept,
acoperit de o fișie de umbră, îl ză-
ream ca întredeschis, ceea ce făcea
ca zimbetul cu care mi-a primit mi-
rarea întipărită pe față, să-i apară
pe buzele pline, puțin strîmb, vag
ironic. Sprincenele îi tremurau într-o
arcuire continuă sub fruntea bombată,
palidă. O suviță aspră de păr negru
i se prelinsese spre rădăcina nasu-
lui, pe care cițiva pistrii aramii pă-

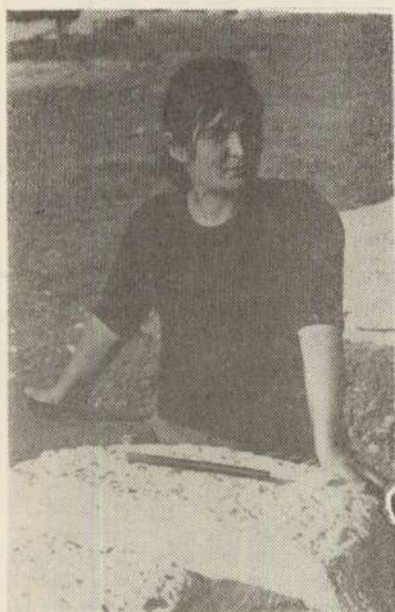
reau boabe fine de rouă, gata să se
evapore.

Dar asta s-a întîmplat oare aievea?
Cînd s-a întîmplat? Poate acum zece
ani sau poate abia ieri?

Timpul nostru și mai ales al meu
a trecut uneori prea greu, alteori ne-
luat în seamă. M-am obișnuit să vin
într-un suflet cu proba de la cuptor
și să aștept răbdător odată cu com-
plicatele experiențe care decideau
soarta șarjei. Uneori, laboranta mă
privea pe furis, rîzînd cred, în sinea
ei, de spăima că oțelul n-ar putea fi
bun. Oricum, nu-i joacă să rebutezi
mii de tone de metal, cît da cuptorul
nostru la fiecare șarjă.

Într-o zi, după ultima verificare din
schimbul meu, deși proba fusese bună,
m-am întors la laborator. Mă amă-
geam că am revenit pentru a verifica
încă o dată buletinul de analiză. A-
veam doar siguranța că oțelul fierț
al

O FEMEIE SCULPTOR — EDITH ORLOWSKI

Studiu de sculptură la Institutul de Arte Plastice din Cluj, Leningrad, București. Debutul în 1960, anul absolvirii. Expoziții republicane:

1960, 1961, 1962 Anuale de Stat, București.

1963 — se stabilește la Constanța. 1963 — 1973: 19 participări la expozițiile Filialei U.A.P. Constanța. 1966 expune în cadrul Simpozionului Internațional Osieki — Polonia. 1968, 1970 participă la Biennale de sculptură, București.

1971, expune la manifestarea jubiliară pentru aniversarea P.C.R., București.

1971, 1973 lucrează în taberele de sculptură de la Măgura și Slătina. Lucrări de Artă Monumentală: Fântână — sculptură decorativă în beton — Stațiunea Olimp, Hotel Amfiteatru.

Grup — sculptură în lemn, Stațiunea Olimp, Hotel Belvedere. Panouri decorative — lemn, Stațiunea Saturn.

Liane — sculptură în piatră — Stațiunea Neptun.

Șarpe — alabastru — Stațiunea Neptun.

„ — Regăsesc în bună parte rostul creației mele în cuvintele tovarășului secretar general al partidului, Nicolae Ceaușescu, cu privire la necesitatea „participării femeii la viața socială, la făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate în România”, fapt de importanță primordială într-o țară a egalității în drepturi, a deplinei libertăți de creație, într-o epocă în care artei i s-au deschis ample perspective de dezvoltare —”.

O femeie sculptor, pentru care a modela lutul, a turna gipsul sau bronzul, înfrunzind chipuri și obiecte, a dăltui lemnul și mai ales a clopi roca dură a pietrei, nu înseamnă echivalentul unei munci exclusiv bărbătești.

Prin angajarea în munca de configurare a unor lucrări și obiecte spațiale cerute de arhitectura contemporană a litoralului, Edith Orłowski năzuiește să demonstreze că sculptura este o îndeletnicire utilă orașului, că introducerea ei în mijlocul oamenilor impune nu numai capacitate creatoare, ci și răspundere morală.

Munca de reprezentare și semnificare a ideilor și gândurilor prin mijloacele sculpturii se constituie la Edith Orłowski, într-un „sistem” de exprimare, căruia îi aparține deopotrivă cunoașterea și diferențierea structurilor elementelor realității, ca și ale materialelor; o anume notă de obstinată căutare a formelor simple, dar nu simpliste, de epurare a detaliilor pentru claritatea formei, apare specifică sculpturii sale și conține în ea, deopotrivă, experiențe proprii, ca și ale unor mari creatori pe care artista îi prețuiește.

Portretele cioplite în piatră de Dobrogea, din anii de început ai stabilirii sale la Constanța, i-au urmat experimente în ceramică, fontă și bronz, apoi lucrări în lemn, de profundă semnificație, ale căror detalii inscriu uneori străpungeri în spațiu, iar golurile captează generos lumina.

„ — Caut forma simplă, esențializată, ca semn al ideii; caut forma pură care să impresioneze retina privitorului și să se păstreze în memoria acestuia —”.

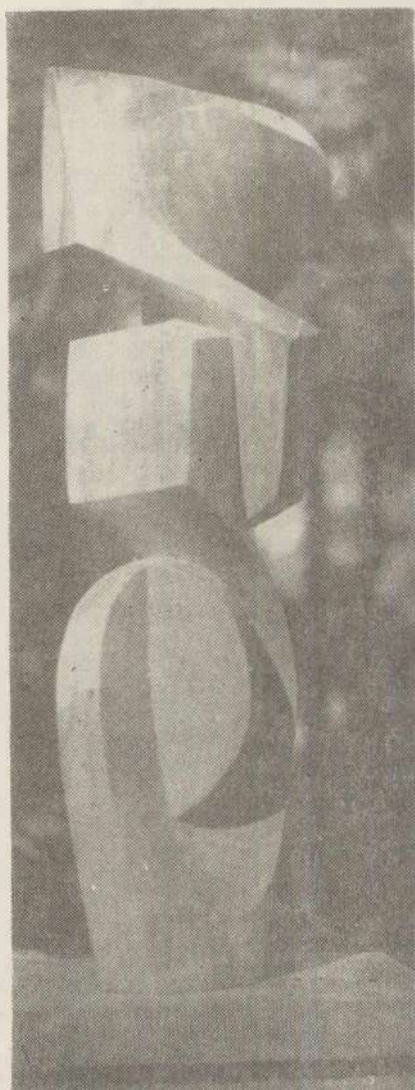
Între-adevăr, sculptura lui Edith Orłowski tinde către o lămpărie și cla-

rificare a viziunii sale, — ce s-a instaurat treptat în ani de muncă —, și, decurgând de aici o simplificare a formelor pe care i-o conferă de fapt sentimentul statorniciei sculpturii prin pătrunderea ei în viața cotidiană. (Maternitate — piatră — Medgidia — Spitalul de adulți).

Artă de puternică vigoare a formelor, în același timp eliberată, prin ideea încorporată, de greutatea materiei, lucrările sale transmit sentimentul permanenței, al duratei, nu numai prin durabilitatea însăși a materialului, ci și prin timpul ce pare încorporat în ele, definindu-le ca venind dintr-un trecut îndepărtat, ancestral, pentru a trăi în prezent și viitor, deopotrivă. (Compoziție — lemn, Stațiunea Neptun).

Se întâmplă adesea ca Edith Orłowski să fie preocupată de aspectul decorativ al obiectului sculptural în lemn, la care lucrează mai îndelung și, depășind treapta necesarului urmărește, am spune, ideea lui Herbert Read, potrivit căreia „Forma este perfecționată de dragul ei însăși, sau de dragul unei funcții care nu mai este strict utilitară”. (Grup statuar — lemn, Stațiunea Olimp, Hotel Belvedere).

Edith Orłowski refuză spectaculosul și compozițiile alambicate; o nevoie de firesc, de liniște și seninătate denunță apelul la forme simple, la ritmuri elementare. (Panou decorativ — lemn, Stațiunea Saturn) și structuri de materiale care se cheamă reciproc, prin însăși deosebirea dintre ele. Permanența sentimentului armon-

• EDITH ORLOWSKI Elevație

niei este chezașia apartenenței sculpturii sale la mediul înconjurător. Totul apare astfel firesc, neostentativ, discretă aderență a operei la ansamblul dat set de printr-o echilibrată integrare. (Fântână arteziană — beton, Stațiunea Olimp, Hotel Panoramic).

„ — Munca mea de creație și trudă manuală include în ea un fel, un mod de a lucra, dar și un scop, care este deopotrivă năzuință și nevoie lăuntrică de comunicare cu oamenii —”.

Edith Orłowski realizează obiecte și forme în spațiu ce încorporează idei și sentimente în deplin consens cu realitățile vieții, menite să se adreseze semenilor săi, căci arta, ca rezultat al unei munci investite, nu are sens dacă nu dobândește valoare socială.

Acuratețea sculpturii sale în lemn din ultimul timp dă în vileag bogate resurse latente ale femeii sculptor ce mai are încă multe de spus, în sensul participării, prin creație, la viața socială, la făurirea societății noi, la propagarea artei în mase, căror arta sculptorice îi se adresează.

FLORICA POSTOLACHE

Ne propunem, în partea a doua a anchetei noastre, să urmărim felul în care instituțiile profesionale ajută și sprijină activitatea amatorilor. Au răspuns la întrebările noastre:

Jean Ionescu, directorul Teatrului de dramă și comedie din Constanța: Problema aceasta, a modului în care instituțiile profesionale sprijină activitatea amatorilor, este de suficient de mare importanță ca să ne preocupe. Din păcate, mi se pare că tocmai cei interesați, ei, amatorii, și mai exact cei care se ocupă direct de munca lor creatoare, nu prea știu exact când și ce să ne ceară. Când vine cineva cu sufletul la gură să ne solicite pe cineva, ca să-l ajute, să-l sprijine și să-l scoată din impas, vom ști că se pregătește fără doar și poate un concurs, un festival sau altă manifestare cu caracter mai deosebit. Or, părerea mea este că nu acesta este scopul prim și ultim al activității lor. Nu în vederea unor acțiuni de excepție trebuie mobilizată atâtea forțe. Sint bune și competițiile, dar cu condiția ca ele să nu constituie singura rațiune de a fi a unei formații.

În 1973, Centrul de îndrumare al creației populare se pare că a uitat cu totul să ne solicite sprijinul. Eu personal nu-mi amintesc de vreun demers în acest sens. Singur Consiliul județean al sindicatelor a trimis pe cineva cu care am și stabilit de altfel, nominal, actorii ce urmează să desfășoare o muncă de instructori în fabricile și întreprinderile orașului: Sandu Simionică la S.N.C., Costel Rădulescu la Oficiul farmaceutic, Iancu Lucian la U.S.A.S. — Năvodari, George Stancu la „Chimpex”, Emil Birlădeanu la Truștul de construcții locale, Mircea Crețu la Întreprinderea integrată de lină, Popescu Violeta la I.P.L., Emil Sassu la Sindicatul învățămintului, A. Enache la Spitalul T.B.C., Romeo Mogoș la I.T.C., Alexandru Mereuță la Casa de cultură din Mangalia. Bineînțeles ca rezultatele să fie bune e nevoie mai întâi de toate de existența... formațiilor de teatru propriu-zise. În condițiile incertitudinii lor în ultima clipă, într-o stare de trist provizorat etc., e de la sine înțeles că nu ne putem aștepta decât la pulverizarea bunelor intenții. Din partea așezămintelor culturale nu am primit însă nici o doleanță de acest fel. Mă întreb ce fac totuși instructorii pregătiți la cursurile de perfecționare găzduite de Școala populară de artă? Nu cumva unii dintre ei nu au nici o tangență cu teatrul și vin doar așa, dintr-o fericită întâmplare, ca să-și petreacă un mic sejur plăcut la Constanța?

O altă problemă este repertoriul care trebuie pus la îndemina amatorilor. Am citit broșura ce cuprinde titlul pieselor în unul și trei acte destinate scenei amatoare, dar, mărturisesc, n-am descifrat, cu toate străduințele mele, nici o direcție precisă. Uneori chiar mi se pare că sint trecute pur și simplu titluri ca să fie, fără nici un discernământ. Există, din păcate, multă maculatură în domeniul acesta, mai puțin cunoscut, al pieselor într-un act. Or, după mine, amatorilor nu trebuie să li se ofere decât lucruri de foarte bună calitate, fiindcă înainte de toate bunul gust dorim să-l cultivăm, nu-i așa? De ce lipsesc, mă întreb, piesele lui Alecsandri, ori dramatizări după momentele și schițele lui Caragiale, care ar fi o școală excelentă pentru viitorul actor-amator. Vreau să spun că nu activitatea de performanță trebuie să fie ținta supremă a formației de teatru din comuna cutare sau cutare, nu ambiția de a ajunge la un nivel profesional. S-o spunem cinstit, este imposibil și nici n-ar folosi nimănui asemenea... iluzii de virtuozitate. Important este ca amatorii să devină la rândul lor factori de cultură, nucleu de cultură...

Romeo Profit, secretar literar, Teatrul de dramă și comedie din Con-

Nu mult mai bogat decât altele, dar nici prea plin de surprize, anul cinematografic pe care l-am încheiat ni se pare acum, când privim în urmă, un an unitar și rotund, cu dezeritate și realizări de nivel mediu, caracteristice unui nou început.

Fiindcă '73, așa ne place să credem, a fost un an de tranziție, o perioadă de reorganizare între o etapă și alta, dintre care a doua anunță depășirea primei printr-un important salt calitativ.

Un singur moment de excepție, de incredibilă și fascinantă excepție, o insulă izolată, un exercițiu de stil, care ține însă de câștigurile absolute ale etapelor celeilalte, pe care am și început să o lăsăm în urmă: **Nunta de piatră**.

De câțiva ani încoace, semn al unor certe înnoiri în domeniul cinematografiei noastre, bilanțurile de sfârșit de an ne-au dat prilejul unor constatări din ce în ce mai satisfăcătoare și, ceea ce este și mai important, descoperim în ele premisele unor și mai bune rezultate viitoare. Astfel, în 1973 am asistat la o premieră absolută: apariția pe ecrane a primelor pelicule realizate de casele de filme înființate cu un an în urmă. Având de acum o experiență bogată (cea mai productivă s-a dovedit a fi Casa de filme nr. 5, director Dumitru Fernoagă — cinci premiere) nouă citadele ale filmului românesc anunță planuri de lucru prezente și de perspectiv

Unul din actorii de valoare ai țării care a slujit cu pasiune și scena Teatrului din Constanța, artistul emerit Vasile Crețoiu, a împlinit la începutul acestui an vârsta de 75 de ani.

De o vîrstă cu aproape însuși secolul nostru, Vasile Crețoiu a devenit încă mai de mult cunoscut iubitorilor de teatru de pe malul mării, unde prin turneele întreprinse cu numeroase creații din lunga sa carieră, a fost întotdeauna apreciat și îndrăgit. Dar legătura sa cu locurile acestea s-a statornicit mai ales în jurul anilor '60, cînd din proprie inițiativă a solicitat să devină actor al teatrului conștanțean, unde a venit împreună cu soția sa, actrița Eugenia Gheorghian.

Pe scena conștanțeană el a dat viață unor roluri principale din dramaturgia lui Shakespeare, Schiller, O'Neill, Lovinescu, rămînînd de neuitat prin rolul titular al țărânului dobrogean Dumitru Grozavu din piesa URIAȘUL

DIN CÎMPIE de Mihail Davidoglu, prin crearea pitorescului pescar Simion în piesa scriitorului olandez Heyermans, SPERANȚA, sau a frămîntatului intelectual nedreptățit Hlebnikov din piesa dramaturgului sovietic Al. Stein.

De pe meleagurile bănățene unde artistul onorează și astăzi cu prezența sa viguroasă în reprezentație scena Teatrului Național din Timișoara, am aflat cuvintele calde de prețuire ale oamenilor de artă și ale spectatorilor din generații diferite, inserate în reviste și cotidiane.

Alăturăm, cu aceeași profundă emoție, sentimentele oamenilor de artă și ale spectatorilor din orașul și județul nostru ce se vor bucura de fiecare nou succes al artiștilor ce i-au slujit cu talent și devoțiune.

ROMEO PROFIT

Teatrul conștanțean oferă publicului său o nouă premieră. De fapt, premiera absolută a piesei „Misterioasa convorbire telefonică” de Virgil Stoenescu. Afișul ne anunța o comedie, dar, cum am putut constata pe parcursul vizionării, piesa este mai mult o... farsă. Inginerul Mihail Silvestru se găsește în acel punct proximal de prosperitate materială, conjugală și spirituală cînd își poate permite să-și contemple viața cu privirea olimpică a cuceritorului. Toate condițiile sînt create în vederea organizării acestui festin contemplativ — duminical: o excelentă poziție socială, — un important post de conducere, — acasă, o soție frumoasă, tîndră, iubitoare. Ba, lacom, inginerul nostru mai caută și tirismul pierdut al unor revolte plimbări studentești, de mină, prin Grădina Botanică. Din păcate, pacea lui suflătească ține exact cît momentul expozitiv al piesei. Începînd, pe neașteptate, intră în scenă un spion diabolic, un tip dur și la curent cu toate micile greșeli omenești din viața inginerului Silvestru, greșeli pe care vrea să le exploateze cu folos într-o formă „elegantă” numită șantaj.

cronica T teatrală

misterioasa convorbire telefonică

de VIRGIL STOENESCU

Și, pentru că, evident, povestea cu tîndra Luky nu era o probă prea zdrobitoare, sînt scoase la iveală și alte episoade, ușor echivoce, din biografia soților Silvestru: moartea copilului, primul mariaj al Minei, fuga lui Victor etc. Cei doi intră în alertă; bărbatul, mai mult: ideea că refuzînd să stea la dispoziția odiosului personaj va pierde — datorită scandalului — tot ceea ce cu greu cucerise pînă atunci, îl înnebunește. De altfel acel prim serviciu solicitat — lista cu produsele — i se pare cu totul nevinovat, acceptat, dar vai, era numai un prim pas spre decădere! Destinul, sau poate doar mica lui lășitate, îi joacă multumitului de sine însuși Mihail Silvestru o farsă teribilă. Ce va face el în cele din urmă?

La momentul oportun intervin lucrătorii securității, care fuseseră avertizați de intrarea în țară a unui spion periculos și începuseră deja să cerceteze ajungînd la locul cu pricina prin câteva ingenioase deducții logice. După un fel de suspense totul se rezolvă cu bine.

Cum se vede, autorul recurge la o schemă cît se poate de „clasică”, interesat fiind de argumentarea unei morale pozitive. Intenționează, mai precis, să atragă atenția asupra pericolului pe care mirajul ultraconfortului îl reprezintă pentru conștiința cea de toate zilele a omului. Inconștienți și seduși de strălucirea scumpă a lucrurilor uităm cîteodată să fim vigilenți. Conștiința gravității unui gest e anulată de obsesia bunăstării.

În mod neașteptat femeia — prezentată indeosebi ca mai sensibilă la valori obiectuale — pare a avea curajul unei atitudini mai ferme, e ajutat și de sfatul mamei, care le cere să sacrifice tot, de va fi nevoie, numai ea, conștiința, să rămînă curată.

„Misterioasa convorbire telefonică” este o piesă modestă ca valoare dramatică, dar generoasă în ce privește intențiile moral-educative. Ar fi de discutat, bineînțeles, măsura în care intenția de care vorbeam a fost și sensibilizată artistic, dar, cum spuneam și în altă parte, mi se pare că de această dată Virgil Stoenescu nu a dorit o piesă-dezbateri, nici nuanțele psihologice nu l-au interesat în chip deosebit, ci, atenția sa a fost concentrată doar în jurul ideii de operativitate a organelor de securitate, încercînd să ne ofere o acțiune cît mai vie, reliefind, pe cît posibil, figurile unor

ofițeri destoinici, inteligenți, și ceea ce este particular, prezentați mai puțin rigid, surprinși adică în ipostaze ale firescului.

Regizorul Mihail Dimiu s-a achitat onorabil de sarcina, nu prea ușoară, de a face un spectacol din această piesă destinată, poate, mai cu seamă, lecturii. El a știut să pună fericit în valoare calitățile textului și să suplonească prin multă mișcare unele defecte de construcție. În această notă, de onorabilitate, se încadrează și interpretarea. La drept vorbind, oricît s-ar fi străduit actorii, nici nu puteau spera altceva decît un joc corect, fără stridențe, eventual dinamic și cu o dicție bună.

Ileana Ploscaru apare de această dată în rolul unei soții sobre, mature, care ține la casa ei mare și elegantă, la soțul ei important și dragăstos, dar care are, totodată, simțul măsurii, refuzînd ideea fluxului perpetuu într-o stare de mizerie sufletească. Ea este cea care va avea inițiativa apelului telefonic; e un om dintr-o bucată, s-ar spune. Textul nu-i dă însă satisfacția unor nuanțări mai accentuate.

Jean Ionescu face din Mihail Sil-

vestru un personaj frămîntat, deși, pe alocuri, drama lui se consumă cam exterior. Totuși gama sufletească pe care se întind trăirile sale este mult mai întinsă și actorul știe să valorifice inspirat mai ales momentele de tensiune dramatică. Introdus mai mult din rațiuni... practice, — mai exact pentru realizarea unor efecte de grup, — rolul soacrei se dovedește însă necesar în ansamblul spectacolului. Este, în interpretarea Valentinei Bucur, una din verigile reușite ale spectacolului: e o mică compoziție — evident fără pretenții deosebite, — nu lipsesc notele comice, lecția de bună purtare e administrată și ea cu finalul decent și revenirea din final nu se pare justificată.

O apariție ce se reține realizează și Aurora Simionică. Cam prea strident frivola în primul act (ni se anunțase o Luky mai neexperimentată, mai „elevă” etc.), Luky este în cele din urmă o copilă năucă și recuperată de primul venit care face din statutul ei de „pierde-vară” o armă de intimidare. Pentru toate divagațiile ei de la normele bunului simț tîndra copilă va plăti însă cu viața. Și va plăti, pentru că pusă brutal față în față cu crima, la care era să fie părtaşă, Luky nu înțelege să mai continue jocul, ce i se păruse încîntător, prin neprevăzut, pînă atunci...

Viorel Popescu trebuia să realizeze figura Particulară a unui foarte versat spion, nu unul de duzină, cum se sugerează, ci unul cu titluri științifice, as al loviturilor calculate cu extremă exactitate, luciditate, abilitate etc. În parte, a reușit. În actul doi însă, și tocmai în clipele de încordare maximă, actorul evoluează cam șters, aceea doză necesară de diabolism neexistînd decît într-o măsură infimă... Longin Mărtou și Virgil Andriescu izbutesc un cuplu reușit, primul creionîndu-și personajul parcă cu mai multă căldură și înțelegere. Credibil și Emil Sassu.

În sfîrșit, despre scenografie, numai bine, mai ales că, după cite am auzit, decorul a costat și foarte puțin.

Mai rămîne o ultimă întrebare: cît timp va ține „Misterioasa convorbire”? a fișul? Asta depinde, ni se va răspunde, de apetitul publicului pentru genul așa-zis polițist.

Poate. Dar mai sînt și cîteva necunoscute...

CARMEN KEHIAIAN

agatha nicolau față-n față cu... agatha nicolau

— Ce faci acum, Agatha Nicolau?

— Merg cu trenul. Da, da — merg cu trenul, spre Constanța, spre casă, spre mare... spre teatru... spre muncă.

Nu-i ușor să răspunzi la propriile tale întrebări. În general nu îndrăznești să îți le pui. Ți-e teamă de răspunsuri. Ți-e teamă că fiecare întrebare naște alte zece. De aceea am început cu aparent banala întrebare:

— Ce mai faci, Agatha?

— Merg spre muncă. Cuvîntul — muncă — scris în ritmul obsedant al roților de tren stîrnește amintiri, nostalgii, toate legate de acest dar de preț pe care omul și l-a oferit: muncă, munca creatoare.

— Atunci... de cînd muncești în teatru, Agatha Nicolau?

— De 14 ani. Am absolvit I.A.T.C. în 1960. Aveam 20 de ani. Toată promoția mea a plecat în provincie. Eram tineri, foarte entuziaști, credeam în rostul nostru în aceste teatre. Astăzi, din toate colegile mele de clasă, numai eu sînt în provincie și...

— Și nu regretă?

— Nu. Cred că nu. Am momente, de ce n-aș fi sinceră, nu prea dese, cînd mă mindresc cu asta. În acești 14 ani, trei la Timișoara, trei la Arad și aproape opt la Constanța, am jucat aproape 50 de roluri, din care mai mult de jumătate principale. Cîncizeci de bucurii, din care îmi amintesc, dar nu vreau să spun cite, neizbinzi. Neizbinzi care m-au împins cu încăpăținare înainte. Iubesc cu încăpăținare teatru.

— Ce înseamnă pentru tine teatru?

— Agatha, de ce mă intrerupi? Ce să însemne? Ce fel de răspuns să-ți dau? La teatru și la fotbal (de cîrînd și la tenis), se pricepe toată lumea. Pentru mine teatru înseamnă bucurie și responsabilitate socială. Teatru înseamnă o punte între ideea de frumos și om. Înseamnă tribună de luptă, înseamnă...

— Ce înseamnă să fii actriță?

— Nu mai sînt în stare să dau de-

finiții. Slujitorii Thaliei sînt niște minunate păsări Phoenix. Vitali și fanatici, angajați cu maximă luciditate în adevărul timpului lor. Alături de Giordano Bruno erau arși pe rug zeci de comediați anonimi. Și acum cînd sînt actriță sînt mîndră că adevărul lor era tot atît de puternic ca al lui Giordano Bruno.

Dar sînt actriță... Știi, cînd eram mică, credeam că toate actrițele trebuie să arate ca Marilyn Monroe. Că fără asta nu se poate. Astăzi, știu că există și Aspasia Mavromati, există Eugenia Popovici, doamne cît sînt de frumoase!

— Tu ești frumoasă?

— Știi și eu?... Aș vrea să fiu mereu. Ca ele, am fost cîteodată. De fie-

interviu fără
reporter

care dată cînd din nenumăratele surori femei, cărora le-am dat viață pe scenă, au fost unele care au trăit cu adevărat.

— Ești o actriță dificilă?

— Da. Pentru mine, da. Poate și pentru alții. Sînt chîțibușară și disciplinată, capricioasă și exigentă. Regizorii spun că nu-i greu să lucreze cu mine. Aș vrea să-i cred. Ușor a fost atunci cînd ei mi-au acordat toată încrederea lor. Regizorul Dan Alexandrescu, directorul Teatrului din Arad, a fost cel care mi-a cusut aripile pe umeri. Îi mulțumesc. Sînt mulți cei cărora trebuie să le mulțumesc. Îmi vin în minte, fără să mă gîndesc, două

nume: Marietta Sadova și Andrei Belgrader. Între ei sînt 50 de ani de teatru românesc. Cu ei am lucrat două roluri dragi: Nastia din „Azilul de noapte” de Maxim Gorki și Martha din „Neînțelegera” de Albert Camus. Le mulțumesc și lor. Îi mulțumesc și publicului.

— Ce este publicul pentru tine?

— Publicul este un „CEVA” pe care eu îl respect foarte mult. Nu-i vreau să-l trișezi. Simte imediat. Atunci îți întoarce spatele, te părăsește, iar tu, actor, ai avut o zi moartă, ai trăit o zi degeaba. Uite, publicul conștanțean de teatru...

— Există un public de teatru la Constanța?

— Aparent poate că nu. Sînt foarte multe lucruri care concurează la această părere. Sînt tare tristă cînd văd suvoitul de oameni îndreptîndu-se spre Sala sporturilor care găzduiește, în marea majoritate a cazurilor, spectacole de factură indoeuropeană. N-aș putea să dau soluții. Dar trebuie luptat pentru ca tineretul conștanțean să iubească arta de calitate. Să nu se scalde cu plăcere în acest fenomen kitsch a cărui existență îmi provoacă coșmaruri. Trebuie să facem totul ca să existe un public de teatru în Constanța. Și asta se poate numai dacă îi dăruim calitate și sîntem ajutați să facem teatru de calitate.

— Nu mai scrii de o jumătate de oră. La ce te gîndești?

— La poezie. Trăim într-un ev poetic. Pentru mine, și calculatoarele sînt poetice. Aș dori să împart cu oamenii dragostea mea pentru poezie. Poezia are niște virtuți spectaculare nemăpomenite. Am lucrat două recitaluri de versuri, voi mai face și altele. În Constanța lumea nu prea vine la „Hai la nouri de vinzare” și îmi vine să urlu. Îmi vine să iau oamenii de mină și să le spun: Haideți la noi să ne spălăm unii pe alții cu poezie și să ne despărțim mai curaj, mai buni, mai entuziaști.

— Agatha, am să-ți pun întrebarea aceea dureroasă: Cînd nu repeți, cînd „stai”, ce simți?

— Că mă doare. Mă doare, dar trebuie să mă doară. Nu poți repeta 6 piese pe an. Nu se poate și nici nu-i bine.

— Dar te doare!

— Durerea asta mă face să visez. La ce-o să fie, la ce-o să joc, la cum o să joc, la viitoarele nopți de insomnie provocate de o singură replică a cărei cheie n-am găsit-o.

— Ce-ai vrea să joci?

— Tot. Toate rolurile din toate piesele bune. Și așa cînd citești piese joc în gînd toate rolurile, mai ales cele de bărbai. Ale lor sînt întotdeauna mai bune. Nu e drept.

— Și totuși ce-ai vrea să mai joci?

— Nu-ți spun. Mi-e teamă că nu vreau... bine. Nouă, actrițelor, ni se întîmplă foarte des asta. Așa că nu-ți spun.

— Agatha Nicolau, în ultimul timp...

— Timp. Iartă-mă că te intrerup. Timpul e oare într-adevăr a 4-a dimensiune? Oare acolo, lîngă Bermuda, unde pier vapoarele, există într-adevăr „Sky Tracks” capcana cerului, capcana timpului? Oare de ce ne întinde timpul capcane? Nu vrea deloc să stea. Iar eu mă grăbesc. Am foarte multe de făcut. Timpul îmi aduce aminte că noi, actorii, dăinuim doar atît cît trăim. Dar n-am voie să mă plîng. Cui i-a mai fost dat să trăiască aproape 50 de vieți numai în 14 ani?

— Da, ai dreptate, dar am ajuns... Trenul acesta s-a oprit... am ajuns... am ajuns acasă la fetița mea, la mare, la tatăl fetiței mele care colîndă mările, la teatrul meu... la munca mea.

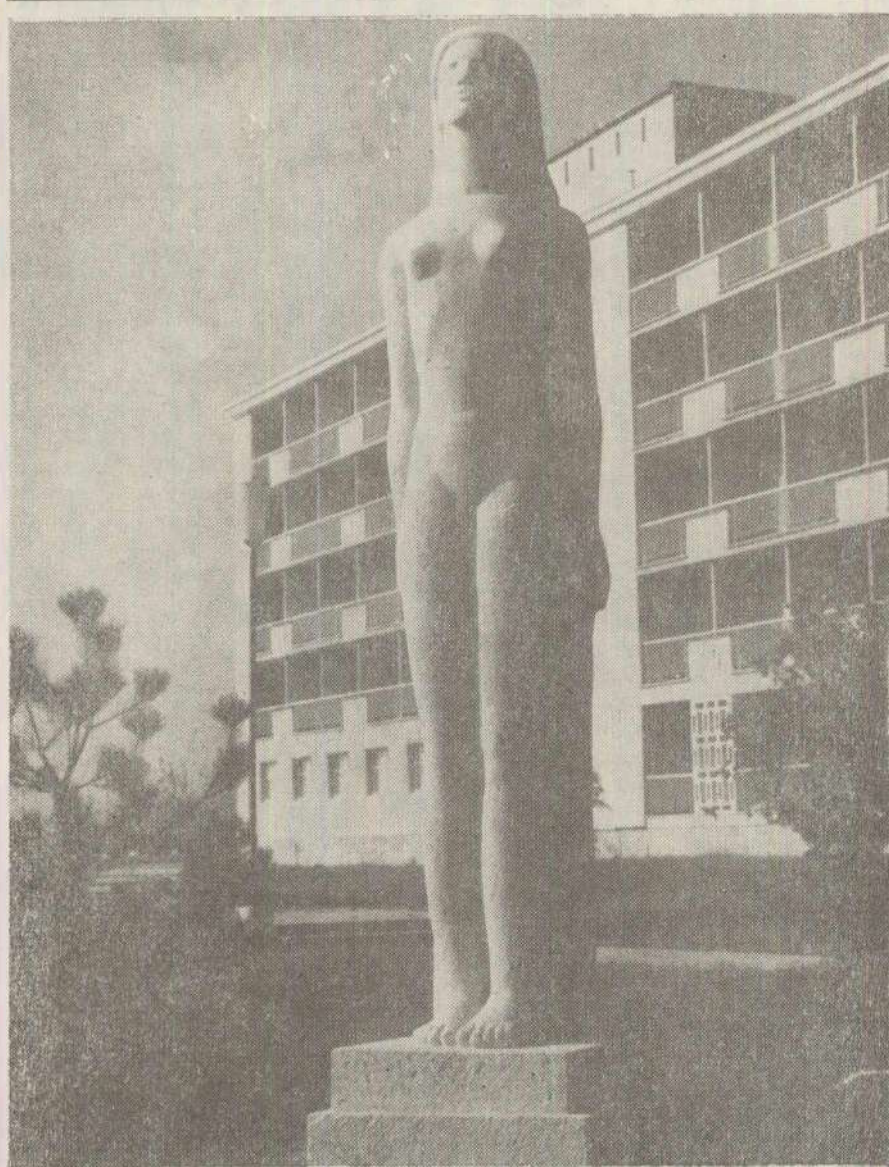

un dac a coborît de pe columnă...

Gheorghe „Badea” Cîrţan, ţăran din Oprea Cîrţişoara, comitatul de Făgăraş, născut într-un sfîrşit de ianuarie acum 125 de ani, descinde din spiţa transilvanilor împătîmiţi de cultură, a oamenilor pentru care cartea era icoană sîntă ca şi viaţa, a celor în stare să poarte de-a lungul drumurilor vieţii slova neamului în desagă, alături de ceapă şi de pită, trebuincioase laolaltă pentru traiul cel de toate zilele. Numele l-a fost predestinat, şi mulţi, care cunosc doar legenda, desprinsă de realitatea biografică, îşi închipuie că e vorba de un pseudonim derivat din patina pentru carte, nu de realitatea unui patronimic. Neamul românilor a născut mulţi oameni vrednici întru cugetare — nu puţini de valoare continentală sau universală —, plecaţi din păturile de jos, dar, ciudat, l-a fost dat tocmai opincarului făgăraşan să intruchipeze setea de lumină, lui, care a fost, pînă la optsprezece ani, analfabet. Aidoma corzii de oţel comprimate silnic şi lăsate brusc să se desindă, arătîndu-şi dimensiunea adevărată, Badea Cîrţan, ajungînd a deschide porţile ezoterice ale cuvîntului scris, s-a pus pe citit cu o rîvnă fenomenală, mistuitoare. Ca şi alţi români de dincolo de Carpaţi, printre ei stînd mai ales vizionarii Şcolii ardelenene, Gheorghe Cîrţan, dijmaş la comitele de Fogorăş, a intuit, cu ascuţită pătrundere a lucrurilor, importanţa politică a cărţii româneşti pentru conştiinţa publică şi destinele provinciei jugulate. A coborît, pe cărări pierdute şi neştiute, muntii înspre România, ajungînd cu oile pînă în inima Bărăganului; izbucnind războiul de independenţă, se înrolează voluntar în armata fraţilor săi de singe, alt act cu valoare de înalt simbol săvîrşit de un om a cărui obîrşie îl hărăzea, în epoca aceea, anonimului desăvîrşit. Ajunge din nou în Ardeal, unde îl aşteaptă confiscarea turmelor şi insolenţa jandarmilor cu pană de cocoş. Sorbind din izvoarele sfinte ale istoriei românilor, din cronicari, din operele Şcolii Ardelenene şi ale revoluţionarilor de la 1848, Gheorghe Cîrţan ajunge, ca şi alţi transilvăneni, în urma unui proces de înţelegere analog celui descris de Slavici, la conştiinţa latinităţii poporului român, a continuităţii noastre în vatra carpato-dunăreană. Vine la Bucureşti unde stă de vorbă cu Tocilescu, descoperitorul Trofeului monumental din stepele pontice, cu Haret, cu personalităţile culturale şi politice ale Capitalei. Nu trece mult şi Badea Cîrţan purcede la împlinirea visului său de-o viaţă: călătoria la Roma — o lună şi jumătate de mers pe jos, cu desaga de-a spî-nare şi patru perechi de opinci rupte. Pe piatra de temelie a Columnei Traiane presară grăunje din griul holdei cîrţişorene şi o mîină de ţărină de-acasă. Nu cunosc un mai nobil gest de cinstire al celui de-al doilea semn etnogenetic al nostru, nu poate exista un omagiu mai pios decît al pelerinului transilvan care împlinise încă un act simbolic — replica după aproape două milenii, cu sufletul înecat de bucurie, la periplusul îndurerat al lui Ovidiu... „Un dac a coborît de pe Columnă”, scria presa întregii Italii, uimită de similitudinea pletelor, trăsăturilor şi veşmintelor luptătorilor de pe imensul stîlp de piatră cu ale românului prosternat la temelie monumentului, „Ce putere misterioasă minase pe acest ţăran spre obîrşia neamului său?”, se întreba ambasadorul român la Roma, Duiliu Zamfirescu. Cu, Lucrurile se pot explica, desigur, raţional, stăruie totuşi la rădăcina lor

o undă de transcendere a obîsnuitului, prezenţa unei flăcări mistuitoare, care i-a izbit pe întîrziiaţii acelei seri de februarie 1896 cînd l-au zărit la picioarele Columnei pe ţăranul român pelerin la Cetatea Eternă. Flacăra aceea stă şi va cuprinde de-a-ntregul cînd va începe să ducă în Transilvania cărţi româneşti pentru românii de acolo. Le ducea cu desaga, luate cu rugămintă: „E o bucurie, ca atunci cînd se întorc primăvara berzele... Nu vă grijiţi că mă căta finanţii la graniţă! Daţi şi nu purtaţi griji. Eu cergesc lumină pentru cei care sînt ţinuţi în întuneric!” Cărţile aduse de Badea Cîrţan — dintre care multe socialiste — au circulat prin şcolile şi gospodăriile româneşti din Transilvania, pătrunzînd pînă în străfundul sufletului cititorilor. Aproape 77.000 de volume i-au confiscat în 1904 jandarmii habsburgici, ridicîndu-l şi închizîndu-l pe depositar. Peste şapte ani, avea să fie izbit în Bucegi de o avalanşă. S-a stîns la 60 de ani, lăsînd posterităţii imaginea unui om în care s-au contopit luptătorul pentru eliberare socială şi naţională şi împătimitul de cultură. Cîstîndu-l aşa cum merita, în cuvîntele pe măsura setei de carte a ciobanului din inima podişului transilvan, Iorga avea să scrie: „După urma lui, va rămîne aceasta: credinţa sălbatică pe care un ţăran a avut-o pentru visurile cărturarilor din vremea lui şi nemărginita-i evlavie pentru cartea în care vedea numai mîndrie şi lumină!”

M. ALEXANDRU

• CORNEL MEDREA

Răsăritul

agricultura unui sfert de veac

(Urmare din pag. 1)

rea productivităţii muncii din cooperative. Dotarea cu un număr tot mai mare şi variat de tractoare şi maşini a S.M.A. a făcut să crească permanent gradul de mecanizare a lucrărilor. Astfel, la arat, în 1973, lucrările au fost executate cu mijloace mecanice pe întreaga suprafaţă arabilă, faţă de numai 66% în 1957, la semănat 100% faţă de 53%, la prăsit pe 98,6% faţă de 43%, la recoltat cereale păioase 100% faţă de 29%.

Un aport preţios la înfăptuirea politicii de dezvoltare şi modernizare a producţiei în cooperative agricole l-au adus cadrele de conducere şi de specialiştii, asigurîndu-se fiecărei cooperative din judeţul nostru 2—3 şi chiar mai mulţi specialiştii cu studii agronomice superioare. La sfîrşitul anului 1973 lucrau în cooperative agricole din judeţ 440 specialiştii cu studii superioare, faţă de numai 138 specialiştii în 1957, anul încheierii cooperativeizării.

Existenţa unei baze tehnice moderne, asigurarea unui număr însemnat de cadre de specialiştii, adoptarea unor forme noi de organizare şi retribuire a muncii, au avut ca rezultat firesc creşterea progresivă a producţiei vegetale şi animale. Astfel, pe total agricultură, producţia anilor 1971—1973 a crescut cu 20 la sută faţă de media anilor 1966—1970. În anul

1973 producţia globală agricolă a fost cu 23 la sută mai mare decît cea realizată în 1970 şi cu 20 la sută decît media anuală a perioadei 1966—1970. În 1973 producţia de cereale a fost cea mai mare de la încheierea cooperativeizării agriculturii şi din istoria Dobrogei. Succese deosebite s-au obţinut şi în sectorul zootehnic. Efectivele de bovine existente la începutul anului 1974 sînt mai mari de 5,4 ori faţă de cele din 1957, cele de porcine de circa 10,5 ori, de ovine de 1,8 ori. În ce priveşte producţia la carne în aceeaşi perioadă a crescut de circa 12,4 ori şi la lapte de 4,4 ori.

O altă cale prin care statul nostru a sprijinit agricultura cooperatistă a fost acordarea de credite în condiţii foarte avantajoase. Numai pentru investiţii au fost alocate cooperativei, în perioada 1950—1960, suma de 315 milioane lei, iar în anii 1961—1973 peste 966 milioane lei. La aceasta se adaugă creditele acordate pe termen scurt sub formă de avansuri sau pentru necesităţile curente ale producţiei.

Trebuie menţionat că, pe lângă creditele acordate de stat, cooperativele agricole de producţie din judeţul nostru au folosit şi fondurile proprii, investind, în perioada 1966—1973, circa 2,471 milioane lei. Creşterea volumului de investiţii în cooperativă a avut o influenţă pozitivă asupra sporirii averii obşteşti, dezvoltării intensive şi multilaterale a producţiei.

Pe aproape 200.000 ha, situate pe cele mai fertile terenuri ale judeţului Constanţa, irigarea culturilor a devenit o practică obîsnuită a ţăranilor cooperatori, a lucrătorilor din I.A.S. şi S.M.A., a specialiştilor. Această zonă compactă, denumită Valea Carasu, a fost scoasă definitiv de sub influenţa celui mai mare flagel al agriculturii — seceta, creîndu-se posibilităţi nelimitate pentru sporirea producţiei vegetale şi animale, pentru un nou avînt al agriculturii socialiste. Am putea spune că de la cooperativizare, încheiată cu aproape 17 ani în urmă, introducerea irigaţiilor marchează o etapă calitativ nouă în practicarea unei agriculturii intensive, de mare randament şi eficienţă economică. Cei care lucrăm mai mult pe ogoarele Dobrogei şi am militat pentru introducerea irigaţiilor am crezut la început că practicarea noii agriculturii va însemna doar administrarea în mod dirijat a apei, fără a bănui că aceasta va atrage după sine schimbări profunde în tehnologia de cultivare a plantelor, în mecanizarea lucrărilor şi folosirea forţei de muncă şi, în ultimă instanţă, în viaţa social-economică a satelor noastre.

Primul lucru care trebuia făcut, odată cu dirijarea spre ogoarele înstate a celor dinţii metri cubi de apă, era fundamentarea ştiinţifică a unor măsuri agrotehnice în scopul sporirii producţiei plantelor cultivate. Ca urmare, Staţiunea experimentală de la Valul lui Traian, care aproape 40 de ani a elaborat tehnologii în condiţii de secetă excesivă, a fost reproductată pe culturi irigate, cu sarcina de

PLOAIE DIN PAMÎNT

a găsi cele mai adecvate procedee menite să ducă la folosirea cit mai eficientă a apei care curge cu un debit de 150 mc/sec. (echivalent cu debitul mediu al Jiului şi Oltului luate împreună) pe sute de mii de canale ce brăzdează stepa dobrogeană.

Puţinii ani care au trecut de la darea în exploatare a primelor sisteme irigate din Dobrogea au fost ani de căutări, de muncă asiduă şi de confruntări permanente cu numeroase probleme deosebit de complexe. Atît în ţara noastră, cît şi peste hotare, agricultura irigată este o ramură nouă, care poartă o puternică amprentă a condiţiilor locale naturale şi social-economice. Orice transpunere mecanică, a unor procedee tehnologice, neverificate suficient în practică, ar fi putut să aibă efecte din cele mai negative asupra evoluţiei solurilor supuse irigaţiilor şi, implicit, asupra producţiilor obţinute. De aceea, s-a impus încă de la început elaborarea unor tehnologii proprii de cultivare a plantelor şi a unor scheme rigurose ştiinţifice de administrare a apei, în strînsă dependenţă cu frecvenţa şi intensitatea mare a vînturilor, cu secetele ednice din timpul verii, cu diversitatea mare a solurilor şi cu alţi numeroşi factori ce acţionează în stepa dobrogeană.

legenda a devenit realitate

un interviu sub o cupolă a sănătății

interlocutor Suzana Belc, directorul Centrului de recuperare medicală și fizioterapie Eforie Nord

TOTUL a pornit de la o legendă. Un sacagiu pe nume Techir, rudă poate cu Nastratin, căra apă în două burdufuri atârnate pe spinarea calului său. Drumul era lung, dar apa dulce și prețioasă, devreme ce satul era așezat între Mare și un ghiol fără nume, cu apa mai sărată decât a mării. Așa de sărată că mocanii veneau aici cu căruțele „să ia sare la mioare”. De la cîșmea pînă în sat, Techir făcea un popas pe malul ghiolului. Aici, despovărat de burdufuri, calul se bălăcea în ghiol, ca un animal năzdrăvan ce era. Așa, ani la rînd, pînă ce pe Techir l-a cuprins mirarea. În vreme ce el îmbătrînise și-l dureau oasele, calul era sprinten și în putere, parcă neatins de timp. „Să mă blesteme Alah”, și-a zis atunci Techir, scărpinîndu-se în barbă, „dacă nu mă scald și eu”. O zi, mai multe, și Techir s-a simțit mai zdravăn ca oricînd.

Aceasta e legenda lui Techir sacagiul de la care lacul tîmăduitor și-a primit numele și renumele. Variante ale legendei au circulat pînă către zilele noastre. Într-alta, nici omul, nici calul nu s-au scaldat în lac pînă ce, ajuns la bătrînețe, calul fugi de acasă și după multe zile de căutare, Techir l-a găsit pe malul ghiolului, frumos și tînăr.

Între timp, legenda a devenit o realitate aflat de puternică încît nimeni nu se mai întreabă dacă a existat sau nu un Techir, toată lumea, însă, știe de Techirghiol, de proprietățile sale terapeutice fabuloase. Veți vedea curînd că nu exagerăm deloc. Pe la 1900, Paul Bujor se afla „învaluit de arșița soarelui pe cîmpia uscată ce se întinde între lacul Techirghiol și Marea Neagră, preocupat de recoltarea unor mici vietăți care trăiesc în special pe aceste locuri”. Și, mai departe: „În adevăr, era un șes gol... Hotelul Movilă abia atunci se constru-

ia. Era ridicat numai din roș. Dincolo de lac era satul Techirghiol, numai cu câteva case țărănești. La marginea satului, lîngă lac, era hanul lui Hagi Pandele care, din grajd, despărțise o odăiță mică, cu o cadă pentru băi calde”. Comercianții de tot soiul au apărut peste noapte, înjghebînd case de închiriat și birturi, vizitatori tot mai mulți au venit aici ca la o oază a tîmăduirii. Într-o lucrare apărută în 1907, doctorul I. Dona nota: „Nu s-a interesat pînă acum nimeni de a face un studiu asupra Techirghiolului... Dar sînt 4-5 ani de cînd statul, vîzînd afluența crescîndă a vizitatorilor la Techirghiol, a impus o taxă exorbitantă spre a face imposibilă luarea unei băi de către un om sărac”. În studiile care s-au întreprins apoi s-a dovedit că apa și nămolul ghiolului lui Techir au proprietăți terapeutice superioare celor mai vestite locuri de cură din Europa. Trebuia să mai treacă mulți ani, însă, pînă la realizarea unor condiții adecvate (și moderne) de tratament. În 1908-1910, vizitatorii litoralului circulau între Constanța și Techirghiol cu un tramcar, o dată pe zi. Iată o descriere a acestui vehicul: „Tramcarul, o trăsura monstuoasă, pe o șosea zdrențuită, prăfoasă, străbate un peisaj dezolant... Pe sub perdelele ridicate se văd pasagerii, prăfuiți și asudați. Îngrămădiți ca într-o dubă de temniță”. Ghidul ilustrat „Constanța și Techirghiolul” pe anul 1924 ne oferă o suită de imagini pestrițe, oscilînd între lux și mizerie. Cocioabe și vile în formă de vapor. Hotelul Cernat făcea următoarea reclamă: „Hotelul așezat în fața lacului miraculos. Mii de cazuri vindecate de aceste băi”. Restaurantul „Zori de zi” din Techirghiol se mîndrea cu o orchestră „clasică, ca la Viena”. La „Băile moderne Gh. Nițescu et comp.”

consultul unui medic costa 700 lei. Prin 1930, hotelurile „di granda” puneau la dispoziția vizitatorilor „de o noare” cite un automobil de piață.

Am schițat acest „istoric” spre a vă delecta. Altfel, o comparație cu ce a fost ni se pare de prisos. Imaginea prezentului e covîrșitoare. De-a lungul șoselei ce desparte lacul de mare se desfășoară astăzi o Rivieră a socialismului. Pentru puzderia de turiști care vin aici an de an, din toate părțile țării și din toate țările lumii, impresia unanimă e de paradis al odihnei și recreerii. Nu numai vara. De la sezonul cald la sezonul rece, pe acel perimetru dintre lacul lui Techir și mare, cu aerul îmbibat de săruri, de iod, animația nu conținește. În plină iarnă, mișcarea pare mai lentă, vilele hibernează, pînă după-amiaza, cînd o mulțime de oameni traversează străzile. Nu sînt localnici. Au gesturi proaspete, priviri curioase, și o anume dezinvoltură de oameni în concediu, în vacanță. De unde au răsărit așa, deodată? Din hotelurile de mare capacitate și confort, cu încălzire centrală, restaurante și agremente proprii, deschise tot timpul anului. Din iarna lui '73-'73, Eforie Nord a devenit cea mai mare stațiune de tratament balnear non-stop a litoralului. Oameni de pretutindeni vin aici ca la o Meccă a sănătății. Ei sînt tratați cu o grijă deosebită, în dubla lor situație, de turiști și de pacienți. La începutul acestei luni, la hotel Europa a sosit prima serie de turiști străini din acest an. În frumoasele hoteluri, „Delfinul”, „Meduza” și „Steaua de mare” ce înconjoară noul palat al tîmăduirii care e Centrul de recuperare medicală și fizioterapie locuiau deja sute de pacienți. Printre ei am descoperit cu plăcere numeroși țărani cooperatori din Ardeal, în ținuta lor specifică.

Ce ne spune dr. Suzana Belc, directoarea acestui Centru de recuperare medicală, ce rivalizează ca arhitectură, confort și tehnică medicală cu cele mai noi instituții similare din lume:

„Pînă în ianuarie '73, stațiunea Eforie Nord a avut o singură bază de tratament la parterul policlinicii Grand, cu o capacitate de 800 proceduri majore pe zi, înțelegînd prin proceduri majore băile sărate calde, împachetările sau băile de nămol. Centrul nostru are o capacitate de 1450 proceduri majore. Numeroasele delegații care au vizitat acest centru l-au apreciat ca fiind unul dintre cele mai frumoase și moderne din cîte există. Dacă fac apel la propriile-mi imagini acumulate în cursul specializărilor din Franța, Cehoslovacia sau Polonia, îmi dau seama că aceste aprecieri nu sînt cu nimic exagerate. Numărul și originea diversă a pacienților constituie, de altfel, cea mai bună dovadă. Au venit să se trateze aici oameni din R.F.G., Belgia, Danemarca, Suedia, Finlanda, am avut internați pacienți din Brazilia, Argentina, Statele Unite ale Americii, din multe alte țări. În ce privește numărul, numai anul trecut și doar din R.F.G., au fost de ordinul miilor”.

Întreb, deși știu, pentru o mai sigură informare a cititorilor: Ce afecțiuni sînt tratate aici? Răspunsul vine clar și prompt:

„Maladiile care beneficiază de tratament la noi, ca de altfel pe întregul litoral, sînt, în primul rînd, bo-

lile reumatismale, în special reumatismul cronic degenerativ și inflamator, sechelele posttraumatice, afecțiunile ginecologice cronice, boli ale pielii ca, de exemplu, psoriazisul și exemplele rebele la tratament”.

Reporterul și-a notat în carnetul său cîteva date tehnice:

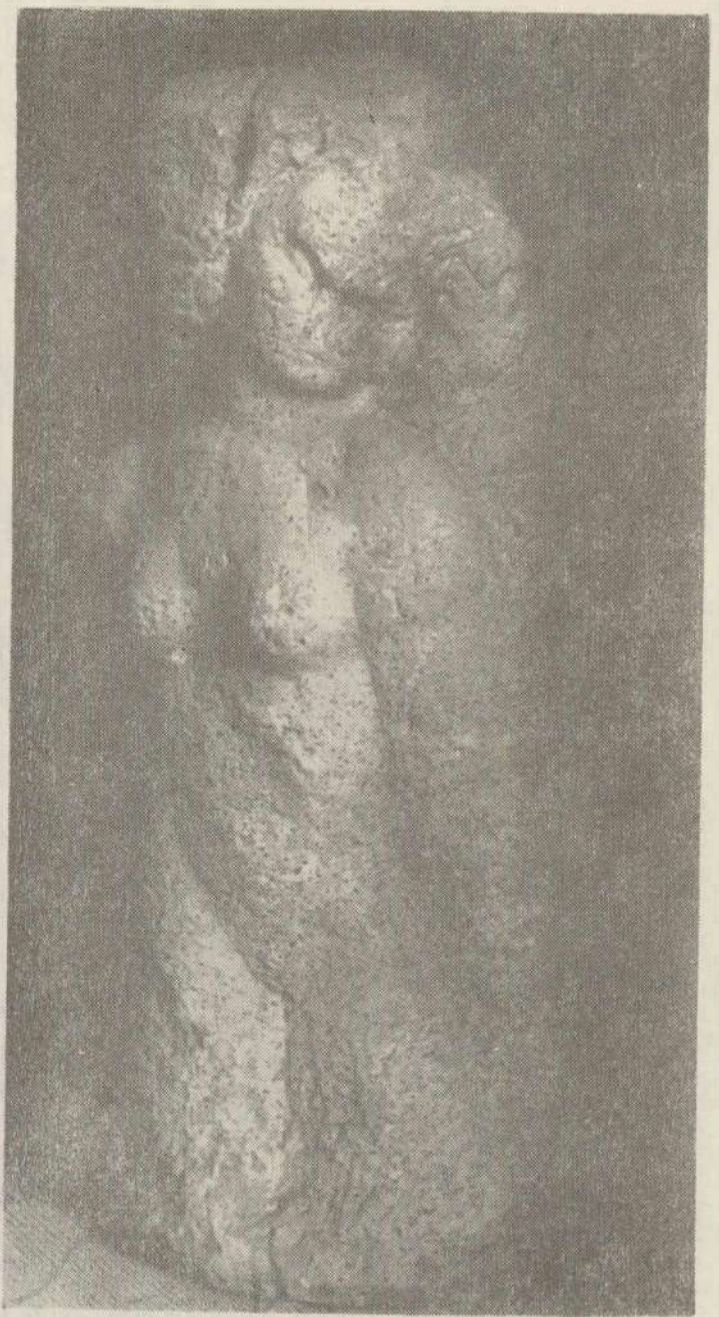
Parter: secția de balneoterapie — cabine pentru băi și împachetări cu nămol și camere pentru sudație și

odihnă; etajul I: secția de hidroterapie — dotări pentru proceduri multiple, mișcări pasive și active în bazine, băi de plante, duș-masaj, duș subacval, saună, băi de lumină; etajul II: mulțimea aparatelor dă numele secției — electroterapie: aici se aplică următoarele proceduri: curenți diadinamici, ionizări, magnetodifuz, nemetodrin, ultrascurte, ultrasunete, solux, ultraviolete, masaj uscat, aerosoli și inhalatii, cultură fizică medicală. Mă interesează ce este specific acestui instituții, prin și dincolo de aceste excelente dotări. Plante ornamentale agrementează sălile, treptele de marmură lucesc, pașii sună stîns pe covoare, privirile, gesturile cu care sînt înconjurați pacienții sînt afabile, nu lipsite de grație. Îmi spun că liniștea, ordinea, buna organizare de aici sînt calități care derivă dintr-o bună conducere și o complimențez ca atare pe femeia-director, activist, medic și cetățean care este Suzana Belc.

„Cred că ceea ce caracterizează instituția noastră, ne spune, este faptul că aplicăm (și experiența ne dă dreptul să afirmăm, fără falsă modestie, că știm să aplicăm) în primul rînd, factorii naturali de cură: heliofotosoterapia, nămolul și apa lacului Techirghiol. Apa lacului, foarte eficientă prin conținutul ei mare de clorură de sodiu (cca. 80 gr. la litru), sulfat de sodiu, de magneziu etc., nămolul lacului, prin compoziția sa chimică și organică (singurul nămol din țara noastră de origine sapropelică), precum și prin proprietățile sale fizice (moleculă foarte mică, ceea ce îi dă aspect de alifie fină), fac ca rezultatele terapeutice să fie recunoscute și apreciate de pacienți, ca și de medicii care indică acești factori terapeutici. Noi recomandăm și aplicăm cu succes, în cazurile cerute, proceduri ca aerosoli cu apă de mare și extract de nămol, inserții subcutanate cu un preparat din același nămol miraculos. Desigur că în colectivul nostru studiem posibilitățile și eficiența unor noi proceduri, a unor proceduri combinate, ne interesează tot ceea ce e nou și dă un randament cert. E și o chestiune de concepție: nu-i considerăm pe pacienții noștri „bolnavi” într-un sens, hai să-i spunem „anchilozanți”, le recomandăm mișcare, în bazine, în sălile de gimnastică, și nu numai: în aer liber, aerul falezelor noastre este minunat, în orice anotimp”. Finalul acestei convorbiri îl mutăm sub cupola de sticlă a piscinei cu apă de mare încălzită (33 m lungime, 12 m lățime, 1,70 m adîncime): pacienții se scaldă și joacă „polo” cu mingi colorate, ca în preaplînul unei vacanțe. Dincolo de ferestrele mari, ghiolul lui Techir lucește albastru-negru sub soarele unei ierni sudice.

G. OCTAVIAN

CORNEL MEDREA

Tors

cronica filosofică

MIC DICȚIONAR FILOSOFIC

(Ed. Politică, 1973)

Dacă a rămas tot mic dicționar, asemenea celui din 1969, acesta, apărut la sfîrșitul lui 1973, se prezintă incontestabil mai bine. Este mai decît dicționar filosofic, este mai complet, este mai explicativ și mai interpretativ. Dar cîteva „păcate” ale celui din 1969 sînt moștenite și de acesta, prezentat, de altfel, ca ediție a II-a.

Mai întîi, deși este mai decît filosofic, nu este încă numai filosofic. Bunoară, articolele despre G. G. Antonescu și Vladimir Ghidionescu.

Iată ce se spune, într-un mic dicționar filosofic, despre cel din urmă: „A popularizat ideea de pedagogie experimentală... A întemeiat primul laborator de pedagogie experimentală din țară și a stimulat cercetările pedagogice bazate pe studiul legilor de dezvoltare a copilului”. Cam ca într-un dicționar de pedagogie!

Nu contest valoarea lui Vladimir Ghidionescu, dar la valoarea lui nu vîd a se adăuga ceva pînă la includerea nejustificată într-un mic dicționar filosofic!

De asemenea, întîlnim mulți termeni care nu sînt în primul rînd al filosofiei, anume al filosofiei în accepție contemporană și nu în aceea tradițională, enciclopedică.

Prea mulți termeni care aparțin economiei politice, sociologiei, esteticii, eticii, psihologiei și prea definiții cam cum sînt în dicționare specifice. Adică, nici măcar, de cele mai multe ori, nu sînt adecvați la condițiile unui dicționar filosofic. Au vrut autorii să ne dea o mică enciclopedie de științe sociale în cadrul acestui dicționar?

În schimb, lipsesc filosofi ca Siger din Brabant, Ibn Tufail, Ekhart, Alain, Mounier, Ricoeur, Gilson, Wahl, Blondel, Papini și probabil lista mai poate continua.

S-ar putea obiecta că aceștia n-au fost găsiți prea importanți pentru a intra într-un mic dicționar filosofic.

Dar fie și într-unul foarte mic nu pot să lipsească, am convingerea, cel puțin Siger și Mounier. Prin ce este mai important Plutarh decît Siger și Jean Hyppolite decît Mounier? Nu vreau să spun că Plutarh sau Hyppolite nu trebuiau să fie înscrși într-un dicționar filosofic ci, dacă lista este extrem de selectivă, atunci nu ei se cădea să fie selectați. Oricum, dacă o istorie a filosofiei este posibilă fără Plutarh sau fără Hyppolite, nu este fără marelui aristotelician heterodox al veacului al XIII-lea sau fără întemeietorul personalismului francez, gînditor de originalitate incontestabilă.

Multe s-ar putea spune și despre diferența de spațiu dintre articole: de

pildă Adorno are mai mult decît Nicolai Hartmann, Heisenberg decît Heidegger, Al. Posescu cam cît Pascal și mai mult decît Popper.

În fine, explicația și interpretarea. Doar cîteva exemple, cele mai semnificative: articolul antropocentrism nu cuprinde decît un sens al termenului și, cred eu, nu cel principal. Se ia doar accepția mai degrabă religioasă, dar se lasă de o parte cea consacrată, de umanism. Or, ideea omului — centru al universului său — este fundamentală în umanismul autentic. La Roger Bacon se spune că acesta „a acuzat scolastica de sterilitate”. Dar Roger Bacon n-a fost și el un scolastic? De altfel scolastica este defectuos înțeleasă: „Scopul urmărit de scolastică, se spune, în genere a fost utilizarea filosofiei în vederea motivării, apărării și sistematizării pretențiilor ratiionale a dogmelor religioase”. Dacă lucrurile ar sta așa, ar trebui inventată o antiscolastică unde să încapă Abelard, Siger, Roger Bacon, Duns Scotus, Occam.

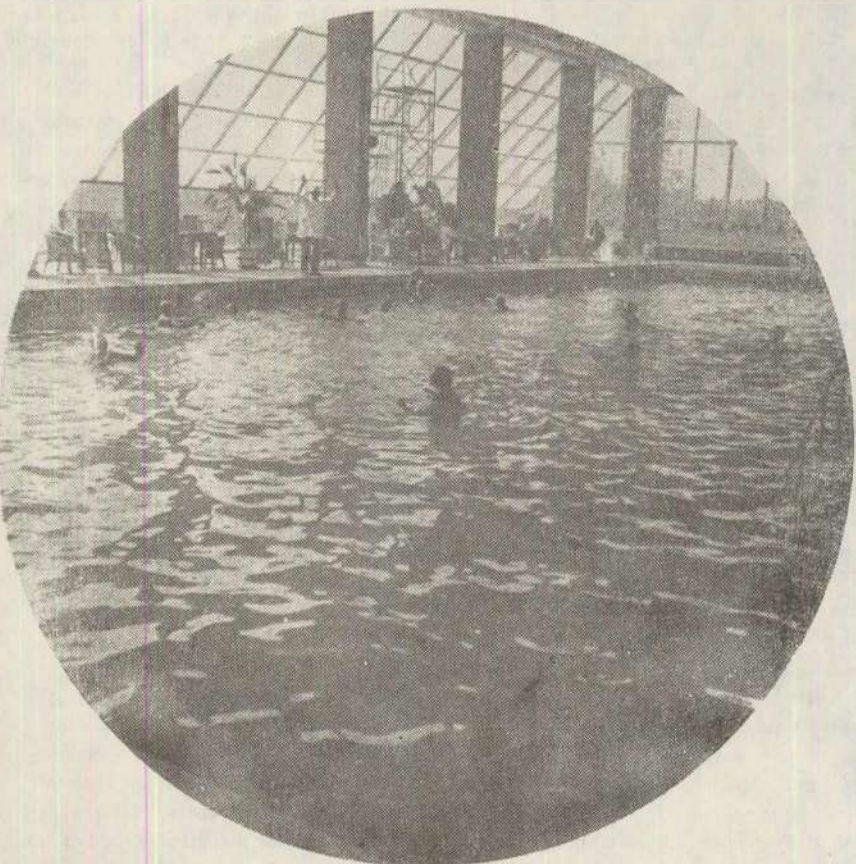
Despre Duns Scotus: „A căutat să despartă filosofia de teologie, considerînd că dogmele religioase nu pot fi susținute prin argumente ratiionale. El a promovat astfel, pînă la un punct, gîndirea liberă”. Pînă la care punct? La neotomism: „neotomismul susține în ontologie hilemorfismul, considerînd materia ca fiind pasivă, iar mișcarea acesteia ca fiind introdusă din afară de către o forță primă de natură spirituală”.

Dar hilemorfism (căruiu îi trebuia un articol special) înseamnă un pic altceva: la Aristotel și la Toma este explicația individualului ca unitate a celor două principii: materia (hylē) și forma (morphē).

La subiect și obiect: „Materialismul premarxist a arătat în mod just că obiectul există independent de subiect”. Cred că... în mod înjust, pentru că numai lucrul este absolut independent de subiect, obiectul fiind lu-cru asupra cărui subiect s-a exercitat. De altfel se și spune în același articol că subiect și obiect sînt „categoriile polare ale procesului cunoașterii” (s.n.).

Aceste cîteva observații nu sprijină, cel puțin nu în intenția mea, contestarea valorii acestui mic dicționar filosofic care este și rămîne o carte de referință utilă și ar fi fost și mai utilă dacă era ferită de oarecare imprecizuni, inadvertențe, ambiguități etc. Oricum, nu acestea din urmă o caracterizează, de aceea, observațiile făcute, poate uneori ele însele discutabile, nu au alt scop decît să propună îmbunătățiri pentru o posibilă a treia ediție.

G. VLĂDUȚESCU

CENACLU

În ședința din 30 ianuarie a.c., Șerban Gheorghiu citește un grupaj de poeme dedicate unor locuri de farmec natural și largi rezonanțe istorice și culturale văzute în peripele sale de navigator: Napoli, Roma, Capri, Atena etc., cit și vieții pe mare, călătoriilor flămuriilor românești în porturi îndepărtate, stărilor emoționale generate de iubirea de patrie, de frumusețile mării. Încheie grupajul cu o poezie sensibilă dedicată **Partidului**. În continuare, citește proză **Ovidiu Dunăreanu**. Mai întâi, o proză umoristică, **Pisica**, apoi o suită de fragmente intrinsece sub titlul **Minzul albastru**, inspirate din realitățile satului dobrogean.

La discuții, **Mirela Roznoveanu** consideră că „ceea ce a citit în această seară Șerban Gheorghiu constituie o serie de reportaje din călătoriile sale de marinier, și nu esențe poetice”. Autorul „rămâne în exterior, se limitează la o simplă fotografiere. Or, poezia ține de imaginație, nu de relatare exterioară”. Despre **Ovidiu Dunăreanu** arată că e „un prozator realist, care-și urmează drumul, îl regăsim frust, într-o proză țărănească de un localism puțin supărător”. Consideră că „tonul, prea declamator, patetic, ar trebui moderat”. **Ion Dragomir**: „Ne bucură prezența în cenacul a unor lecturi interesante. În unele poeme ale lui Șerban Gheorghiu se află cristalele unei poezii autentice. Prozele lui Ov. Dunăreanu sunt deosebite între ele: prima nu-i seamănă, nu-l prinde, în timp ce fragmentul de roman este mai direct, mai sobru, mai realist”. **Arthur Porumboiu**: „Poezia este atât de variată, modalitățile nenumărate, încât e greu să spui că poemele lui Șerban Gheorghiu ar fi relatare reportericească sau proză fără vibrație. Am impresia că poetul nu știe să se oprească la insulele de poezie, la imaginile cu adevărat poetice, sensibile, uită uneori să selecteze expresia poetică de cea prozică, banală. În ce privește proza lui Ov. Dunăreanu, pitorescul ei afișat, psihologia personajelor mi se par neverosimile. I-aș mai reproșa stilul cam cițos, întortochiat”. **Constantin Novac**: „Rămân în continuare cu convingerea că Ov. Dunăreanu este un prozator. Nu cred că invenția în literatură este similară cu cea din știință și tehnică. În știință nu are rost să descoperi din nou praful de pucă. În literatură, o temă poate fi reluată la nesfârșit”.

Luliza Stoica: „Poetul Șerban Gheorghiu vibrează asupra locurilor, sint și arhipelaguri lirice în calea sa, din păcate nu evită, însă, locurile comune”. **Octavian Georgescu** apreciază pozitiv efortul de a realiza un „jurnal de bord” liric, constată că poetul-marinar Șerban Gheorghiu a făcut un progres real. Proza lui Ov. Dunăreanu, un colaj de situații pe un leit-motiv de esență lirică („minzul albastru”), ar putea constitui un punct de plecare pentru realizarea unui roman al satului dobrogean de astăzi.

MUZICA, ȚARA, NEAMUL

Cînd vîd la televizor dansurile cuprinsului românesc, în portul național, și aud muzica diferitelor zone, gîndurile îmi zboară la trecutul nostru viforos, și victorios, la țara care a trecut încă de la zămislirea ei prin atitea grele încercări și care ca și pasărea Phönix, a răsărit mereu din cenușa ei, la țara ce reprezintă un miracol în istoria omenirii, la țara care azi trăiește visul ei de aur, într-o mare Românie, ce crește și înfloarește spre bucuria fiilor ei dragi, țara care s-a impus și se impune mereu în concertul popoarelor lumii. Acestea-s ideile ce mă stăpînesc ori de cite ori aud muzica noastră românească de pe tot cuprinsul pămîntului nostru străbun. Poate că nu e rău să pomenesc aici de importanța deosebită și rolul ce au manifestările din cadrul concursului „Cîntare Patriei”.

Te pătrunde pînă la lacrimi și încerci puternic sentimentul țării existenței noastre, pe întregul pămînt al Daciei Traiane. Simți și trăiești sentimentul trăinicieii, al viitorului ce ne este asigurat, fiindcă nimic și nimeni de acum încolo nu ne mai poate fura ceea ce noi avem mai scump: graiul, pămîntul, ideea de unitate, de putere, toate exprimate în folclorul nostru: muzică, dansuri și port popular.

Privind costumele specifice fiecărei regiuni, deosebite între ele însă cu ceva ce te face să simți aceeași origine, același nucleu embrionar, ca și frumusețea jocurilor iuți, voinicești, în care transpar forța, vitalitatea plină de optimism, și ascultînd cîntecele noastre bătrînești, melodioase, dulci și nespuse de frumoase, ai conștiința că într-adevăr sîntem noi și că bezna secolelor trecute n-a alterat cu nimic specificul ființei noastre naționale.

Fie că privești o manifestare folclorică din munții Maramureșului, fie că vezi alta din Cîmpia Teleormanului, fie alta din munții Olteniei, sau din pîntenul de vest Oradea — Satu Mare, mîntea îți zboară la oamenii și locurile ce le-au dat naștere, la Suceava lui Ștefan, la Craiova cu banii ei, la Vrancea cu spiritul de libertate veșnic treaz, la Muscelul ce-a păstrat comori întregi de artă, la Dobrogea care ride-n soare la țărmlul mării, la Brașovul și Iașul cultural, la Blajul național ca și la vechile vetre dacice: Sibiu, Hațegul și altele, toate aceste imagini îți sînt prezente, redevșteptate și trăiesc din plin în inima ta prin spectacolul prezentat.

Cred că nici cea mai savantă expunere a unei lecții de istorie nu se poate compara cu o asemenea manifestare, care-ți toarnă în suflet cele mai puternice, copleșitoare și durabile sentimente de iubire de neam și de țară. Ele întăresc conștiința națională și

TRIBUNA CITITORULUI

fac să te simți mîndru că ești român. Ele te fac să vezi că viitorul neamului nostru este asigurat urmașilor noștri, că avem rădăcini adînc înfipte în romanitatea pămîntului nostru și dau cheazăia trăinicieii noastre veșnice.

Nu pot încheia fără a aduce un cald cuvînt de mulțumire inițiatorilor și celor ce se străduiesc pentru demonstrarea frumosaelor noastre bogății culturale, moștenite din negura trecutului, prin „Floarea din grădină”, prin concursul „Dobrogea de aur” sau marile festival de folclor din vară care mi-au prilejuit aceste rînduri.

G. GENUDAR,
învățător pensionar,
Constanța

SPECTATORII, DESPRE „SUPER-FANTASIO”

Vasile Ieremia, maistru, Combinatul siderurgic Galați: S-a întîmplat să fiu la Constanța în această perioadă și, cum revista este una din cîntecele mele preferințe, n-am vrut să pierd ocazia unei premiere la teatrul „Fantasio”. Am văzut cu citeva luni în urmă „Săracu” Gică, spectacol ce mi-a făcut o bună impresie. Despre „Super-Fantasio” pot să spun că, după mine, este unul din cele mai frumoase spectacole de acest fel pe care eu le-am văzut pînă acum. Mi-a plăcut în primul rînd baletul, apoi comicii Jean Constantin și Gelu Manolache. Mai puțin reușite au fost, după părerea mea, cîntecele de muzică ușoară; recitalul lui Dan Spătaru a fost monoton și m-a cam plictisit; de asemenea, mi se pare că umorul din unele scene este de calitate îndoielnică.

Rodica Tucă, elevă: Cunoșc destul de bine teatrul „Fantasio” fiindcă am fost la toate spectacolele. „Super-Fantasio” mi-a plăcut mai puțin decît „Săracu” Gică. Baletul e foarte bun, dar nu aceeași impresie mi-au lăsat-o unele momente vesele, care mi s-au părut foarte „firave” ba, uneori, vă spun drept, mi s-au părut chiar vulgare unele aluzii strecurate, chipurile, cu iscusință. Mi-a plăcut însă Jean Constantin, deși uneori a cam exagerat.

Maria Sekely, casnică: Am venit în special pentru Dan Spătaru. Îmi place cum cîntă. Din păcate acum nu prea mi s-a părut în formă. Poate

greșesc, dar asta e părerea mea. Am fost în schimb tare plăcut surprinsă de numerele balerinilor și ale celor doi actori constanțeni Jean Constantin și Gelu Manolache.

Florin Mocanu, inginer: Revista muzicală este un gen care nu se poate să nu placă. Este divertismentul, prin excelență, iar cînd acest divertisment nu înseamnă doar umor de dragul umorului, e foarte bine. Vedeta nr. 1 a spectacolului mi se pare că a fost Cornel Patrichi. Sub îndrumarea sa, baletul constanțean are în sfîrșit o evoluție de zile mari. Nu-i mai puțin adevărat că și decorul, luminile și costumele i-au venit fericit în ajutor... Rămîn încă tributare bunului gust, după părerea mea, „momentele” vesele și unele cîntece de muzică ușoară. Ideea de a introduce și cîntece patriotice în revistă e bună ca intenție, mi se pare însă că nu întotdeauna și realizările au fost pe potrivă acestor bune intenții.

Marioara Lupeș, laborantă: Nu știu ce-aș putea spune acum, imediat după spectacol. Sînt încă sub impresia muzicii, a baletului... Dar în sfîrșit, dacă mă gîndesc că cel mai mult am aplaudat balerinii înseamnă că, spontan, căre ei s-a îndreptat simpatia mea de... spectator. Mi-au plăcut apoi... „Prețioasele ridicule” și mai puțin scenele cu afacerista ori cei doi de la stația de benzină, etc. Consider însă că față de „Hodoronc Fantasio”, acest spectacol e mai bun în ce privește baletul și costumele.

Sima Boțirlean, contabil: Renovarea sălii și mărirea scenei au durat, ce-i drept, cam mult, dar se pare că au meritat osteneala. Vreau să spun că pe scena actuală baletul are un spațiu mai bun de desfășurare, iar scenograful poate găsi soluții mult mai ingenioase, ceea ce s-a și întîmplat de altfel chiar de la această premieră în ca. să nouă. Spectacolul mi se pare bun. Au fost și lucruri ce mi-au plăcut în mai mică măsură dar, drept să fiu, mă așteptam la mai puțin. Asta nu fiindcă nu am încredere în actorii constanțeni, ci fiindcă revista muzicală în general trece printr-un moment cam critic. Am văzut și la București spectacole de acest gen de calitate slabă, deși apăreau tot felul de comici cu mare „firmă”. Și cred că cea mai periculoasă capcană este pentru revistă... umorul. Mai bine zis „gluma” de prost gust, un fel de „banc” jucat, dezvolt-

tat, construit pe o „poantă”... Dar dacă un „banc” ascultat în troilebuz sau în tren își are hazul lui, iar dacă-i prost dai din cap și treci mai departe, cînd aceste „produse” încearcă să se dea drept artă și să urce pe scenă, nu mai poți fi indiferent. Și cred că există teme nenumărate... Super-Fantasio a scăpat de obsesia chelnerilor și a mititeilor înjumătățiți, dar a ridiculizat doar niște biete aspecte minore, fără să aibă curajul unei „forări” mai adînci în conștiințe. Mi-a plăcut baletul.

O MENTALITATE NESĂNĂTOASĂ

Bine organizată, dotată cu un fond de cărți foarte larg, reprezentînd cele mai variate domenii de cultură, prevăzute cu instrumente de informare puse la punct, prompte și eficiente, Biblioteca Municipală din Constanța și-a atras un număr remarcabil de cititori, în continuă creștere de la an la an.

și noi ce facem?...

Personaje:

- Un șef de sector.
- Un subaltern.

(Șeful -- cu un ziar în mână -- se plimbă agitat prin birou)

N — (intră vesel și degajat) Hai noroc, șefule, și la mai mare!

S (supărat) — Te rog!

N (aparte) Am călcat cu stîngul. Ce aveți, tovarășe Manole? Sintem doar singuri... En duo, cum spune latinul, sau așa ceva.

S — Să lăsăm asta, Neacșule.

N — S-o lăsăm. Eu ce zic? Apropo. Coletul din Cluj... de la socri, a sosit în bună stare și vă așteaptă acasă.

S — Trenul de Cluj a sosit de trei ore.

N — Da?... Uite, domnule, cum trec orele. Știi? Sosește trenul, apoi cauți un taxi...

S — Bine, bine. Ai citit ziarul, Neacșule?

N — Nu. Încă unul? N-am avut timp să-l citesc nici pe-ai de ieri. Tot cu amenajarea spațiilor verzi?

S — Nu... nu, Neacșule. În legătură cu treburile întreprinderii noastre.

N — (serios) E... grav?

S — Destul. Se cere ca fiecare salariat să facă o treabă concretă, controlată. Adică să se știe pentru ce primește omul un salariu... Ce spui?

N — Și eu... nu fac o treabă concretă?

S — Între noi fie vorba... nu. Colegii tăi de la Aprovizionare spun că habar n-ai de achiziții.

N — Eu?... Vreau să văd unul din ei să se priceapă mai bine ca mine la achiziționarea covoarelor. Întrebați-o pe soția dv. care mi-a spus chiar ieri: „Neacșule, de când sint n-am văzut culori mai frumoase”. Și cit am umblat după ele? Nici măcar cinci zile.

S — Și cu absențele tale nemotivate e o poveste. Oamenii spun că te așteaptă foarte rar prin secție. Că semnezi mereu condica pe cîte trei zile înainte.

N — O mai semnez și așa. Nu știți cum e omul? De plecat pleacă, dar mai știe dacă vine a doua zi? Tramvale, autobuze, pantofi din crocolac. Pe ăștia nu-l găsești cu una, cu două, ci cu trei sau patru a cîte 10... pentru deranj. Apropo... Ce spune soția? Îi plac pantofii? Am găsit numai cu plasă neagră...

S — (incurcat). Nu știu, că eu... As-i altceva. Se întărește controlul.

N — Aici nu-i vorba de mine. Știi doar că sint un om serios. Am fost în stare să întorc Valea Prahovei pe dos ca să vă găsesc o cameră pentru odihnă. Cîte 12 ore pe zi am lucrat. Greu, dar am scos-o la capăt.

S — Bine, bine... ce-a fost a fost. Vorba e, unde te lipești acum? În regie nu mai ții.

N — Știu eu? Ziceați că munca trebuie controlată mai bine. Să devin controlor.

S — La ce?

N — La lășirea mărfurilor din întreprindere.

S — Locul e ocupat.

N — Atunci... la intrarea alimentelor în cantină. Mă pricep.

S — Și la cantină avem un controlor.

N — Controlor II!

S — În schemă nu există post de controlor II.

N — Dar în fotbal de ce există Nun-vailer II?

S — Acolo e altă schemă... Totuși n-aș vrea să rămi pe-afară. Mă-nțelegeți?

N — Din priviri, tovarășe șef. Știi. Am o idee. N-ai spus că se întărește controlul?

S — Da. Și?

N — Și controlul nu-l face în final șeful? Atunci e bine! Mă puteți face chiar și controlor II.

S — Nu cred că o să fie de acord inginerul Petrescu.

N — Dar ce treabă am eu cu... Petrescu?

S — Tu cu Petrescu nu, dar el cu tine, da. De mine vine el șef de sector, în locul meu.

N — Și noi... noi ce facem?

S — Ne apucăm de treabă, Neacșule!

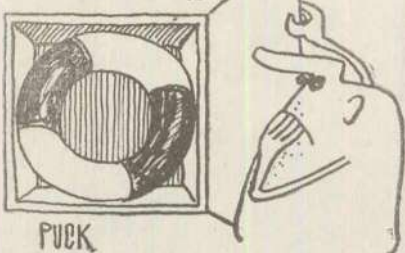
SIN ARION

EPIGRAME ȘI EPITAFURI

Unui nehotărît:

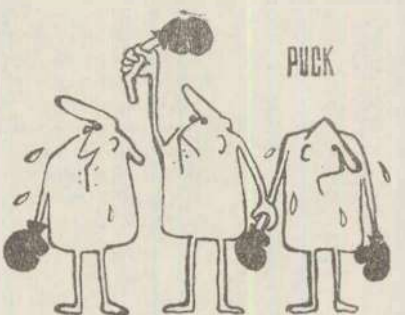
Spun toți că e un tip bizar,
De multe ori de ne-nțeles:
Deși gîndește foarte rar,
Se răzîndește... foarte des!...

GURA DE INCENDIU

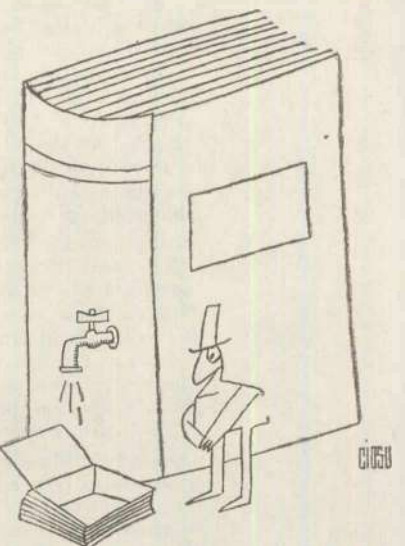
Medicului care amină mereu pacienții:

Stai un ceas la rînd: „Amice,
Vino luni!”... De-atunci oftînd
Vii mereu... Sau cum s-ar zice,
Vii la medic... luni la rînd!...

Unui romancier:

Că scrii romane așa cum scrii
Noi te-am iertat de mult, să știi...
„Un lucru doar nu ți-am iertat:
Curajul... că le-ai publicat!...

AL. C. ALDEA

Unui leneș:

De o vreme și să-l tai,
Nu ridică nici un pai...
„Că nu face — să se știe! —
Risipă... de „energie”!...

Echipei de fotbal F. C. Constanța, aflată pe locul 2 în clasament:

Spunea lumea în tribune:
Dau băieții pase bune!...
„De-ai a le-a și mai rămas
Pin' la titlu... doar un pas!...

MIRCEA POPESCU

Lui Corneliu Buzinschi, autorul romanului „Sfinții se vind cu bucata”:

Acum cînd volumu-i gata,
Autoru-și face planul:
„Se vind sfinții cu bucata”...
De s-ar vinde și romanul!

Lui Alexandru Vergu, autorul volumului de versuri „Vîrsta dificilă”:

Versuri proaste cu duimul,
Că-mi venea să-ți plîng de milă.
Cam așa-i cînd scrii volumul
La o... vîrsta dificilă.

GABRIEL TEODORESCU

Unui profesor de geografie adept al lui Bachus:

Privind pe hartă zi de zi
La Volga, Dunăre și Rin.
Reflectă trist: „Ce bine-ar fi
De-ar curge_n loc de apă, vin!...”

Unui zgîrcit:

Înhățat de bezna gropii,
Tîhnă nici o clipă n-are:
E zdrobit de remușcare,
C-a dat și el... oriul popii.

Unui leneș:

Nu-l jeliți, căci după moarte
Soarta-i face o favoare:
Doarme liniștit, pe spate,
Nu ca-n viață, de-a-n picioare.

Unui inginer agronom

care a schimbat
cîteva profesii:

Doar acum și el, în fine,
E plasat cum se cuvine:
Doctor în agronomie.
S-a legat pe veci de glie.

proiect de dialog cu o campioană

Nu vom începe după datina interviului. O adolescentă, fie și campioană balcanică la scrimă, nu are nevoie nici de „portret”, nici de „fișă biografică”. Așadar, de ce ți-ai ales tocmai scrima?

— Fiindcă e un sport vechi, ale cărui reguli simbolizează o activitate utilă. E un sport care se face cu o „unealtă”, ca și săpatul pămîntului ori cioplitul pietrei. Multe sporturi nu sînt altceva decît frumoase legende sublimite ale minții.

— Totuși, minutul floretei nu e cel mai puțin „feminin” dintre sporturi? Un „mușchetar” care nu de mult legăna păpuși? Cum se împacă ideea de „femininitate” cu sentimentul puterii pe care ți-l dă atacul cu sabia?

— Nu e un sentiment de putere, ci de vrednicie. Or, cine v-a spus dumneavoastră că vrednicia e o virtute exclusiv masculină?

— Totuși, gestul de agresivitate, fie și educat...?

— E grație curată...

— Spune-mi, sportul nu urîțește?

— Nici nu m-am gîndit la asta, dar dacă mă întrebați, trebuie să vă mărturisesc că n-am văzut nici o patina-toaro înecovoltă. Nici boxul nu urî-

țește socotind după chipul lui Casius Clay. Dar mîte gimnastica...

— Uite, nu sînt un „antifeminist”, dar îmi vine foarte greu să cred că o femeie poate alerga mai repede decît mine, ori că poate arunca mai departe discul.

— Și totuși așa este... Dar vă voi aduce un argument care poate să vă conșeze. Sînt mulți bărbați campioni naționali la săritura în înălțime care nu au trecut niciodată peste ștacheta înălțată la 1,91 m, peste care a zburat și Cornelia Popescu.

— În ce anume concurează sportul feminin pe cel masculin?

— În frumusețe.

— Ai devenit, în 1973, cea mai agilă fată din Balcani. La ce visezi?

— Să mă pregătesc cu rivnă pentru a confirma și în viitor speranțele antrenorilor, a suporterilor și ale tuturor colegilor.

Acest „duel” verbal nu a avut loc în realitate, dar toate cuvintele lui pot fi justificate. Partenera noastră de discuție există, ea se numește Priscop Elena, este într-adevăr campioană balcanică de scrimă și, ca orice tînră campioană, își are clipele ei de vacanță.

VICTOR MIRAN

amicală

CORNEL REGMAN,
acest ascuțit spirit critic,

văzut de AL. CLENCIU

firul ariadnei

- Pedepsa vine și dacă nu i se arată drumul.
- Cînd îți vorbești de rău prietenii, se bucură dușmanii.
- Omul perfid are curajul să iovească pe la spate.
- Doi oameni care au aceleași defecte își găsesc repede calități.
- Adesea nu ne înțelegem toamă din cauza cuvintelor...
- Feriecirea e ca o femeie nestatornică: nu știi cînd vine, nu știi cînd pleacă.

- Copilul care te știe de frică, nu te mai știe de părințe.
- Lacrimile unei femei — muniții foarte periculoase.
- Am încredere în acest om pentru că știu ce poate și ce nu poate să greșescă.
- De obicei, după glorie fugim atunci cînd e mai sprintenă decît noi.
- Femeia este jumătatea bărbatului cea mai bună...

RODICA TOTI

METAMORFOZĂ

Povestea e adevărată:
Acum doi ani am cunoscut
Un om croit dintr-o bucată
Sau poate-așa mi s-a părut.
N-aveam cu el o legătură
Apropiată, nici măcar
N-am fost „în doi” la băutură,
La vreo bodegă sau un bar.
Era simpatie la vedere,
Politicos și rezervat,
Cu mult mai mult decît se cere,
Încît simțeam că-s obligat.
Mai trebuie și o dovadă?
Cînd da de mine uneori,
La un spectacol sau pe stradă,
Mă saluta de două ori!
Se-ntimplă însă în viață
Să fie omul și distrat

Sau chiar puțin schimbat la față,
Dar nu chiar metamorfozat,
Precum îl văd acum de-o vreme,
Cu_n aer prețios, absent,
Și frîmțat de mari probleme,
Trîgînd dintr-o țigară Kent.
Mă vede, dar mă ignorează,
Își poartă cu emfază trompa
Și pieptul tare și-l bombează
De parcă e umflat cu pompa!
Ce fenomene, ce mutații
S-au petrecut în el subit?
Aud că are-acum „relații”,
Dar tot nu s-b bine lămuri.

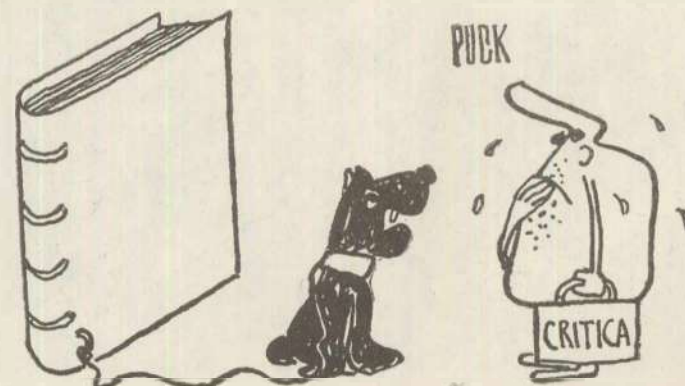
BARBU ALEXANDRU EMANDI

definiții în teatru

Afîș = lume, lume!
Cortinier = omul care trage sforile.
Diplomă = talent cu certificat sau certificat de talent
Idol = tot Florin Piersic?
Matineu = a doua distribuție.
Rasă = sală de teatru plină.
Rață = sală de teatru goală.

Sufleur = stă în cușcă dar nu mușcă.
Urzeală = țesătura... pjeșel.
Venin = lichid solid, verbal.
Vise = Hamlet, Othello, Ofelia...
Zvon = în teatru, întrece viteza luminii.

ION GH. ARCUDEANU

MEMORIA CARTAGINEI

Emoția unui arheolog care vine pe țărături atît de îndepărtate pentru a-și spori zestrea cunoștințelor profesionale, crește în intensitate de cum coboară din avion; aeroportul se numește... Cartagina, (ortografiat însă și în limba arabă și în franceză). Nici că se putea o întîmpinare mai plină de semnificație și de o rezonanță care de aproape 30 de veacuri a atins celebritatea istorică!

Drumul de la aeroport în orașul de reședință al Tunisiei străbate țărutul golfului omonim, trece prin cunoscutul port cu denumire de origine franceză — La Goulette — și, pe parcurs, constată cu incertitudine desfășurarea unui peisaj natural mult deosebit de ceea ce cunoaștem la noi. În ciuda toamnei tirzii și a solului destul de arid în aparență, vegetația abundă pretutindeni: platanii, curmalii ornamentali și chiparoșii sînt o adevărată podoabă pe marginea străzilor și a șoselelor, dincolo de care, pe cîmp, se întind plantații de măsline, portocali, lămii, mandarine, clementine, smochini, viță de vie ș.a. Mulți dintre mandarinii erau încărcăți de roade — ultima serie producătoare a anului — după cum mi se explica. Cite vor mai fi fost pînă atunci?

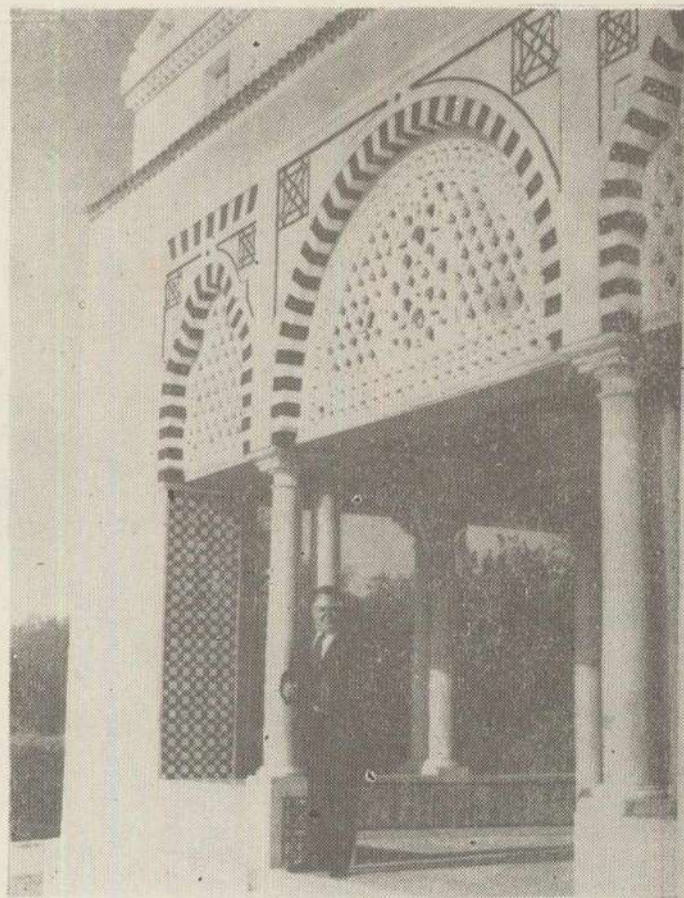
Se ajunge repede în oraș, pe o arteră modernă, flancată de numeroase construcții noi, de arhitectură simplă, europeană, caracteristică unor stațiuni balneo-climaterice. Normal, din moment ce plaja, cu nisipul ei aurii strălucind la soare, este alături. Deci, nu aici constată ce este specific acestei țări — o mică parte dintr-o mare lume arabă, ce se întinde din zăbucimul Orient Apropiat și pînă la țărutul marocan al Atlanticului, pe întreaga suprafață nord-africană.

Orașul Tunis își oferă un spectacol insolit: o animație gălăgioasă și haotică, o mișcare trepidantă — așa spune, chiar, nervoasă — într-un neobișnuit amestec de oameni, automobile și alte vehicule. În arhitectura caselor, mari sau mici, deslușești lesne aspectul oriental de cel modern, european; opulența barocă din timpurile coloniale, vis-a-vis de simplitatea liniilor actuale; noul de vechi.

Întîlnim străzi noi, tăiate drept și flancate de imobile moderne, dar găsim cu destulă frecvență, în cartierele prea mărginașe, acea aglomerație de căsuțe tipic arabe, înghesuite și fără acoperiș, ce închid stradele întortocheate, foarte înguste și neorientate. Dovada grăitoare o constituie renumitul suc. Suc este în realitate o mare mahala comercială, tipic orientală și cu puternic iz de ev-mediu. O întinsă rețea de străzi mici și strîmte au, de-o parte și de alta, case înghesuite, cu unul-două etaje, dar toate cu prăvăliuțe la parter în care mărfurile, într-o diversitate inimaginabilă, zac aglomerate în încăperi mici, prăfuite și chiar mucegăite. Predomină produsele artizanale, între care ibricul și ceașca de cafea din ăramă bătută ocupă un loc predilect. Numeroase sînt articolele de marochinărie, țesături din pîr de cămilă sau din mohair, stoffe și pinzeturi multicolore — după gusturile specifice locului — amintiri pentru turiști într-o nesfîrșită gamă de forme și utilități practice, sticlărie și argintărie, costume naționale completate cu turbane și feregele, apoi lulele și narghilele, dulciuri într-o mare varietate (su-giucuri, baclavale, rahat, susan etc.), semințe de flori și de legume, curiozități și figurine de piatră sau de pămînt ars, ceramică neagră sau policromă — zălăuită sau nu — etc.

La vremea cînd am vizitat suc-ul, deși era în plină zi, fascinat de înghesuita-i multitudine de mărfuri, străzile și implicit prăvăliile erau pustii. Ici, colo, cite un trecător privea pe la vitrine sau direct la mărfurile expuse la intrarea în prăvălie: proprietarii, sau ajutoarele lor, își făceau subit apariția și, cu destulă gălăgie și insistență, îl invitau înăuntru pe drumetul nedumerit, care se amuza de cele văzute, dar căruia poate nici

Vilă modernă,
în stil maur,
lingă Tunis

prin cap nu-i trecea să cumpere ceva. La refuzul acestuia, negustorul nu se lăsa ci, dimpotrivă, începea imediat o întreagă tiradă, într-o înșiruire amestecată de slove arabe, franceze sau engleze — desigur, făcînd recomandările pentru marfa lui, pe care nu o mai găseai, chipurile, decît la el.

Lipsa clienților și deci inactivitatea caracteristică sezonului își stîrnea o oarecare compasiune și te întrebai, cum este și normal, din ce oare trăiesc acești negustorași care lîncezesc ziua întreagă în prăvălie, sorbindu-și tacitos cafeaua sau încercînd din cînd în cînd să ștergă mărfurile de praf cu pămînturi de fulgi? Fiindcă era cert, că la epoca aceea, ciștigul lor era extrem de redus. Concurați de marile magazine centrale, încărcate cu tot ce este mai bun și mai modern în comerț, negustorașii suc-ului sînt sufocați pur și simplu.

Orașul Tunis își are o istorie a cărei tradiție se pierde în negura vremurilor. Este situat nu departe de vatra

escale contemplative

vechii Cartagine, fără s-o moștenească direct ca amplasament. În schimb, i-a moștenit — folosindu-le la construcții — imensele cantități de piatră ale vechilor edificii, devenite în evul-mediu adevărate cariere.

Și, ca să dovedească și mai mult această origine străveche — ca și în cazul Constanței, anticul Tomis, unde se întîmplă un fenomen similar orașului în discuție — numeroase instituții, străzi, asociații literare sau sportive etc. poartă denumirea antică a locului, vrînd parcă să reînvie vechia cetate din propria-i cenușă.

Vechea Cartagina se află în partea de nord-est a actualului Maghreb, în fundul golfului Tunis. La nord se întinde laguna Sebkhia Er — Rouan și la sud lacul El Bahira. De fapt, cercetările arheologice au dovedit că vatra orașului era colina Byrsa. În zilele noastre, sînt citeva sate — cu evidente metamorfozări urbane — care poartă denumiri tipic arabe, și care învecinează ori suprapun cetatea de la care, pe ici pe colo, abia dacă mai constată prezența unor urme. Ceea ce a rămas este foarte puțin, totuși edificator. Suficient să le coroborăm izvoarelor scrise și să reconstituim pagini de istorie.

Epoca feniciană se cunoaște prea puțin. Săpăturile arheologice din dealul Byrsa au pus în lumină resturi de ziduri, ceramică, piese funerare etc., din sec. VII—III î.e.n. Mai mult chiar, unele cisterne pentru apă descoperite în apropiere, datînd cam din aceeași

vreme ca și obiectele de mai sus, se pare a fi fost punice. Sigur punice și cu posibilități nesfîrșite de considerații istorice, artistice, epigrafice etc. sînt însă nenumăratele sarcofagi cu capace care imită în basorelieful chipurile defuncțiilor și care mai todeauna erau ascunse în stîncă de calcar. Demn de toată lauda este de asemenea un mare tophreu din Cartagina care acum se află în muzeul Bardo.

S-au găsit, de asemenea, într-un număr impresionant, stele funerare cu reprezentarea divinităților tradiționale cartagineze: Baal-Hammon și Tanit. Într-adevăr, explorările arheologice cele mai fructuoase și sub raport științific și sub cel muzeal sînt acelea efectuate în necropole. Cimitirele care înconjurau orașul au dat la iveală importante obiecte funerare, astăzi zestre remarcabilă a muzeelor țării și mai cu seamă, a micului antiquarium amenajat pe locul Cartaginei, într-o villa romană reconstituită.

Pentru epoca romană sînt mai frecvente aparițiile la suprafața solului actual a unor resturi de edificii, cu coloane întregi sau fragmentare, din marmură colorată sau dintr-o piatră de culoare gri, foarte plăcută la vedere. Pardoselile din dale mari de piatră — calcar alb — sau mozaiccate, a-lături de coloanele impunătoare prin masivitatea și înălțimea lor, cele mai multe cu capitele corintice, indică neîndoios caracterul lor public. Se impun atenției, apoi, o capelă mică, subterană, aparținînd se pare unui cimitir, o basilică de caracter creștin numită de localnici Douiames și, în sfîrșit, masivele resturi ale termelor din vremea lui Antonius Pius (138—161 e.n.). O uriașă aglomerație de cărămizi legate cu mortar, părți răsturnate parcă de o catastrofă seismică din zidurile care închideau diversele compartimente din incinta băilor, se întînd pe o mare suprafață de teren la malul mării și formează o impresionantă relievă arheologică. Peisajul natural ce le înconjoară este admirabil: albastrul apelor mării — reflex al cerului aproape întotdeauna senin — se transformă pe uscat în verdele vegetației abundente de pe colinele ce fereau cîndva de vînt edificiul termal.

Am încercat un sentiment dureros părăsind Byrsa și împrejurimile. Regretul și mîhnirea erau stîrnite — așa cum mărturisesc și directorului de la Antiquarium, Mongi Ennaifer — de faptul că, din străvechea civilizație care a dus pînă departe în istorie faima Cartaginei, abia dacă se mai păstrează citeva urme, aproape neînsemnate. Oricum, dorința îmi era împlinită. Am văzut locul unde a strălucit cu mult timp în urmă orașul marilor generali, Hamilcar Barca și Hanibal.

ADRIAN RĂDULESCU

DIN LIRICA POLONEZĂ

IULIAN PRZYBOS

cîmp de luptă

Grăbindu-mă să ajung pe cîmpul de luptă de la Adamclisi alergam cu sufletul la gură după cei care au trecut — în motor uriaș forța înfiorătoare ca de lup

chiar și pe loc mașina vîiește —
cîci găsesc aici
acum două mii de ani în urmă
locul retras într-un punct
și clipa în care ultimul dac se apără
— acum și aici! —
cu beregata tăiață de spadă cîzînd
cînd Traian semnalul: — „Celeres!” — îl dădea.

Dacă în adineuri pătrund
voi putea arunca oare la înlî
gloanțele ruginite care mai sînt în depozite
și care năzluiau să doboare scuturile?

Voi uita ziua de azi oare,
cînd am găsit vestigiile trecutului mai puțin înfiorătoare
acoperit de-a mormintelor tăcere
atîta vreme cît acolo, nu aici
din clipa aceea schimbată într-aceasta
de partea cealaltă a pămîntului în mișcare
care cuprînde soarele și zenitul
pe bolta cu dungi negre lăsate de reacloare
se proiectează flăcările bombelor din Bien-Phu
din Ha-Bak
căzute din superfortresses B — fifty two
din Skyhawks.

Le văd — voi le vedeți oare?
Acolo, acum!

Acest praf, fumul acela depus în...
(Va muri oare pe crucea de foc
Supracristosul, Morrison?)
... străfuri negre pe chinurile și crimele oamenilor.
Seos din lopata înfiptă în adineuri
sunetul coasei și-al sabiei
n-a amuțit încă
și urechea plecată la pămînt n-o asurzesc
strigătul victorioșilor care mor învinși de glie
și de tăcerea celor înfrinți —
În pădurea de odinioară pe care o presupun acum
se mișcă ca o umbră pe seara copacilor inexistenți
o săgeată înfiptă în trunchi....

— O! La semnul de luptă
s-a ridicat — aquila — vulturul —
— pomii se înalță despuiași
și veac de veac, clipă de clipă
se împleticesc pe ei vița de vie.

Din aer pe columnă
zboară praful înaripat
al ruinelor: sînt prepelețele —
... și se înalță din ruine
Sarmisgetuza
pe cranul încăruntat coroana muralis —
Ce se aude? Peste dărîmături
zboară și cîntă

în limba română ciocirîia....
... din cealaltă parte a pămîntului
îmi țiuie în urechi gloanțe
speriate
amintînd de Tra-Vinh, Ha-Tinh, Binh-Dinh:
împreună cu-a durerii rezonanță.
Din verdeață, bambuși și trestie
izbucnește incendiul

focul tunurilor în iadul junglei!
(Aici crucea, imaginea beleagă a pomului,
indică goliciunea joasă a cîmpului.
de parcă n-am simți nimic pentru el,
aici se scaldă în praf vîntul murdar
și crucea: indicator al unor căi inexistențe).
Țin mințe: smul de culoare
galbenă, decupat dintr-un ziar vechi,
necunoscutul Fiecare:

un țaran simplu din Lon-hyn,
spînzurat într-un copac,
jupuit de piele
— acolo și pe tulpină înfloresc flori
din singe, cloroșloria torturii.

A pus capul în pămînt
de rușine și de mirosul dulce al putreziciunii.
Linistea e un geamăt în cealaltă liniste.
În cealaltă
de la mii de kilometri și azi mai apropiată
după nouăsprezece veacuri în acest loc
al călătoriei mele efemere
sînt viu,

fără să mai exist —
nu sînt, cu toate că n-am murit —
n-am dispărut,
sînt vinovați.
Un soare liniștit pe Bărăgan.
De pe Tropaeum în ruine prăbușit
metopele stau întinse ca niște plăci mortuare
împreună chipurile dușmanilor.
Vîntul adie prin șomoioage de fin.

Poezie scrisă cu prilejul vizitei făcute în țara noastră,
în toamna anului 1965.(n.t.)

TADEUSZ ROZEWICZ

tata

Prin inimă-mi trece tata
gîrbovit
Toată viața n-a economisit
n-a adunat
bob cu bob
casă nu și-a cumpărat
nici ceas de aur
nu și-a strîns averi.
A trăit cîntînd
ca o pasăre
de pe o zi pe alta
poate trăi alții ani
un funcționar mărunț
Prin inimă-mi trece tata
cu o pălărie veche pe cap
fluierînd
o melodie veselă
E tare convins
că se va înălța la cer.

În românește de NICOLAE MAREȘ

Coloanele unei clădiri
publice de la Cartagina